

Krajowy Diagram Międzysektorowej Współpracy oraz Międzysektorowa Gotowość do Współpracy na Rzecz Reintegracji

Założenia i uwarunkowania organizacji Krajowej Sieci Reintegracji

Hanna Krocak, Joanna Lajstet

„Krajowy Diagram Międzysektorowej Współpracy oraz Międzysektorowa Gotowość do Współpracy na Rzecz Reintegracji” prezentuje wyniki analizy potencjału na poziomie lokalnym umożliwiającą współpracę na rzecz reintegracji społecznej. W szczególności przedstawia przestrzenną dyspersję podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) oraz możliwości kooperacji z innymi podmiotami sektora publicznego, pozarządowego i rynkowego działającymi w ich otoczeniu na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej. Analiza została zrealizowana w ramach projektu: Krajowa Sieć Reintegracji – wzmocnienie instytucji zatrudnienia socjalnego w działaniach polityki społecznej wobec wykluczenia społecznego PO WER. Część I: Ocena stanu reintegracji społeczno-zawodowej w Polsce oraz sformułowanie założeń i warunków realizacji poszerzonego profilu usług reintegracyjnych w ramach Krajowej Sieci Reintegracji.

Spis treści

Wprowadzenie	6
Wykorzystane metody badawcze.....	7
Liczebność podmiotów zatrudnienia socjalnego w Polsce	8
Liczebność organizacji pozarządowych w Polsce.....	12
Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.....	21
Współpraca międzysektorowa: aktualny stan, formy oraz dobre praktyki lokalnego współdziałania w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej w Polsce.....	29
Aktualny stan lokalnej współpracy.....	30
Formy współpracy międzysektorowej na rzecz integracji społecznej i zawodowej na poziomie lokalnym w Polsce.....	34
Podsumowanie i wnioski.....	111

Spis map, tabel i rysunków

Mapa 1. Liczba aktywnych centrów integracji społecznej w Polsce w 2016 r. według województw	8
Mapa 2. Liczba aktywnych klubów integracji społecznej w Polsce w 2016 r. według województw	9
Mapa 3. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy według województw w 2016 r. – dane z badania GUS.....	12
Mapa 4. Liczba stowarzyszeń i fundacji według REGON (stan na grudzień 2014 r.)..... – dane na podstawie raportu z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor	15
Mapa 5. Liczba organizacji pozarządowych w Polsce według województw w 2016 r. (w tys. – porównanie wąska i szeroka definicja) – dane z badania GUS	16
Mapa 6. Liczba stowarzyszeń i fundacji na 10 tys. mieszkańców (stan na koniec 2014 r.) – dane na podstawie raportu z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor	19

Mapa 7. Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych w wybranych obszarach działalności według województw w tysiącach w 2016 r. – dane GUS.....	22
Mapa 8. Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych w wybranych obszarach działalności udział % według województw w 2016 r. – dane GUS	24
Mapa 9. Udział organizacji pozarządowych w wybranych polach działalności w ogólnej liczbie organizacji pozarządowych w województwie w 2015 r. – dane Stowarzyszenia Klon/Jawor	27
Tabela 1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy według głównej dziedziny działalności w 2016 r.21	
Tabela 2. Zasoby i kompetencje uczestników współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej w Polsce.....	33
Tabela 3 . Wkład organizacji z różnych sektorów w partnerstwo.....	35
Tabela 4. Finansowe i pozafinansowe formy współpracy stosowane w kooperacji instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi.....	41
Tabela 5. Formy współpracy w ramach PPP.....	49
Tabela 6. Formy współpracy między biznesem a podmiotami społecznymi.....	54
Tabela 7. Wykaz przykładów dobrych praktyk współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej w Polsce z podziałem na województwa.....	67
Rysunek 1. Typy partnerstw międzysektorowych.....	40
Rysunek 2. Modele współpracy biznesu z sektorem społecznym.....	57

Wybrane definicje:

Centrum integracji społecznej – „Centra integracji społecznej (CIS) funkcjonują na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Ich zadaniem jest świadczenie usług służących reintegracji społecznej i zawodowej osobom długotrwale bezrobotnym, bezdomnym, niepełnosprawnym, uzależnionym od alkoholu i narkotyków (po zakończonej terapii), chorym psychicznie, zwalnianym z zakładów karnych oraz uchodźcom. CIS jest placówką o charakterze edukacyjnym. Uczestnicy CIS mają status osób bezrobotnych i otrzymują za swój udział w zajęciach świadczenie integracyjne w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. CIS mogą być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, organizacje wyznaniowe oraz spółdzielnie socjalne”¹.

Klub integracji społecznej – „Kluby integracji społecznej (KIS) podobnie jak CIS, funkcjonują na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Kluby swoje usługi kierują do osób z tych samych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym co CIS, jednak są na ogół mniej zinstytucjonalizowane niż CIS i skupiają się w większym stopniu na reintegracji społecznej niż zawodowej, m.in. pomagając tym osobom i ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej czy w powrocie do pełnienia ról społecznych. KIS mogą być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, organizacje wyznaniowe oraz inne podmioty prowadzące reintegrację zawodową i społeczną dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”².

Organizacje pozarządowe – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja lub stowarzyszenie, spełniająca warunki: 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku. Źródło definicji: ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Miejsce publikacji: Dz. U. z 2016 r. poz. 239, z późn. zm. Pojęcie nadrzędne: Sektor non-profit³.

Przestrzenna dyspersja – pod pojęciem przestrzennej dyspersji należy rozumieć geograficzne rozmieszczenie i rozproszenie instytucji, będących przedmiotem niniejszej analizy.

Współpraca międzysektorowa w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej – rozmaite formy współdziałania podejmowane w obrębie trzech głównych sektorów działalności społeczno-gospodarczej: instytucji publicznych, przedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych.

Potencjał na poziomie lokalnym umożliwiający współpracę na rzecz (re)integracji społeczno-zawodowej – możliwości kooperacji podmiotów zatrudnienia socjalnego z innymi podmiotami sektora publicznego, pozarządowego i rynkowego działającymi w ich otoczeniu w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej, obejmujące w szczególności: przestrzenne rozmieszczenie głównych istniejących instytucji zaangażowanych w działania (re)integracyjne, inne wybrane najważniejsze uwarunkowania, formy oraz przykłady dobrych praktyk w zakresie lokalnego współdziałania.

Formy współpracy międzysektorowej w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej – formy, jakie w praktyce przyjmuje współdziałanie podmiotów różnych sektorów, możliwe do zidentyfikowania w ramach analizy dostępnych materiałów źródłowych z zakresu omawianej problematyki. Desygnaty pojęcia form współpracy zaprezentowano w szerokim ujęciu, obejmującym różne funkcjonujące sposoby i poziomy ich klasyfikacji oraz różny zakres znaczeniowy (od kategorii dzielących formy współpracy na duże podgrupy, po określenia odnoszące się do specyficznych przypadków współpracy).

1 „Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej w 2016 r.”, GUS, Warszawa 2017, dostępny:

https://stat.gov.pl/download/gfx/.../pl/.../6/.../centra_integracji_spoecznej_2016.pdf [20.01.2018], s. 2.

2 Tamże, s. 5.

3 <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1458,pojecie.html>, styczeń 2018].

Wprowadzenie

„Krajowy Diagram Międzysektorowej Współpracy oraz Międzysektorowa Gotowość do Współpracy na Rzecz Reintegracji” prezentuje wnioski z przeprowadzonej wtórnej analizy dostępnych materiałów źródłowych, której celem było wskazanie potencjału instytucji na poziomie lokalnym do podjęcia współpracy na rzecz reintegracji. Potencjał ten tworzą w szczególności istniejące podmioty zatrudnienia socjalnego, aktywne organizacje pozarządowe działające na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej. Z wielu powodów potencjał ten może być różny w poszczególnych regionach kraju, jedną z przyczyn jest liczebność podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) i organizacji pozarządowych w poszczególnych województwach.

Dlatego **celem opracowania była** w szczególności analiza przestrzennej dyspersji wybranych⁴ podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) i przestrzennej dyspersji aktywności sektora non-profit (w tym wybranych organizacji pozarządowych) oraz możliwości kooperacji z innymi podmiotami sektora publicznego, pozarządowego i rynkowego działającymi w ich otoczeniu na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej. Zgodnie z intencją zamawiającego analiza odpowiada na następujące **pytania:**

1. Jak wygląda przestrzenna dyspersja aktywności podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS)?
2. Jak wygląda przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej?

Należy podkreślić, że element potencjału do realizacji działań reintegracyjnych w ramach projektowanej Krajowej Sieci Reintegracji na poziomie lokalnym stanowi skłonność wyżej

4 Funkcjonujących na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. W analizie nie uwzględniono podmiotów zatrudnienia socjalnego działających w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

wskazanych instytucji do współpracy międzysektorowej. Punktem wyjścia do jego określenia była odpowiedź, na trzecie pytanie, sformułowane przez zamawiającego, tj.:

3. Jakie są formy współpracy międzysektorowej na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej na poziomie lokalnym?

Wykorzystane metody badawcze

Metodyka badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszej ekspertyzy objęła głównie sposoby eksploracji i wykorzystania danych zastanych, tj. **analizę danych liczbowych** (zaprezentowanych na mapach) oraz **analizę treści opracowań tekstowych**. Złożony, eksploracyjny charakter wykonywanego zadania, przewidujący wykorzystanie różnego typu danych oraz zastosowanie różnych sposobów ich prezentacji w celu zgłębienia problematyki, wymagał prowadzenia stopniowego **celowego doboru próby** równoległe z analizami materiałów źródłowych. Doboru opracowań dokonywano w oparciu o wiedzę ekspercką, kontakt z instytucjami dysponującymi dostępem do określonych źródeł informacji, *desk research* prowadzony w Internecie oraz technikę inspirowaną tzw. metodą kuli śnieżnej stosowaną w przypadku badań reaktywnych, czyli wiedzę na temat kolejnych jednostek analizy czerpano z opracowań dotychczas przeglądanych. Ostatecznie w próbie badawczej znalazły się raporty z badań, różnego rodzaju publikacje, bazy danych, treści stron internetowych, prezentacje, dokumenty konkursowe (regulaminy, ogłoszenia wyników) etc.

W toku eksploracji wybranych opracowań w poszukiwaniu danych, które umożliwiły udzielenie odpowiedzi na pytania Zamawiającego, wykonano następujące **czynności analityczne**: 1. Prowadzone równoległe dobór opracowań oraz analiza ich treści z wykorzystaniem pytań sformułowanych przez Zamawiającego oraz opisanych wyżej wybranych definicji w charakterze ogólnego klucza kategoryzacyjnego.

2. Opracowanie tekstowe oraz graficzne zagadnień przestrzennej dyspersji aktywności podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) oraz przestrzennej dyspersji aktywności organizacji pozarządowych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.
3. Opracowanie oraz opis systemu klasyfikacji form współpracy międzysektorowej na rzecz integracji społecznej i zawodowej funkcjonujących na poziomie lokalnym w Polsce – na podstawie rozmaitych podziałów oraz opisów form współdziałania znajdujących w dostępnych materiałach źródłowych.
4. Stworzenie wykazu dobrych praktyk współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej w Polsce, obejmującego różnego rodzaju formy kooperacji spotykane w różnych regionach kraju.
5. Sformułowanie głównych wniosków płynących z analiz przeprowadzonych w ramach ekspertyzy.

Liczebność podmiotów zatrudnienia socjalnego w Polsce

Źródło danych do zaprezentowania dyspersji aktywności podmiotów zatrudnienia socjalnego stanowi notatka informacyjna pn. „Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zawodowej w 2016 r.”, opracowana przez Departament Badań Społecznych i Warunków Życia we współpracy z Urzędem Statystycznym w Krakowie. Notatka została przygotowana na podstawie źródeł administracyjnych pozyskiwanych w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2016 – danych zbiorczych z Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz rejestrów prowadzonych przez wojewodów. Dodatkowo dzięki uprzejmości Departamentu ds. Finansowych PFRON oraz Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MRPiPS skorzystano z danych jednostkowych ze sprawozdań ZAZ, WTZ i CIS.

7

Ponadto pozyskano dane ze sprawozdań składanych do wojewodów o KIS i ZAZ. Dane z różnych źródeł były ze sobą zestawiane i weryfikowane przez pracowników służb statystyki publicznej, a stwierdzone niespójności i braki były wyjaśniane, a następnie poprawiane. Wszystkie dane przetwarzane były z zachowaniem zasad tajemnicy statystycznej⁵. Ustalenie liczby jednostek zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) wymaga weryfikacji dostępnych źródeł danych, jak odnotowano w „Informacji dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej w 2016 r” wynika to z występujących rozbieżności pomiędzy informacjami dostępnymi w Biuletynach Informacji Publicznej Urzędów Wojewódzkich a sprawozdawczością dostępną w Centralnej Aplikacji Statystycznej, prowadzonej przez ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego [IPiSS 2017:6].

Dlatego na potrzeby „Krajowego Diagramu Międzysektorowej Współpracy oraz Międzysektorowej Gotowości do Współpracy na Rzecz Reintegracji” wykorzystano dane opublikowane w notatce informacyjnej GUS, które zostały zweryfikowane przez pracowników służb statystyki publicznej i wyjaśnione pod kątem pojawiających się niespójności.

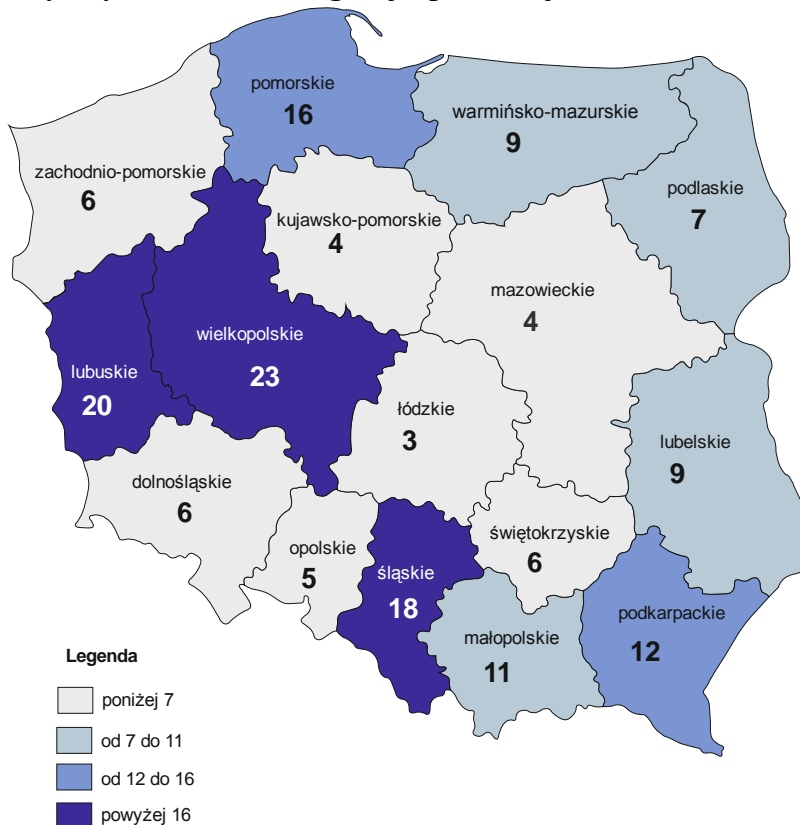
Na podstawie zweryfikowanych informacji ustalono, że w 2016 r. aktywnych było 376 podmiotów zatrudnia socjalnego, w tym 157 centrów integracji społecznej (CIS) i 217 klubów integracji społecznej (KIS). Ich geograficzne rozmieszczenie zaprezentowane zostało na mapach nr 1 i 2.

⁵ „Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zawodowej w 2016 r.” Dostępne pod: [dostęp: https://stat.gov.pl/download/gfx/.../pl/.../6/.../centra_integracji_spoecznej_2016.pdf, styczeń 2018], s. 12.

Mapa 1. Liczba aktywnych centrów integracji społecznej w Polsce w 2016 r. wg województw

Źródło: „Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zawodowej w 2016 r.”, GUS, Warszawa 2017, s. 3

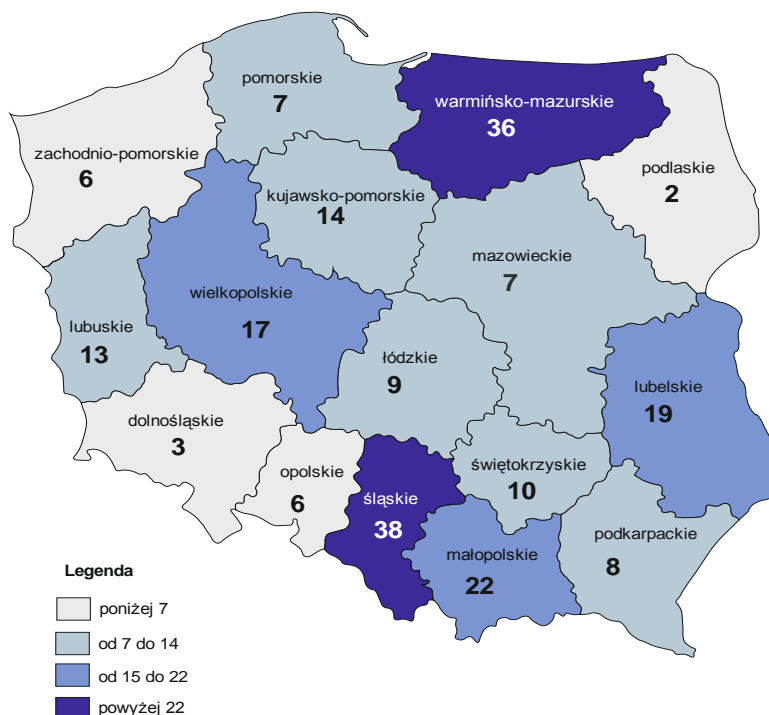
W województwach: wielkopolskim, lubuskim i śląskim znajdowała się siedziba największej liczby CIS. W województwach: łódzkim, kujawsko-pomorskim i mazowieckim znajdowała się natomiast najmniejsza ich liczba. Różnice były duże w województwie łódzkim swoją siedzibę miały 3 CIS zaś w sąsiadującym z nim województwie wielkopolskim 23. W rozmieszczeniu CIS obserwujemy jeszcze większe zróżnicowanie województw. Na koniec 2016 r. w Polsce działało 217 klubów integracji społecznej. W województwach: śląskim, warmińsko-mazurskim

zlokalizowanych było najwięcej KIS, najmniej natomiast w województwach: podlaskim, dolnośląskim. W województwie śląskim na koniec 2016 roku działało 38 KIS a w województwie podlaskim 2.

Mapa 2. Liczba aktywnych klubów integracji społecznej w Polsce w 2016 r. wg województw

Źródło: „Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zawodowej w 2016 r.”, GUS, Warszawa 2017, s. 6

Rozmieszczenie CIS i KIS w kraju charakteryzowało się dużym zróżnicowaniem regionów, były one nierównomiernie rozproszone w całym kraju, występując licznie tylko w wybranych regionach (w przypadku CIS w województwach: wielkopolskim, lubuskim, śląskim a w przypadku KIS w województwach: warmińsko-mazurskim i śląskim).

Liczebność organizacji pozarządowych w Polsce

Ogólną liczbę organizacji pozarządowych w Polsce pozwala określić analiza Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON, który był podstawą do określenia liczby organizacji pozarządowych w badaniu Stowarzyszenia Klon/Jawor „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015”⁶. Najbardziej aktualnej informacji na temat liczby aktywnych organizacji dostarczają wyniki badania „Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe” zrealizowanego przez Główny Urząd Statystyczny (sprawozdanie SOF-1 i sprawozdanie SOF-4). Zgodnie z wstępnymi wynikami tego badania, zawartymi w notatce informacyjnej „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r.” opublikowanymi przez GUS w grudniu 2017 r.⁷ na terenie kraju aktywną działalność prowadziło łącznie 91,8 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego

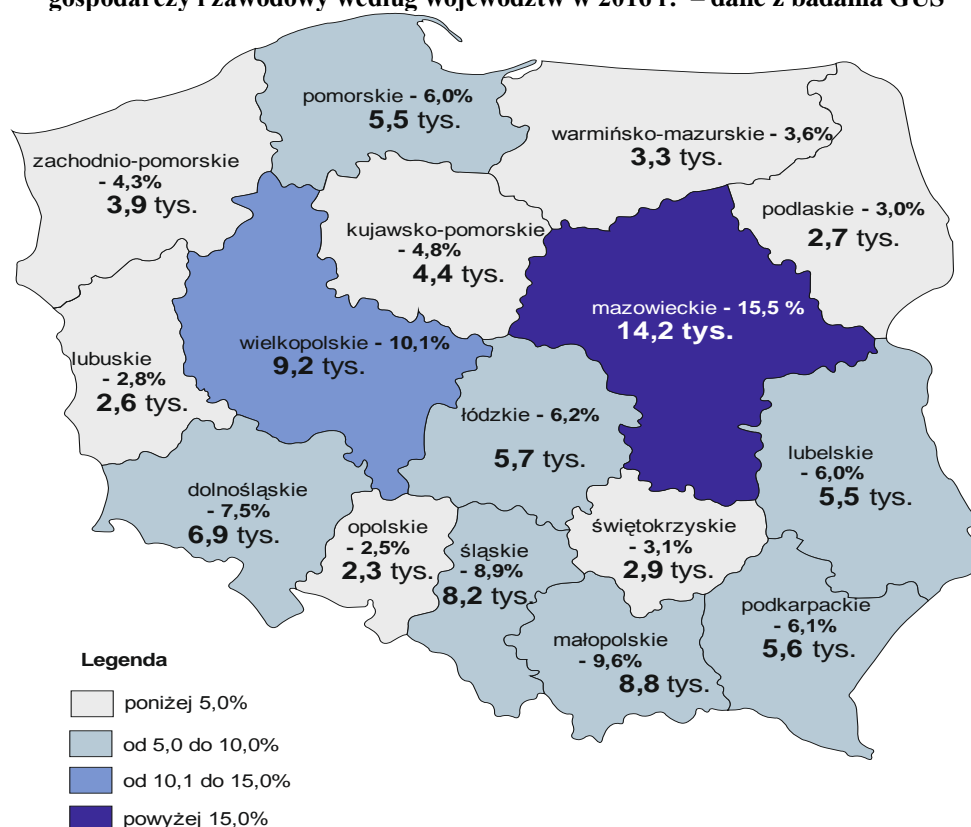
6, „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań”. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016. Dostępne pod: http://www.nck.pl/upload/attachments/318004/Raport_Klon_Kondycja_2015.pdf [dostęp: styczeń 2018].

7Opracowanie powstało na podstawie wstępnych wyników prowadzonego przez GUS w 2017 r. badania „Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe” (sprawozdanie SOF-1 i sprawozdanie SOF-4). „Badaniem tym objęto zbiorowość wybranych typów organizacji non-profit, posiadających osobowość prawną, takich jak: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe prowadzące działalność społeczną, organizacje samorządu gospodarczego oraz organizacje samorządu zawodowego. Badaniem objęto wszystkie z ww. podmiotów, które spełniały co najmniej jeden z następujących warunków: posiadały status OPP, zatrudniały powyżej 5 osób, miały zarejestrowaną działalność gospodarczą, były projektodawcami Europejskiego Funduszu Społecznego, świadczyły zinstytucjonalizowane usługi społeczne; były organizacjami samorządu zawodowego i gospodarczego albo społecznymi podmiotami wyznaniowymi lub stowarzyszeniami mniejszości narodowych, etnicznych i cudzoziemców. Spośród podmiotów nie spełniających tych warunków wylosowano próbę warstwowo-losową w obrębie każdego województwa i formy prawnej. Ostatecznie do badania na formularzach SOF-1 lub SOF-4 zostało wybrane ponad 37 tys. organizacji.” (Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. – wyniki wstępne. Dostępne pod: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2016-r-wyniki-wstepne,3,7.html> [dostęp: styczeń 2018], s. 10.

i zawodowego⁸. Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych w 2016 r. według województw zaprezentowana została na mapie nr 3.

Mapa 3. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy według województw w 2016 r. – dane z badania GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. - wyniki wstępne”. Tablice w formacie XLS⁹

8 Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. – wyniki wstępne. Dostępne pod: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spooleczna-wolontariat/gospodarka-spooleczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2016-r-wyniki-wstepne,3,7.html> [dostęp: styczeń 2018], s. 1.

W województwie mazowieckim zlokalizowana była największa część badanych organizacji, miała tam swoją siedzibę co szósta organizacja pozarządowa w Polsce, związane jest to z wysokim odsetkiem organizacji pozarządowych na terenie Warszawy – 8,1% (7,4 tys.). Znaczny odsetek odnotowano także w województwach wielkopolskim (9,2 tys. – 10,1%) i małopolskim (8,8 tys. – 9,6%). Natomiast najmniejszy odsetek aktywnie działających organizacji wystąpił w najmniejszych województwach: opolskim (2,3 tys. – 2,5%), lubuskim (2,6 tys. – 2,8%), podlaskim (2,7 tys. – 3,0%) oraz świętokrzyskim (2,9 tys. – 3,1%)¹⁰. Badanie uwzględniało szeroką definicję organizacji obejmującą stowarzyszenia, fundacje, kółka rolnicze, społeczne podmioty wyznaniowe, koła łowieckie, Ochotniczą Straż Pożarną, itd. Dane jednoznacznie wskazują, że największą grupę organizacji pozarządowych w Polsce stanowiły stowarzyszenia i fundacje. Na koniec 2016 roku zarejestrowanych było 13,6 tys. fundacji oraz 58,5 tys. stowarzyszeń (nie licząc Ochotniczych Straży Pożarnych)¹¹.

Podstawowe dane odnoszące się do liczby organizacji pozarządowych w Polsce, zaprezentowane we wstępnych wynikach badania działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 roku, porównać można z danymi zamieszczonymi w raporcie Stowarzyszenia Klon/Jawor pt. „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015”¹².

9Tabl. 1. STOWARZYSZENIA I PODOBNE ORGANIZACJE SPOŁECZNE, FUNDACJE, SPOŁECZNE PODMIOTY WYZNANIOWE, SAMORZĄD GOSPODARCZY I ZAWODOWY WEDŁUG REGIONU I WOJEWÓDZTWA W 2016 R. Dostępne pod: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2016-r-wyniki-wstepne,3,7.html> [dostęp, styczeń: 2018 r.].

10 Źródło: Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych... w 2016 r. – wyniki wstępne, op. cit., s. 3.

11 Tamże.

12 „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor.” Warszawa 2016. Dostępne pod: www.nck.pl/upload/attachments/318004/Raport_Klon_Kondycja_2015.pdf [dostęp: styczeń 2018].

Badanie Stowarzyszenia Klon/Jawor odpowiadało m.in. na takie pytania jak to: ile jest organizacji pozarządowych w Polsce, gdzie działają i czym się zajmują.

Geografię sektora pozarządowego (według danych opracowanych na podstawie rejestru REGON) przedstawia mapa nr 4: „Liczba stowarzyszeń i fundacji (stan na grudzień 2014 r.) – dane na podstawie wyników badania Stowarzyszenia Klon/Jawor”. Autorzy raportu zwrócili uwagę, że ustalenie wielkości sektora pozarządowego w Polsce jest utrudnione z uwagi na różnorodność definicji organizacji pozarządowych. W raporcie czytamy: „Ustawa o pożytku publicznym i o wolontariacie z 2013 roku stosuje szeroką definicję sektora społecznego. Pojęcie organizacji pozarządowej obejmuje w niej wszystkie podmioty, które są jednostkami albo organami administracji publicznej oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. W takim ujęciu organizacjami pozarządowymi są zatem np. stowarzyszenie zwykłe, koła gospodyń wiejskich, partie polityczne i tworzone przez nie fundacje, związki zawodowe, organizacje pracodawców czy samorząd zawodowy”¹³. Na potrzeby badania przyjęto węższą definicję organizacji pozarządowej, obejmującą stowarzyszenia i fundacje (podmioty te działające na podobnych zasadach i stanowią rdzeń sektora pozarządowego, z stowarzyszeń wyłączono także dane odnoszące się do Ochotniczej Straży Pożarnej)¹⁴.

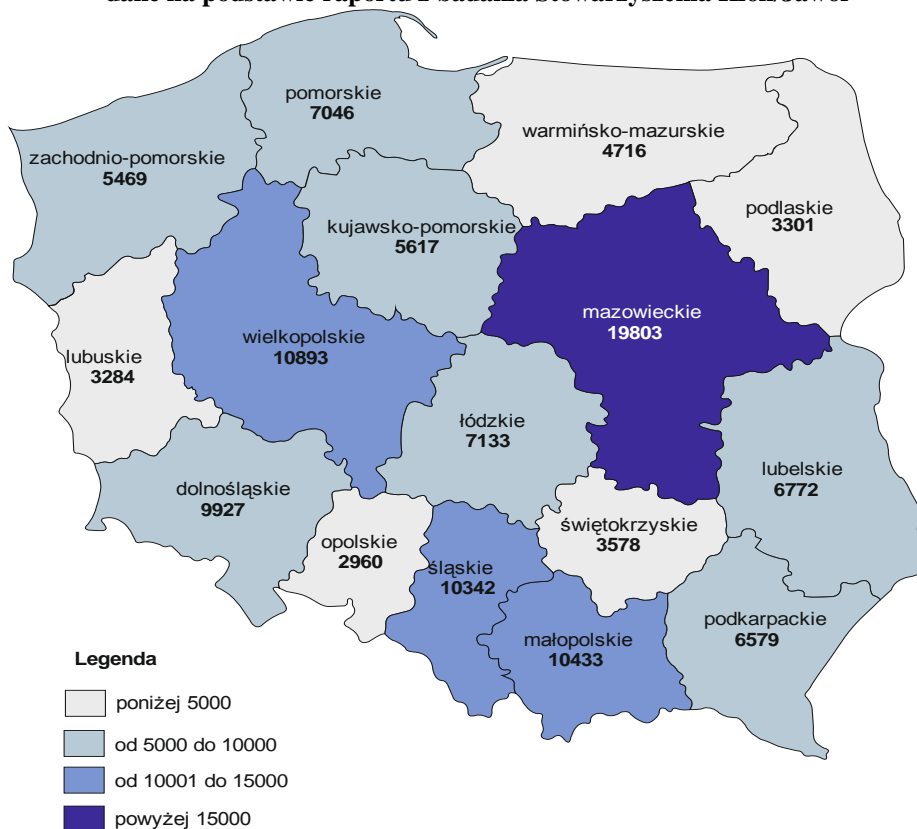
13,„Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor” s. 27.

14Tamże.

**Mapa 4. Liczba stowarzyszeń i fundacji według REGON (stan na grudzień 2014 r.)
– dane na podstawie raportu z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor**

Źródło: opracowanie na podstawie „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor”, s. 28

Autorzy raportu, na podstawie rejestru REGON, określili liczbę organizacji pozarządowych w Polsce. Największą grupę wśród nich stanowiły stowarzyszenia i fundacje. Na koniec 2014 roku zarejestrowanych było 17 tys. fundacji oraz 86 tys. stowarzyszeń łącznie (nie licząc Ochotniczych Straży Pożarnych)¹⁵. Według szacunków badaczy ze Stowarzyszenia Klon/Jawor aktywnych było około 70 tys. z nich. Zgodnie z wynikami badania GUS na koniec 2016 r. w Polsce aktywnych było łącznie 72,6 tys. organizacji pozarządowych (zgodnie z wąską definicją) w tym 58,5 tys.

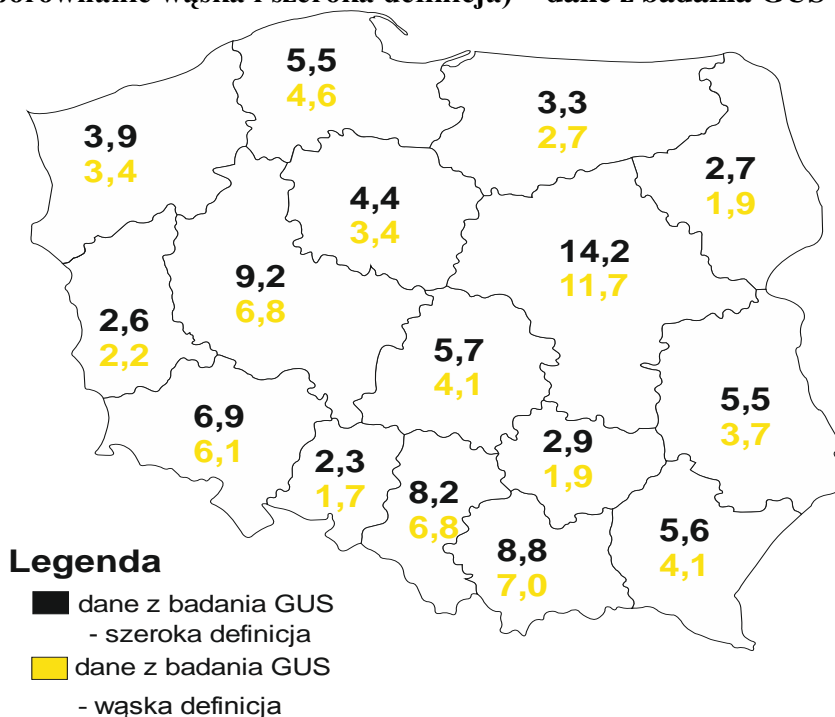
15 Stan według REGON na dzień 31.12.2014 roku.

stowarzyszeń i 13,6 tys. fundacji. Porównując dane z obu źródeł widać, że ogólna liczba stowarzyszeń (bez OSP) i fundacji była zbliżona. Wykorzystując (za badaczami ze Stowarzyszenia Klon/Jawor) wąską definicję organizacji pozarządowej na kolejnej mapie nr 5 zamieszczone zostały dane GUS prezentujące liczbę stowarzyszeń bez (OSP) i fundacji na koniec 2016 r. Na mapie zamieszczone zostało porównanie liczebności organizacji pozarządowych według danych z badania GUS – stan w końcu 2016 r. obejmujących cały sektor non-profit (wszystkie organizacje) oraz wybrane stowarzyszenia i fundacje (wąska definicja).

Mapa 5. Liczba organizacji pozarządowych w Polsce według województw w 2016 r. (w tys. – porównanie wąska i szeroka definicja) – dane z badania GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. - wyniki wstępne”. Tablice w formacie XLS¹⁶

16 Tabl. 1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy według regionu i województwa w 2016 r.

16

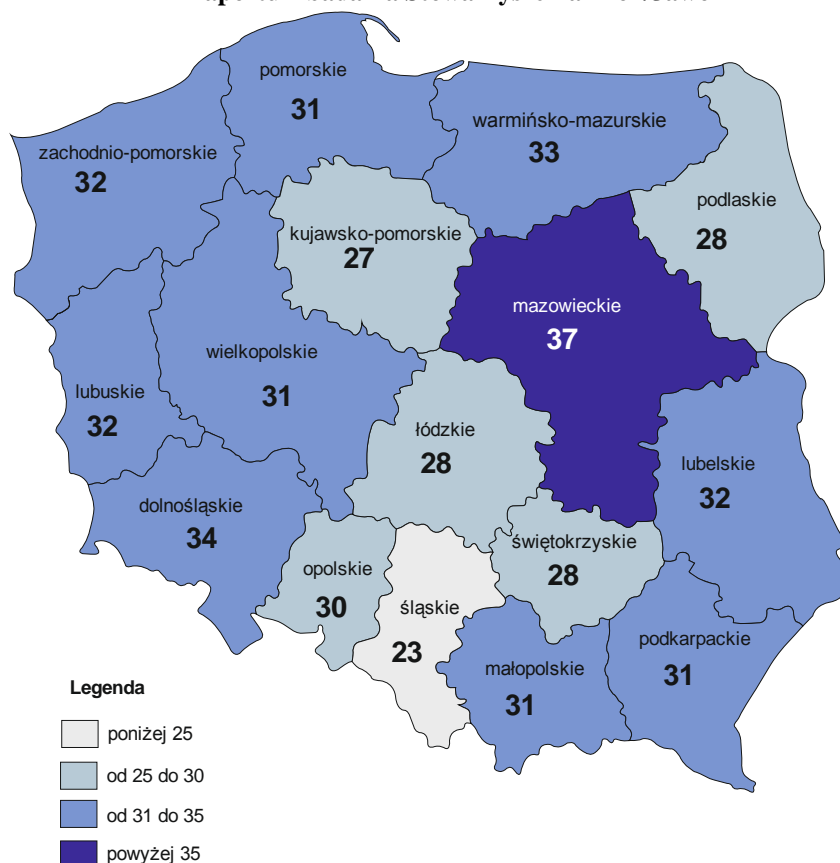

Przestrzenna dyspersja organizacji pozarządowych w Polsce w 2016 r., niezależnie od definicji (szerokiej lub wąskiej) charakteryzowała się zróżnicowaniem liczby stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych województwach. Porównane dwa badania jednoznacznie pokazały, że pod względem liczby organizacji pozarządowych wyróżniało się województwo mazowieckie. Według raportu z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor w samej Warszawie zarejestrowana była połowa organizacji z województwa. Obraz ten potwierdza analiza danych z badania GUS. Autorzy raportu „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015” zwrócili uwagę na to, że liczba stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych województwach nie jest wystarczającym wskaźnikiem zróżnicowania wielkości sektora pozarządowego i wymaga np. zestawienia liczby zarejestrowanych organizacji z liczbą mieszkańców. Liczbę stowarzyszeń i fundacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2014 r. prezentuje mapa nr 6. Ponownie Mazowsze wyróżniało się na tle pozostałych województw. Wysokie w porównaniu do innych regionów kraju wartości odnotowano także w województwach dolnośląskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim i lubelskim.

Mapa 6. Liczba stowarzyszeń i fundacji na 10 tys. mieszkańców (stan na koniec 2014 r.) – dane na podstawie raportu z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor

Źródło: opracowanie na podstawie „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015”, op. cit., s. 29

Liczba stowarzyszeń i fundacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców dostarcza mniej zróżnicowanego obrazu przestrzennej dyspersji organizacji pozarządowych. Choć nadal różnice między województwem z najniższą i najwyższą liczbą są znaczne, jednak warto zwrócić uwagę na to, że w ponad połowie województw w kraju liczba ta jest zbliżona, można na tej podstawie przypuszczać, że sytuacja w wielu regionach kraju jest podobna, jeśli chodzi o nasycenie organizacjami w odniesieniu do liczby ludności, mimo różnic w przypadku bezwzględnych wartości liczbowych. Przestrzenna dyspersja organizacji pozarządowych w kraju, choć stanowi

18

istotne tło dla oceny potencjału całego sektora non-profit nie jest także dobrym wskaźnikiem rzeczywistej możliwości do podjęcia aktywności na rzecz działań w zakresie reintegracji społecznej i/lub zawodowej.

Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej

Poniżej zaprezentowana została analiza przestrzennej dyspersji organizacji pozarządowych opracowana na podstawie danych z badania GUS oraz danych z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, uwzględniająca organizacje w wybranych obszarach/polach działalności, którą można potraktować, jako orientacyjny wskaźnik potencjału do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej.

W pierwszej kolejności zaprezentowane zostaną dane najbardziej aktualne, tj. według stanu na koniec 2016 r., które pochodzą z badania GUS. Podstawą do określenia potencjału do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej może być analiza uwzględniająca główną dziedzinę działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych, samorządu gospodarczego i zawodowego według regionu i województwa w 2016 r. Ze względu na to, że organizacje często działają na kilku polach można zakładać, że elementy reintegracji społeczno-zawodowej i potencjał do współpracy w działaniach na jej rzecz reintegracji mogą mieścić się w kilku obszarach działalności organizacji takich, jak „rynek pracy, aktywizacja zawodowa”, „edukacja i wychowanie”, „pomoc społeczna i humanitarna” „ochrona zdrowia”. Nie można jednoznacznie określić, jaka część organizacji ani jak istotne w wyszczególnionych obszarach są działania związane z reintegracją społeczną i/lub zawodową (por. Agnieszka Rymsza „Analiza i ocena stanu zaangażowania organizacji pozarządowych w realizację działań reintegracyjnych”), jednak na potrzeby opracowania przyjęto założenie, że organizacje działające w tych dziedzinach posiadają potencjał do podjęcia takich działań.

Dane na temat liczebności organizacji pozarządowych w obrębie poszczególnych dziedzin działalności prezentuje tabela nr 1. Na koniec 2016 r. w Polsce było 6,8 tys. organizacji zajmujących się „pomocą społeczną i humanitarną” 3,6 tys. aktywnych w dziedzinie „ochrony zdrowia”, 9,2 tys. zajmujących się „edukacją i wychowaniem” oraz 1,2 tys. działających w obszarze „rynku pracy, aktywizacji zawodowej”.

Tabela 1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy według głównej dziedziny działalności¹⁷ w 2016 r.

Wyszczególnienie	liczba w tysiącach	w %
Ogółem organizacje	91,8	100,0
Sport, turystyka, rekreacja, hobby	23,8	29,1
Ratownictwo	15,2	16,5
Pomoc społeczna i humanitarna	6,8	7,4
Kultura i sztuka	10,9	11,9
Edukacja i wychowanie, badania naukowe	9,2	10,0
Ochrona zdrowia	3,6	4,0
Sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe	3,9	4,3
Ochrona środowiska	2,4	2,6
Łowiectwo	2,5	2,7
Rynek pracy, aktywizacja zawodowa	1,2	1,3
Rozwój lokalny społeczny i ekonomiczny	3,9	4,2
Prawo i jego ochrona, prawa człowieka	1,7	1,9
Wsparcie trzeciego sektora	1,7	1,9
Działalność międzynarodowa, religia i pozostała działalność	2,0	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. - wyniki wstępne”.
Tablice w formacie XLS¹⁸

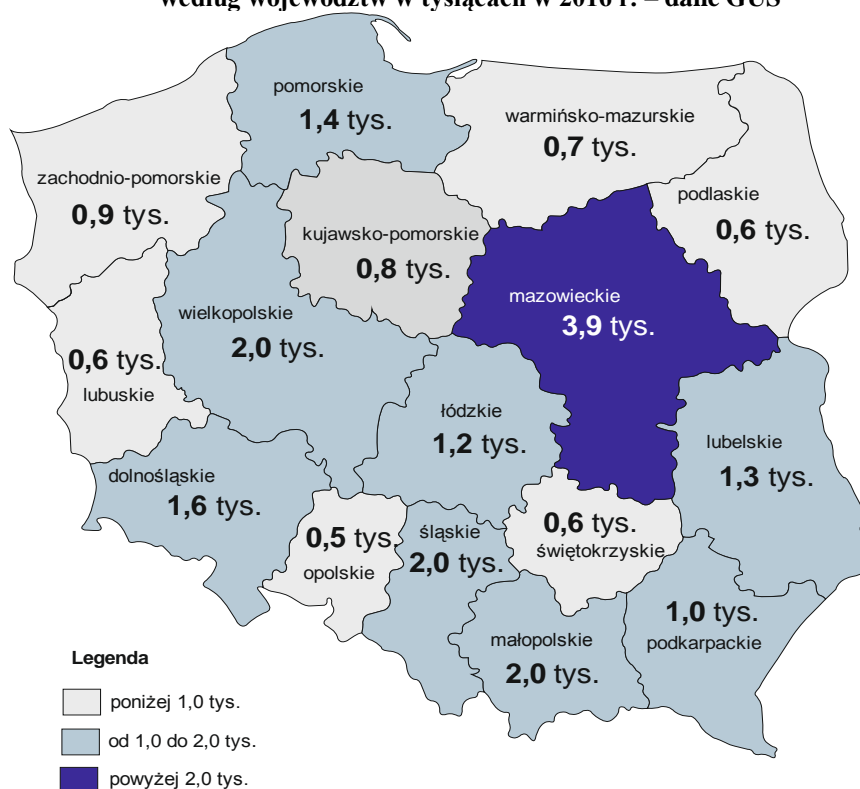
¹⁷Główna dziedzina działalności ustalona według najważniejszego pola działalności organizacji.

¹⁸Tabl. 2. STOWARZYSZENIA I PODOBNE ORGANIZACJE SPOŁECZNE, FUNDACJE, SPOŁECZNE PODMIOTY WYZNANIOWE, SAMORZĄD GOSPODARCZY I ZAWODOWY WEDŁUG GŁÓWNEJ DZIEDZINY DZIAŁALNOŚCI W 2016 R.

Łącznie w kraju w czterech wybranych obszarach, tj. „rynek pracy, aktywizacja zawodowa”, „edukacja i wychowanie”, „pomoc społeczna i humanitarna”, „ochrona zdrowia” aktywnych było **20,8 tys. organizacji**. Mapa nr 7 przedstawia liczbę organizacji pozarządowych w czterech wybranych obszarach według województw.

Mapa 7. Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych w wybranych obszarach działalności¹⁹ według województw w tysiącach w 2016 r. – dane GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. - wyniki wstępne”. Tablice w formacie XLS²⁰

¹⁹Rynek pracy aktywizacja zawodowa, edukacja i wychowanie, pomoc społeczna i humanitarna, ochrona zdrowia.

Po względem liczebności organizacji pozarządowych posiadających potencjał do podjęcia działań w zakresie reintegracji społecznej i/lub zawodowej poszczególne województwa w kraju były zróżnicowane. Największa liczba takich organizacji (3,9 tys.) znajdowała się w województwie mazowieckim. W województwie tym zlokalizowanych było prawie dwa razy więcej takich organizacji niż w województwach, które znalazły się na kolejnej pozycji w kraju (po 2,0 tys. organizacji zarejestrowanych było w województwach: wielkopolskim, śląskim i małopolskim).

Najmniej korzystna sytuacja, jeśli chodzi o liczbę organizacji z potencjałem do podjęcia działań na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej występowała w województwach: opolskim (0,5 tys.), podlaskim, świętokrzyskim i lubuskim (po 0,6 tys.). Należy podkreślić, że ocena ta odnosi się wyłącznie do liczby organizacji pozarządowych (jak wcześniej wskazano, uwzględnienie dodatkowych czynników, jak np. liczba ludności zmienia obraz sytuacji poszczególnych regionów) bez uwzględniania skali potrzeb.

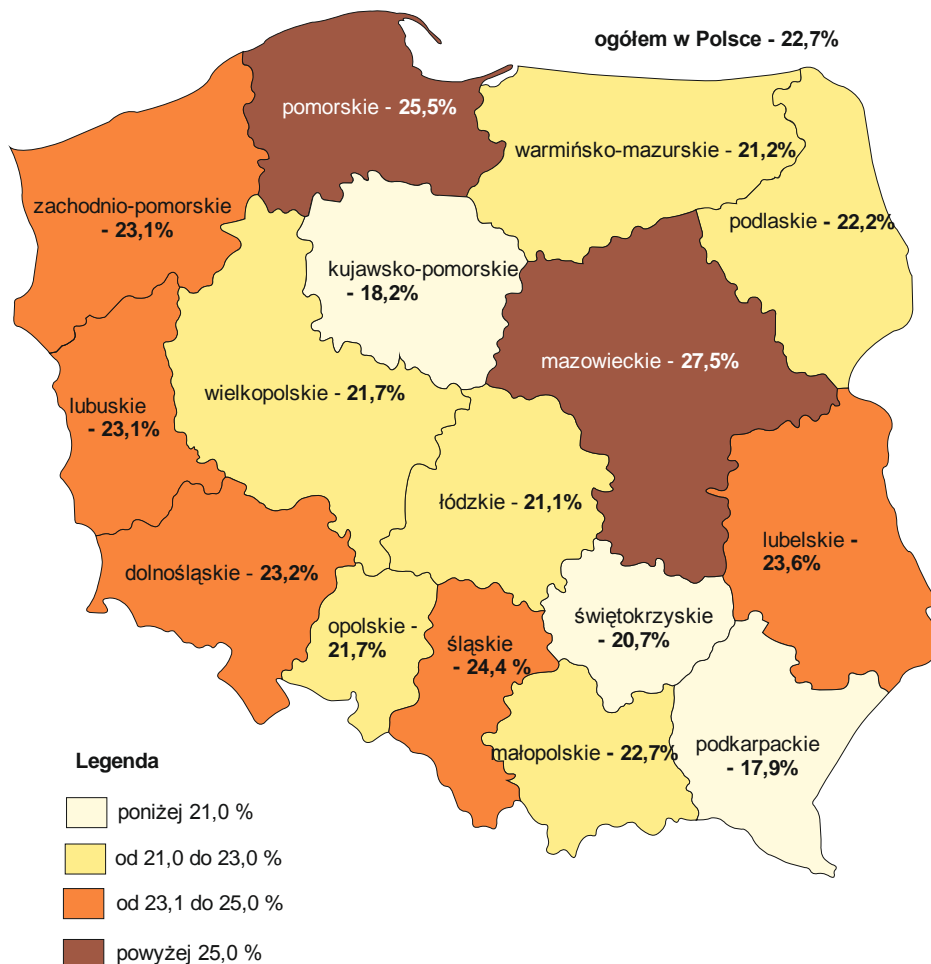
Zaprezentowane na mapie nr 8 dane procentowe, odnoszą się do udziału organizacji w wybranych obszarach w ogólnej liczbie wszystkich aktywnych organizacji pozarządowych w danym województwie na koniec 2016 r. Łącznie stanowiły one 22,7% aktywnych organizacji pozarządowych w kraju, w poszczególnych województwach udział ten wahał się od 17,9% do 27,5%. W województwie podkarpackim organizacje w czterech wybranych dziedzinach stanowiły najmniejszy udział w ogólnej liczbie organizacji pozarządowych, tj. 17,9% ogółu (mniej niż przeciętne w kraju o 4,8 pkt. proc.) Najwyższy udział organizacji aktywnych w wybranych dziedzinach odnotowano w województwie pomorskim 25,5% (więcej o 2,8 pkt. proc. niż wyniósł odsetek ogółem w kraju).

20 Tabl. 16. GŁÓWNA DZIEDZINA DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZEŃ I PODOBNYCH ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH, FUNDACJI, SPOŁECZNYCH PODMIOTÓW WYZNANIOWYCH, SAMORZĄDU GOSPODARCZEGO I ZAWODOWEGO WEDŁUG REGIONU I WOJEWÓDZTWA W 2016 R.

22

Mapa 8. Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych w wybranych obszarach działalności²¹
udział % według województw w 2016 r. – dane GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. - wyniki wstępne”.
Tablice w formacie XLS²²

21Rynek pracy aktywizacja zawodowa, edukacja i wychowanie, pomoc społeczna i humanitarna, ochrona zdrowia.

23

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Dane pochodzące z badania zrealizowanego, przez GUS porównać można z wynikami badania zrealizowanego przez Stowarzyszenia Klon/Jawor. Pokazały one, że na koniec 2015 r. najczęściej organizacje pozarządowych (34%) zajmowało się „sportem, turystyką, rekreacją i hobby”, następnie „edukacją i wychowaniem” (15%) oraz „kulturą i sztuką” (13%). Według raportu z badania, organizacje zajmujące się „usługami socjalnymi”, oraz „rozwojem lokalnym”, stanowiły odpowiednio 8% i 6%. Niewielka część organizacji, jako główną dziedzinę działalności wskazała „rynek pracy, zatrudnienie i aktywizację zawodową” (2%)²³. Dane te odnoszą się do najważniejszego pola działania organizacji, badane organizacje definiowały pole swojej działalności na dwa sposoby, pierwszy poprzez podanie najważniejszego pola działania i drugi poprzez wskazanie wszystkich pól działania organizacji. Ze względu na to, że organizacje często działają właśnie na kilku polach można zakładać, że elementy reintegracji społecznej i potencjał do współpracy w działaniach na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej mogą mieścić się w wielu obszarach działalności organizacji i ocena potencjału oparta wyłącznie głównym polu działania zawęża skalę tego potencjału.

Dzięki danym z badania „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015”²⁴ przekazanym przez Stowarzyszenia Kon/Jawor na prośbę autorek opracowania „Krajowego Diagramu Międzysektorowej Współpracy oraz Międzysektorowa Gotowość do Współpracy na

22Tabl. 16. GŁÓWNA DZIEDZINA DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZEŃ I PODOBNYCH ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH, FUNDACJI, SPOŁECZNYCH PODMIOTÓW WYZNANIOWYCH, SAMORZĄDU GOSPODARCZEGO I ZAWODOWEGO WEDŁUG REGIONU I WOJEWÓDZTWA W 2016 R.

23„Kondycja sektora organizacji ...”, op. cit. s. 27.

24„Publikacja „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań” została przygotowana na podstawie badań na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie 3800 fundacji i stowarzyszeń (poza OSP) prowadzonych w drugim i trzecim kwartale 2015 roku. Badania przeprowadzono na losowo-warstwowej próbie stowarzyszeń i fundacji losowanej z rejestru REGON Głównego Urzędu Statystycznego (według stanu z grudnia 2014), zweryfikowanego na podstawie informacji pochodzących z Krajowego Rejestru Sądowego oraz danych zebranych w serwisie bazy.ngo.pl. Warstwy zostały wyodrębnione ze względu na: 1) formę prawną (stowarzyszenie lub fundacja), 2) wielkość miejscowości oraz 3) województwo, w którym zarejestrowana jest organizacja. Dodatkowo w próbie wyróżniono segment organizacji sportowych, a także segment największych, celowo dobranych organizacji. Analizy przeprowadzono przy wykorzystaniu wag analitycznych korygujących udział w próbie podmiotów z określonej warstwy oraz segmentu próby” (Kondycja sektora organizacji..., op. cit., s. 175).

24

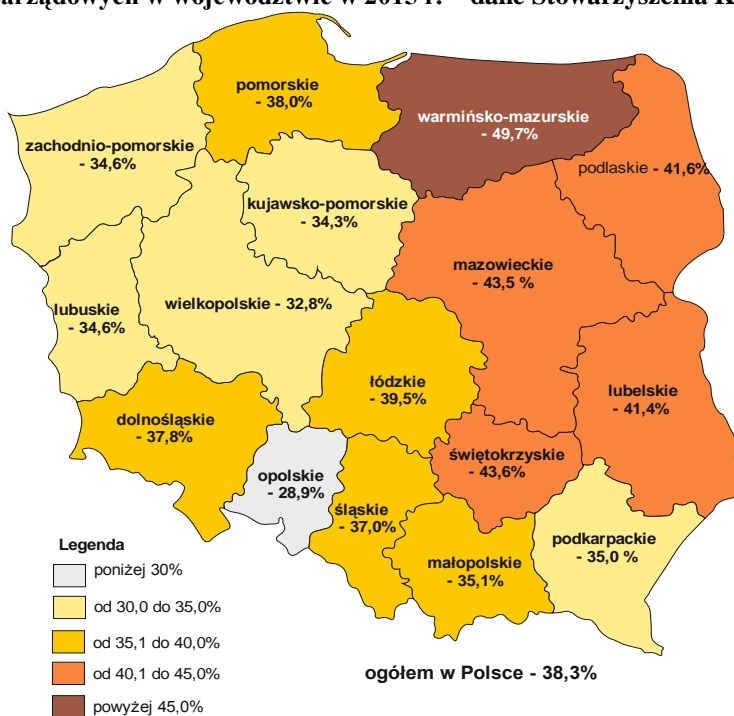
Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Rzecz Reintegracji” możliwe było określenie, tego, jak wyglądała przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych w wybranych obszarach działalności (w badaniu użyto określenia pola działania). Na mapie zaprezentowany został udział organizacji, które wskazały pola działania (zgodnie z drugim powyżej opisanym podejściem, tj. poprzez wskazanie wszystkich pól działania organizacji) takie, jak: „usługi socjalne, pomoc społeczna”, „rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym”, „rynek pracy, zatrudnienie, aktywizacja zawodowa”. Na mapie zaprezentowano udział organizacji prowadzących działalność na tych polach w ogólnej liczbie badanych organizacji w województwie.

Mapa 9. Udział organizacji pozarządowych w wybranych polach działalności w ogólnej liczbie organizacji pozarządowych w województwie w 2015 r. – dane Stowarzyszenia Klon/Jawor

Źródło: opracowanie na podstawie udostępnionych danych z badania „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor”

W zależności od regionu udział ten był zróżnicowany. Najwyższy odsetek odnotowano w województwach warmińsko-mazurskim i mazowieckim, na drugim końcu skali znalazło się województwo opolskie, i kolejno: wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie i zachodniopomorskie. Widać, że uwzględnienie wszystkich pól działania organizacji może zwiększać skalę regionalnego potencjału organizacji do podjęcia działania i/lub współpracy na rzecz reintegracji. Oczywiście nadal jest to ocena jedynie prawdopodobna i nie uwzględnia faktycznych możliwości zaangażowania się w realizację działań na rzecz reintegracji. Nie stanowi oceny faktycznych możliwości i gotowości do podjęcia współpracy. Temat międzysektorowej współpracy oraz gotowości do jej podejmowania został poruszony w kolejnej części analizy.

Współpraca międzysektorowa: aktualny stan, formy oraz dobre praktyki lokalnego współdziałania w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej w Polsce

W poprzednich częściach ekspertyzy przedstawiono dane dotyczące podstawowych zasobów instytucjonalnych: liczebności oraz przestrzennego rozmieszczenia kluczowych podmiotów świadczących usługi (re)integracyjne, które mogą być postrzegane jako „baza” dla prowadzenia współpracy międzysektorowej na rzecz integracji społeczno-zawodowej. Dalsze rozważania poświęcono prezentacji kolejnych czynników, które w istotny sposób warunkują potencjały umożliwiające podejmowanie i rozwój omawianej kooperacji: **aktualny stan współpracy** (oceny uczestników oraz badaczy problematyki, skala współpracy, zasoby i kompetencje uczestników), **formy współpracy** (jakie formy przyjmują wspólne działania podejmowane przez podmioty różnych sektorów na rzecz integracji społeczno-zawodowej) oraz **dobre praktyki współpracy** (baza przykładów kooperacji dotychczas zawiązanych między lokalnymi podmiotami z różnych regionów w Polsce, pod różnymi względami udanych i inspirujących).

Aktualny stan lokalnej współpracy

W celu określenia aktualnego stanu współpracy lokalnych podmiotów w pierwszej kolejności dokonano **przeglądu dostępnych ocen** w tym zakresie, formułowanych w opracowaniach z ostatnich lat zarówno przez przedstawicieli organizacji publicznych, pozarządowych oraz prywatnych, jak i przez badaczy problematyki. W tej perspektywie obszar współpracy międzysektorowej w zakresie integracji społeczno-zawodowej jawi się jako tyleż istotny, co niedostatecznie rozwinięty, wymagający podjęcia przemyślanych strategii rozbudowy. W treści przeglądanych raportów z projektów realizowanych w ramach priorytetów I, V, VI i VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w odniesieniu do różnych regionów powtarzały się stwierdzenia takie jak: (...) *odczuwalny jest niedostatek lokalnych partnerstw, wciąż zbyt niski poziom dialogu społecznego na rzecz rynku pracy* (Kutyło 2011: s. 302), (...) *brak jest stałej, systemowej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a publicznymi organizacjami rynku pracy. Przez to działania organizacji pozarządowych są realizowane skokowo, czyli „od projektu do projektu”* (Szmidt 2012: s. 146). Często rekomendowano lub wytyczano jako priorytetowy cel przyszłych działań zorganizowanie od podstaw nowych form współdziałania lub przeformułowanie oraz zacieśnienie dotychczasowych relacji. Przynajmniej częściowo za taki stan rzeczy mogą odpowiadać bariery, których występowanie w ważnych wymiarach lokalnej współpracy stwierdzali jej uczestnicy, m.in. brak solidnej formuły dla utrzymania bieżącej współpracy wokół realnych problemów, brak skutecznej promocji własnych działań między podmiotami, która byłaby w stanie niwelować niewiedzę i wzajemne uprzedzenia czy ograniczenia formalne, takie jak nadmierny rozrost biurokracji i złożoność procedur oraz nie dające się pogodzić różne modele działania instytucji różnych sektorów (por. Krocak 2018; Krocak, Lajstet 2018).

Aktualny stan współpracy warunkuje również jej **skala**, którą na bardzo ogólnym poziomie określono na podstawie zestawienia kilku dostępnych danych liczbowych. Podane informacje mają charakter wyłącznie orientacyjny, ponieważ pochodzą z różnych, niezależnie od siebie

27

przeprowadzanych badań. Dane należy traktować również jako niepełne, umożliwiające opis sytuacji tylko z wybranych perspektyw: określenie ogólnej skali współpracy organizacji pozarządowych z podmiotami publicznymi i prywatnymi (stan na rok 2015) oraz określenie ogólnej skali współpracy podmiotów publicznych z organizacjami pozarządowymi (stan na rok 2015). Nie udało się natomiast dotrzeć do źródeł informacji na temat skali współdziałania podmiotów publicznych z prywatnymi, a także na temat perspektywy podmiotów prywatnych w tym zakresie i ich współpracy z podmiotami I i III sektora.

Na podstawie dostępnych danych można przede wszystkim stwierdzić, że w wymiarze obejmującym wszystkie obszary współdziałania najbardziej rozbudowana jest współpraca podmiotów III i I sektora. Zgodnie z danymi GUS w 2015 r. 82% wszystkich badanych organizacji non-profit deklarowało podejmowanie współpracy z instytucjami publicznymi (GUS 2017d: s. 80). Wśród NGO-s działających w obszarach najbliższych integracji społeczno-zawodowej współpracę z JST w 2015 r. podejmowało 81% organizacji zajmujących się pomocą społeczną i humanitarną oraz 79% organizacji zajmujących się rynkiem pracy i aktywizacją zawodową (GUS 2017d: s. 82). Jednocześnie według *Sprawozdania z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie za lata 2014 i 2015* w 2015 r. 89% badanych organów administracji publicznej współpracowało z podmiotami trzeciego sektora pod względem finansowym (MRPiPS 2016: s. 30) Określono również, jaki odsetek JST w 2015 r. zlecał organizacjom pozarządowym zadania związane z działalnością na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Odsetek ten okazał się raczej niewielki – zadania publiczne związane z omawianą sferą zlecało 7% wszystkich JST, zaś biorąc pod uwagę poszczególne typy organizacji publicznych – było to 29% organów administracji rządowej oraz 6,7% organów administracji samorządowej (MRPiPS 2016: s. 47-48). Jeżeli chodzi o jednostki realizujące zadania publiczne, to z danych GUS wynika, że zadania w obszarze pomocy społecznej i humanitarnej w omawianym roku realizowało 46% badanych NGO-s, zaś w obszarze

rynku pracy i aktywizacji zawodowej – 42% NGO-s (GUS 2017d: s. 97). W kwestii współpracy pozafinansowej określono natomiast, że w 2015 r. 86% wszystkich badanych jednostek samorządu terytorialnego posiadało roczny program współpracy (94% urzędów marszałkowskich, 97% miast na prawach powiatu, 91% starostw powiatowych i 86% gmin) oraz że 17% badanych JST obowiązywał program wieloletni (MRPiPS 2016: s. 51).

Według danych GUS w 2015 r. przedsiębiorstwa były grupą podmiotów, z którymi organizacje non-profit podejmowały współpracę najrzadziej spośród wszystkich typów podmiotów prawnych działających w Polsce, przy czym NGO-s zdecydowanie najczęściej były inicjatorami takiej współpracy. Współpracę z przedsiębiorstwami rozpoczęło lub kontynuowało – w sposób ciągły lub sporadyczny – 35% organizacji non-profit. Natomiast 8% NGO-s wspomnianą współpracę prowadziło w sposób sformalizowany, na podstawie zawartej – przynajmniej jednej – pisemnej umowy z partnerem kooperacji. Najliczniejszą grupą przedsiębiorców, z którymi NGO-s podejmowały współpracę, były przedsiębiorstwa prywatne (GUS 2017d: s. 117). W kontekście omawianego obszaru integracji społeczno-zawodowej interesująco przedstawiają się odsetki dotyczące dziedziny działalności współpracujących NGO-s oraz głównych dziedzin działań podejmowanych w ramach współpracy. Spośród wszystkich organizacji pozarządowych współpracujących z przedsiębiorcami 21% stanowiły te, których główną dziedzinę działalności określono jako „pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo”, zaś tylko 2% z nich stanowiły organizacje zajmujące się statutowo rynkiem pracy i aktywizacją zawodową. Natomiast jeżeli chodzi o główną dziedzinę współpracy podejmowanej przez badane NGO-s z przedsiębiorcami – podstawowym przedmiotem współpracy tylko 10% organizacji była „pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo”, zaś tylko w przypadku 2% był to rynek pracy i aktywizacja zawodowa (GUS 2017d: s. 120).

Z treści analizowanych opracowań, w tym z dotychczasowych ekspertyz sporządzonych na potrzeby KSR wynika, że o możliwościach współpracy międzysektorowej na rzecz (re)integracji

w dużej mierze decydują indywidualne predyspozycje oraz wzorce działania, cele, priorytety i oczekiwania podmiotów poszczególnych sektorów. W literaturze przedmiotu przyjmuje się założenie, że w kontekście podejmowania kooperacji *każdy z sektorów dysponuje rdzeniem unikalnych kompetencji i zasobami, które odpowiednio wykorzystane mogą być komplementarne wobec zasobów i kompetencji pozostających w dyspozycji podmiotów z innych sektorów* (Karwacki 2014: s. 332). Poniższa tabela nr 2 zawiera zestawienie najważniejszych potencjałów, które w tym zakresie przypisuje się poszczególnym sektorom.

Tabela 2. Zasoby i kompetencje uczestników współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej w Polsce

PODMIOTY SEKTORA PUBLICZNEGO	PODMIOTY SEKTORA PRYWATNEGO	PODMIOTY SEKTORA POZARZĄDOWEGO
<ul style="list-style-type: none"> - zdolność (sposobność) nadzoru w tworzeniu, realizacji i koordynacji strategicznych planów rozwoju lokalnego - zdolność wykorzystywania dostępnej sieci instytucjonalnej w ramach zdecentralizowanej polityki (zasoby instytucjonalne i zależności od poziomu regionalnego do lokalnego) - zdolność finansowania transferów usług społecznych adresowanych do obywateli - rola pośrednika lub bezpośredniego decydenta w tworzeniu możliwości działania dla innych sektorów 	<ul style="list-style-type: none"> - zdolność zatrudniania - zdolność dzielienia się wiedzą z zakresu produkcji dóbr i usług - zdolność efektywnego zarządzania - zdolność budowania lokalnej infrastruktury - dysponowanie zasobami sprzętowymi oraz możliwościami technicznymi - zdolność zarządzania logistyką - osiągnięcia w zakresie kreowania etyki pracy - dostęp do najlepszych międzynarodowych praktyk - zdolność rzecznictwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wiedza o środowiskach lokalnych: znajomość problemów i predyspozycji, mocnych i słabych stron w różnych zakresach - zdolność do mobilizacji aktywności wspólnotowej - wiedza o narzędziach i metodach zapewnienia różnych potrzeb lokalnych, ale także niezależny, obiektywny monitoring realizowanych przedsięwzięć

Zródło: opracowanie własne na podstawie: Karwacki, Arkadiusz, Tomasz Kaźmierczak, Marek Rymsza. 2014. *Reintegracja. Aktywna polityka społeczna w praktyce*, Warszawa: ISP, s. 332

W innej analizowanej publikacji znajdujemy podobne ujęcie kwestii różnego rodzaju „aktywów” pozostających w dyspozycji potencjalnych partnerów współpracy międzysektorowej – tym razem w tabeli odwołano się do kilku głównych typów zasobów podmiotów różnych sektorów.

Tabela 3 . Wkład organizacji z różnych sektorów w partnerstwo

Obszar	Sektor publiczny (samorządowy)	Sektor biznesu	Sektor ekonomii społecznej
WKŁAD WŁASNY	zgodność działania i zamierzeń z regulacjami prawnymi i dokumentami strategicznymi	dążenie do efektywności ekonomicznej; optymalizacja kosztów i nakładów	zapobieganie marginalizacji społecznej i minimalizacja bezrobocia, dążenie do wzrostu spójności społecznej (podmioty nowej i tradycyjnej ekonomii społecznej)
ZASOBY LUDZKIE	pracownicy ze znajomością procedur i regulacji prawnych	pracownicy posiadający <i>know-how</i> z zakresu zarządzania i marketingu	pracownicy posiadający wiedzę na temat usług, które nie są osiągalne w ramach rynku komercyjnego, moderacji
ZASOBY ORGANIZACYJNE	znajomość procedur formalnych, dostęp do decydentów, statystyka / ramy prawne	wkład materialny organizacji, transport, sprzęt, meble, analizy rynku / prognozowanie	znajomość sytuacji lokalnej warunki
ZASOBY FINANSOWE	współfinansowanie przedsięwzięć	środki finansowe	przedsiębiorstwa społeczne inwestują nadwyżkę we wspólnotę, zamiast kierować się potrzebą osiągnięcia maksymalnego zysku na rzecz akcjonariuszy lub właścicieli

Źródło: Handzlik, Alina, Jakub Głowacki. 2012. *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych*, Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, dostępny: http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf [20.01.2018].

Formy współpracy międzysektorowej na rzecz integracji społecznej i zawodowej na poziomie lokalnym w Polsce

W środowiskach lokalnych w Polsce funkcjonują rozmaite formy współpracy międzysektorowej na rzecz integracji społeczno-zawodowej, które w analizowanych opracowaniach są kategoryzowane na różnych poziomach ogólności oraz na różne sposoby. Dotychczas nie opracowano jednolitego schematu, który umożliwiłby dokonanie rozłącznej i wyczerpującej klasyfikacji wszystkich rzeczywistych przypadki współpracy, zaś podstawą podziałów dokonywanych w publikacjach staje się raczej odwołanie do wybranego ogólnego czynnika (np. cel, zakres współpracy, grupa docelowa) lub przyjęcie perspektywy instytucji danego typu (z danego sektora). Należy stwierdzić, że dyskurs kreowany wokół omawianego obszaru współpracy wymaga uporządkowania. W dalszej części niniejszej ekspertyzy podjęto próbę zebrania funkcjonujących w literaturze sposobów klasyfikacji form współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej oraz ich przedstawienia w ramach możliwie spójnego systemu. Za istotne w kontekście projektowania KSR uznano uzupełnienie tej części o wykaz dobrych praktyk współdziałania podmiotów różnych sektorów, w którym mogą się ujawnić formy współpracy dotychczas nie klasyfikowane w ramach istniejących podziałów.

Podstawowe sposoby klasyfikacji form współpracy międzysektorowej

Na podstawie analizy treści opisów form współpracy oraz prób ich systematyzacji spotykanych w różnych opracowaniach udało się wyodrębnić kilka podstawowych sposobów klasyfikacji funkcjonujących w tym zakresie – część z nich była bezpośrednio omawiana w materiałach źródłowych, część wyszczególniono w toku syntetyzacji bardziej szczegółowych informacji:

- ze względu na liczbę sektorów działalności społeczno-gospodarczej, w obrębie których współpraca jest realizowana – formy dzielone są na **dwusektorowe** oraz **trójsektorowe**,

- ze względu na stopień sformalizowania współpracy – w opisach problematyki spotyka się podział na **formalne** (sformalizowane) oraz **nieformalne**,
- ze względu na czas trwania współpracy – formy dzielone są na **okresowe** (czasowe) oraz **stałe** (permanentne),
- ze względu na cele współpracy oraz związane z nimi główne **zasoby** angażowane we współpracę – można wyróżnić formy o podłożu **materialnym** (finansowym) oraz **pozamaterialnym** (pozafinansowym). Warto przy tym pamiętać, że dany przypadek współpracy między partnerami może mieć zarówno wymiar finansowy, jak i pozafinansowy,
- ze względu na zasięg terytorialny współpracy – formy można podzielić na **krajowe** oraz **międzynarodowe**,
- w sposób znacznie bardziej zróżnicowany, ale równie istotny formy współdziałania można klasyfikować ze względu na **przedmiot działania** – mogą być podejmowane z myślą o szerokiej kategorii odbiorców (np. „trudne” grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: osoby niepełnosprawne, kobiety, osoby opuszczające zakłady karne etc.), ale też z myślą o specyficznych potrzebach konkretnej społeczności lokalnej, wybranym problemie dotyczącym daną grupę odbiorców etc.

Wymienione czynniki nie tylko wyznaczają ogólne kategorie, w ramach których można grupować i porządkować spotykane w rzeczywistości formy współpracy, ale też w odniesieniu do poszczególnych przypadków współdziałania stanowią zestaw zmiennych, za pomocą których można określić główne charakterystyki owych przypadków. Czynniki te ujawniają się w różnych momentach dokonywanych niżej analiz, poświęconych kolejnym sposobom i poziomom klasyfikacji form współpracy. W punkcie wyjścia tych rozważań warto natomiast odwołać się do czasu trwania (realizacji) danych form współdziałania – konkluzje płynące z dotychczasowych ekspertyz sporządzonych na potrzeby KSR ujawniają bowiem, że działania reintegracyjne

skierowane do konkretnych grup odbiorców i nakierowane na zaspokajanie konkretnych potrzeb muszą mieć adekwatny wymiar czasowy (por. Kroczyk, Lajstet 2018). Skuteczne są w tym zakresie raczej długotrwałe lub permanentne formy współpracy instytucji różnych sektorów, dające partnerom szanse na rozwój dialogu, wzajemne poznanie swoich mocnych i słabych stron, przemyślane planowanie, a wreszcie koncentrację na faktycznym rozwiązywaniu problemów w społecznościach lokalnych.

Partnerstwo jako jedna z kluczowych form współpracy. Typy partnerstw międzysektorowych

W ostatnich latach podmioty ze wszystkich regionów Polski z różnym skutkiem podejmowały próby organizacji współdziałania w dłuższej perspektywie, zawiązując różnego rodzaju **partnerstwa** dla realizacji zadań z zakresu integracji społeczno-zawodowej. W literaturze przedmiotu partnerstwo jest definiowane jako *dynamiczna relacja pomiędzy różnymi podmiotami, oparta na wzajemnie uzgodnionych celach, realizowanych dzięki podzielnemu rozumieniu najbardziej racjonalnego podziału pracy z uwzględnieniem przewagi komparatywnej każdego partnera. Partnerstwo obejmuje wzajemne oddziaływanie, przy starannym zachowaniu równowagi pomiędzy zbliżeniem a autonomią, na którą składa się wzajemny szacunek, równy udział w procesie decyzyjnym, wzajemna odpowiedzialność i przejrzystość* (Handzlik, Głowacki 2012: s. 12). Przyjmowane w literaturze sposoby klasyfikacji partnerstw międzysektorowych należy uznać za niejednoznaczne, a zakresy znaczeniowe kategorii wyróżnianych w ich ramach mogą się pokrywać w wielu aspektach. Poniższa próba uporządkowania dyskursu w tym zakresie nie ma więc znamion typologii, lecz służy prezentacji różnych ujęć tematu oraz funkcjonujących w ich ramach różnie charakteryzowanych form współpracy.

W ostatnich latach w Polsce upowszechniła się forma **partnerstw projektowych**, głównie dzięki możliwościom ułatwiającym realizację projektów, jakie pojawiały się w naszym kraju wraz z uruchamianiem kolejnych programów finansowanych z funduszy unijnych, takich jak omawiane w tej ekspertyzie POKL czy EQUAL. Partnerstwa projektowe najczęściej powoływane są umową

partnerską na potrzeby realizacji konkretnej inicjatywy, mają jasno określone cele i etapy realizacji, a także czas trwania, choć same w sobie niekiedy stają się podstawą czy okazją do zawiązania współpracy „na stałe”. Formą partnerstwa bardziej trwałą oraz szczególnie wartą uwagi w kontekście inicjatyw (re)integracyjnych jest **partnerstwo lokalne**, czyli działająca w oparciu o umowę platforma *współpracy pomiędzy różnorodnymi partnerami, którzy wspólnie w sposób systematyczny, trwały i z wykorzystaniem innowacyjnych metod oraz środków planują, projektują, wdrażają i realizują określone działania i inicjatywy, których celem jest rozwój lokalnego środowiska społeczno-gospodarczego i budowa tożsamości lokalnej wśród członków danej społeczności* (Handzlik, Głowacki 2012: s. 47). Partnerzy mogą tworzyć partnerstwa projektowe przeznaczone dla potrzeb realizacji konkretnych zadań, które będą funkcjonowały w ramach partnerstwa lokalnego jako większej całości (Borowiak, Urbańczyk).

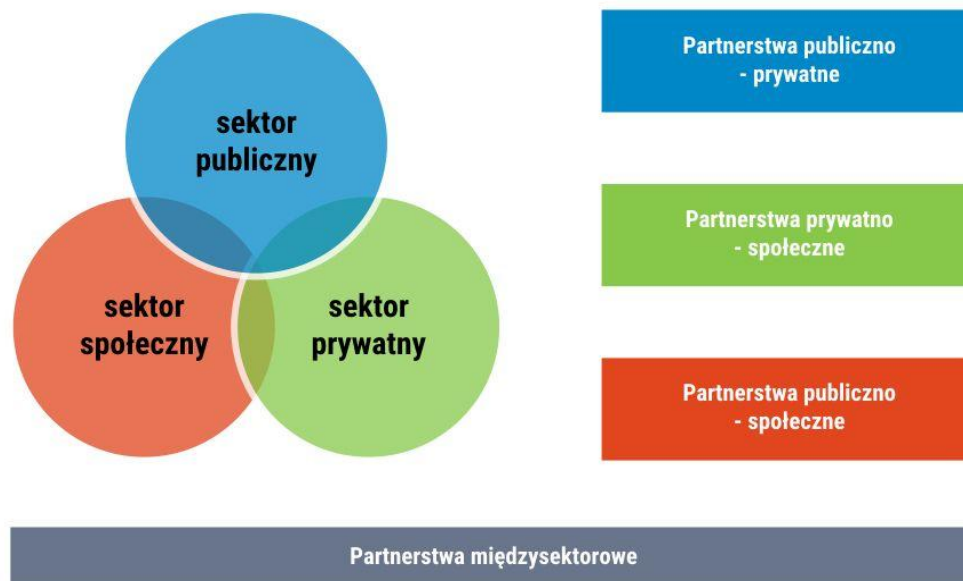
W ramach ugruntowanego w literaturze sposobu klasyfikacji lokalne partnerstwa międzysektorowe funkcjonujące w Polsce dzieli się na **partnerstwa o strukturze formalnej**, czyli takie, które posiadają osobowość prawną i funkcjonują np. jako stowarzyszenia, oraz **partnerstwa o strukturze nieformalnej**, czyli nie posiadające osobowości prawnej (Karwacki 2014: s. 341). Zdaniem niektórych badaczy partnerstwa lokalne powinny być raczej sformalizowane, bo dzięki temu zyskują jasno określoną strukturę, podział zadań i kompetencji, a także inicjowane przez lokalne instytucje publiczne, takie jak służby zatrudnienia czy instytucje pomocy społecznej. Jak pokazuje praktyka współpracy międzysektorowej, w tym jej egzemplifikacja przedstawiona niżej w formie bazy dobrych praktyk współdziałania, inicjatorami lokalnych inicjatyw często są podmioty sektora pozarządowego. Samorządy lokalne są jednak zobligowane do wspierania partnerstw lokalnych, a ich prace (np. konferencje) mogą być finansowane z Funduszu Pracy (Handzlik, Głowacki 2012: s. 47-48). Oprócz stopnia sformalizowania istotnym czynnikiem podziału partnerstw jest też rodzaj inicjatora – w takim ujęciu wyróżnia się **partnerstwa z inicjatywy: osób fizycznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw** (organizacji

gospodarczych, zawodowych) lub z inicjatywy **instytucji publicznych** (Borowiak, Urbańczyk).

W przypadku partnerstw istotnym czynnikiem różnicującym ich przypadki jest sposób realizacji działań. W publikacji pt. *Reintegracja. Aktywna polityka społeczna w praktyce* w tym zakresie wyszczególniono przede wszystkim **partnerstwa koordynujące** (współpraca o charakterze zespołu strategicznego ds. rozwoju lokalnego, który działa długofalowo, podejmując różne inicjatywy w rozmaitych dziedzinach i obszarach w zależności od potrzeb) oraz **partnerstwa wykonawcze** (można je określić jako współpracę nastawioną na realizację celu – partnerzy angażują cały zasób sił i środków w realizację jednej wybranej inicjatywy). Specyficzną formą partnerstwa lokalnego jest **klaster**, czyli zwarta grupa podmiotów (przedsiębiorstw, instytucji, organizacji) znajdujących się w geograficznym sąsiedztwie, najczęściej prowadzących działalność gospodarczą i działających w jednej branży lub branżach komplementarnych względem siebie, które ze sobą współpracują i konkurują. Partnerzy są powiązani rozbudowanym systemem wzajemnych relacji o formalnym i nieformalnym charakterze, a we współpracy osiągają efekt synergii, więc są bardziej efektywni razem, niż gdyby działali osobno (Karwacki 2014: s. 341; Necel, Nosal 2015: s. 5-6). W publikacjach z ostatnich lat klastry są określane jako sposób organizacji podnoszący konkurencyjność podmiotów ekonomii społecznej, a więc i stanowiący szansę dla rozwoju instytucji zatrudnienia socjalnego. Oprócz wskazanych form partnerstw autorzy *Reintegracji* wymieniają również **pakty na rzecz rozwoju** lub **pakty na rzecz zatrudnienia**, które są formą większą pod względem struktury i rozległości tematycznej, a nawet przeważnie skupiają w swych ramach kilka partnerstw lokalnych działających w mniejszej skali (Karwacki 2014: s. 342).

Rysunek 1. Typy partnerstw międzysektorowych

Źródło: *Partnerstwo – to się oplaca!*, dostępny: <http://www.porp.pl/arttykul/partnerstwo-to-sie-oplaca.html> [styczeń 2018].

Alternatywny sposób klasyfikacji form współpracy pod kątem przyjętego w nich sposobu realizacji zadań zaproponowano w opracowaniu pt. *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych*. Autorzy wyróżniają następujące formy współpracy między partnerami: **partnerstwo sieciowe**, polegające na wymianie informacji, idei, sprawozdań i komunikatów (niesformalizowane), **partnerstwo koordynacyjne**, funkcjonujące w oparciu o zaangażowanie aktywów partnerów, czyli czasu, personelu i funduszy (sformalizowane) oraz

37

partnerstwo kooperacyjne (koalicyjne), którego cel współdziałania ma charakter złożony i długofalowy (wszystkie działania są silnie sformalizowane) (Handzlik, Głowacki 2012: s 23).

Dwu i trójsektorowość współpracy w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej

Szczegółowe klasyfikacje form współpracy z omawianego zakresu są często dokonywane z perspektywy poszczególnych sektorów, do których zaliczają się partnerzy oraz różnych konfiguracji współdziałania między nimi. W tym kontekście partnerstwa, jak i inne formy współpracy międzysektorowej (np. mniej zobowiązujące lub realizowane w ograniczonym wymiarze czasowym) dzieli się na **dwusektorowe** oraz **trójsektorowe**. W zakresie partnerstw o charakterze dwusektorowym wyróżnia się z kolei partnerstwa **publiczno-społeczne, publiczno-prywatne** oraz **prywatno-społeczne**.

Warto mieć na uwadze, że w rzeczywistości funkcjonują też partnerstwa **jednosektorowe**, zwane **wewnątrzsektorowymi**, które również pełnią istotną rolę w obszarze inicjatyw (re)integracyjnych. O ich znaczeniu świadczy m.in. fakt, że partnerstwa realizowane wewnątrz sektora pozarządowego są ważną kategorią grup podmiotów mogących wspólnie ubiegać się o przyznanie dotacji w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (Szelałowska, Polak 2015: s. 20), czy kwestia ustawowo określonej potrzeby współdziałania lokalnych samorządów, instytucji pomocy społecznej oraz instytucji rynku pracy w zakresie opracowania i realizacji programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy (Handzlik, Głowacki 2012: s. 47). Wątek partnerstw wewnątrzsektorowych nie będzie jednak tutaj szerzej eksplorowany, gdyż nie jest przedmiotem zapytania Zamawiającego.

Formy współdziałania w ramach współpracy (partnerstw) publiczno-społecznych

Współdziałanie podmiotów publicznych oraz organizacji pozarządowych można określić jako filar obszaru współpracy międzysektorowej w zakresie działań (re)integracyjnych i aktywizacyjnych w ostatnich latach jego funkcjonowania w Polsce. Za taką oceną przemawiają różne aspekty,

m.in. fakt, że zdecydowana większość funkcjonujących obecnie CIS-ów i KIS-ów to podmioty założone przez JST lub NGO (por. Krocak, Lajstet 2018, Krocak 2018) oraz obowiązujące uwarunkowania prawne – ramy współpracy organizacji pozarządowych i administracji publicznej w Polsce wyznacza Konstytucja RP z 1997 r., zaś warunki tego współdziałania doprecyzowano w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (DPPW) (GUS 2017d: s. 78-79). Zgodnie z zapisami ustawy organizacje pozarządowe prowadzą działalność pożytku publicznego we współpracy z organami administracji publicznej, zaś istotne obszary tych działań to integracja i reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz inne sfery z nią związane, m.in. pomoc społeczna, wyrównywanie szans rodzin i jednostek w trudnej sytuacji, integracja cudzoziemców i osób niepełnosprawnych.

Ustawa określa, że współpraca między organami publicznymi oraz NGO-s może **przybierać w szczególności następujące formy:**

- **zlecenie** organizacjom non-profit realizacji zadań publicznych,
- wzajemne **informowanie się** o planowanych kierunkach działalności,
- **konsultowanie** z organizacjami non-profit projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- konsultowanie projektów aktów normatywnych, dotyczących sfery zadań publicznych określonej w ustawie, z radami działalności pożytku publicznego, w skład których wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych (w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego),
- **tworzenie wspólnych zespołów** o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych m.in. z przedstawicieli organizacji non-profit oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej (przykładem tego rodzaju organu na szczeblu centralnym jest Rada Działalności Pożytku Publicznego),

39

- **zawieranie umów** o wykonanie inicjatywy lokalnej,
- zawieranie umów partnerskich.

Wśród wymienionych form współpracy szczególne znaczenie ma zlecenie realizacji zadań publicznych, które można realizować w dwóch podstawowych odsłonach: **powierzenia** (strona publiczna zobowiązana jest przekazać środki pokrywające całkowity koszt wykonania danego zadania) oraz **wspierania realizacji** (organizacje non-profit partycypują w kosztach przedsięwzięcia, choć forma wkładu własnego w takim przypadku nie została określona, w związku z czym możliwe są różne sposoby partycypacji, m.in. wolontariat) (GUS 2017d: s. 79).

W przywoływanej już publikacji pt. *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych* zaprezentowano klasyfikację w węższym zakresie, czyli obejmującą formy współpracy zawiązywanej między organami administracji publicznej a ważną dla obszaru działań z zakresu integracji społeczno-zawodowej kategorią podmiotów ekonomii społecznej. Wyróżniono następujące formy współpracy:

- **projekty partnerskie** realizowane w ramach funduszy unijnych,
- **dotacje** jednostek samorządu terytorialnego:
 - wspieranie realizacji działań przez jednostki samorządu terytorialnego,
 - kontraktowanie zadań publicznych,
 - zadania zlecane w trybie ustawy o promocji zatrudnienia,
- **udzielanie zamówień publicznych** (Handzlik, Głowacki 2012: s. 30).

Współpraca między podmiotami pierwszego i trzeciego sektora może mieć wymiar zarówno **materialny**, jak i **pozamaterialny**. W różnych przypadkach współdziałania jeden z tych wymiarów może dominować lub całkowicie warunkować jego przebieg, a zatem w rzeczywistości będziemy mieli do czynienia z przypadkami współpracy skoncentrowanymi na aspektach materialnych,

40

przypadkami skoncentrowanymi na aspektach niematerialnych oraz przypadkami o mieszanym podejściu w tym zakresie. Poniższa tabela nr 4 przedstawia formy współpracy **finansowej** oraz **pozafinansowej**, jakie są stosowane w ramach współdziałania sektorów rządowego i prywatnego:

Tabela 4. Finansowe i pozafinansowe formy współpracy stosowane w kooperacji instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi

FORMY WSPÓŁPRACY MIĘDZY PODMIOTAMI I ORAZ III SEKTORA	
FINANSOWE	POZAFINANSOWE
<ul style="list-style-type: none"> - finansowanie w ramach otwartego konkursu ofert (wspieranie i powierzanie zadań publicznych) - finansowanie z pominięciem otwartego konkursu ofert na podstawie przepisów ustaw innych niż ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (inne tryby zlecenia zadań publicznych) - inne formy współpracy finansowej: <ul style="list-style-type: none"> ☐ oferty wspólne w ramach otwartych konkursów ofert ☐ wniosek o realizację zadania publicznego z własnej inicjatywy ☐ zlecenie zadań na podstawie art. 16 ust. 7 UDPPiW – tzw. regranting ☐ pożyczki, poręczenia, gwarancje, dotacje inwestycyjne ☐ klauzule społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - działalność informacyjna - wzajemna wymiana informacji o planowanych kierunkach działalności między jednostkami samorządu a organizacjami pozarządowymi (do narzędzi, które służą wzajemnemu informowaniu należą m.in. tablice ogłoszeniowe, Biuletyny Informacji Publicznej, lokalna prasa czy strona internetowa. Wymiana informacji odbywa się również poprzez osobiste spotkania przedstawicieli trzeciego sektora i administracji lokalnej) - działalność promocyjna - konsultacje - wsparcie lokalowe - wsparcie organizacyjne - planowanie i realizacja wspólnych przedsięwzięć - program współpracy - umowy partnerstwa wynikające z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju - inicjatywy lokalne - jednostka organizacyjna działająca na rzecz organizacji pozarządowych - wolontariat w administracji publicznej - zespoły o charakterze doradczym i/lub inicjatywnym - Rady Działalności Pożytku Publicznego - inne formy współpracy pozafinansowej <ul style="list-style-type: none"> ☐ bezpłatne lub preferencyjne udostępnianie nieruchomości podmiotom innym niż organizacje pożytku publicznego ☐ bezpłatne lub preferencyjne przekazanie nieruchomości ☐ udostępnianie lub przekazywanie materiałów, sprzętu, urządzeń, pojazdów potrzebnych do wykonywania

	<p>działalności statutowej organizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ konsultacje telefoniczne ☐ punkty poradnictwa dla organizacji ☐ wsparcie merytoryczne (np. doradztwo, szkolenia) ☐ pomoc w zakładaniu organizacji pozarządowych ☐ pomoc w nawiązaniu kontaktów krajowych i międzynarodowych ☐ patronat członków kierownictwa urzędu lub kierowników jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych ☐ promocja działalności pożytku publicznego i podmiotów działających w tym obszarze ☐ pomoc w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie
--	---

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: *Działalność organizacji non-profit w 2015 roku: zarządzanie i współpraca*, Warszawa 2017; *Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2014 i 2015*, Warszawa 2016; *Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej. Wyniki badania przeprowadzonego w województwie warmińsko-mazurskim*, Olsztyn 2014.

Wymienione w tabeli szczegółowe formy współdziałania mogą być realizowane zarówno w ramach **formalnej**, jak i **nieformalnej** współpracy między instytucjami omawianych sektorów. Jako sposób formalizacji współpracy w publikacjach wskazuje się oparcie inicjatyw na **pisemnej umowie** oraz realizację działań będących **skutkiem obowiązujących przepisów** prawa, zaś podjęcie współpracy nieformalnej może nastąpić w drodze związania podmiotów **układem nieformalnym, niepisaną umową lub umową o charakterze ustnym**.

Podmioty publiczne i pozarządowe decydują się też na współpracę **stałą wymuszoną przepisami prawnymi** (na przykład w obszarze zarządzania kryzysowego), **długotrwałą** (np. prowadzoną na podstawie zapisów nowelizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 22 stycznia 2010 roku ustanawiających 5-letnią perspektywę zawierania umów na realizację zadania publicznego) oraz **krótkotrwałą**, podejmowaną najczęściej na rok lub na czas trwania jakiegoś projektu (Makowski 2011: s. 17). Jak już wspomniano we wcześniejszych rozważaniach, długotrwała lub stała współpraca sprawdza się w przypadku działań z zakresu

integracji społeczno-zawodowej, tutaj również korzystna jest dla podmiotów obu sektorów. Najczęściej jednak porozumienia zawierane w Polsce między I i III sektorem mają charakter krótkotrwały, wynikający z realizacji określonego projektu.

Interesujące ujęcie problematyki form współpracy zawiązywanej między podmiotami publicznymi oraz pozarządowymi przedstawiono w raporcie Instytutu Spraw Publicznych pt. *Jakość współpracy między organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną*. Autorzy publikacji przywołują trzy główne koncepcje zachodnich badaczy, które porządkują relacje pomiędzy sektorem pozarządowym a sektorem publicznym. Nie są to wprawdzie odwołania do konkretnych form współdziałania między instytucjami, ale ujawniają pewną ogólną "formułę", w jakiej reprezentanci omawianych sektorów zwykli podejmować współpracę:

- sektor pozarządowy stanowi niezależną, „zdrową” opozycję dla sektora publicznego, wytwarzając zupełnie oddzielny zestaw usług i opinii (z niewielką rolą instytucji publicznych w finansowaniu działalności organizacji trzeciego sektora),
- sektor pozarządowy dostarcza usług w imieniu instytucji publicznych i jest przez nie w dużej mierze kontrolowany (sprawozdania, kontrola finansowa),
- organizacje pozarządowe są partnerem instytucji publicznych – występują w roli kooperanta zarówno w podejmowaniu decyzji dotyczących usług publicznych, jak i kształtowania publicznej polityki (Makowski 2011: s. 16).

Autorzy zaznaczają, że każda z powyższych relacji powoduje inne zachowania organizacyjne, inne możliwości i sposoby realizowania celów, od których zależy charakter współpracy. Współdziałanie instytucji I i III sektora może mieć **charakter**:

- **przeciwdziałający** (zaradczy, reaktywny) – kiedy jest podejmowane w celu rozwiązania konkretnego nurtującego dany obszar życia społecznego,

- **zapobiegawczy** (aktywny) – kiedy celem współpracy jest to, aby nie dopuścić do pojawienia się zjawiska mogącego mieć negatywne skutki dla układu społeczno-gospodarczego otaczającego partnerów współpracy.

Jako uzupełnienie i podsumowanie rozważań na temat form, w jakich może być obecnie realizowana współpraca między podmiotami I i III sektora, warto wskazać wizję Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczącą tego, w jakie strategiczne ramy warto ująć ową współpracę, aby przyjęła ona charakter modelowy. Ze strony internetowej Ministerstwa dowiadujemy się, że *modelową współpracę jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi można oprzeć na trzech filarach: tworzeniu polityk publicznych, realizacji zadań publicznych oraz tworzeniu warunków do społecznej aktywności*. Zgodnie z *Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (UoDPPiW) współpraca międzysektorowa odbywa się na obowiązujących obie strony zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności*²⁵. Autorzy informacji przedstawiają ponadto szczegółowe charakterystyki działań prowadzonych w ramach każdego ze wskazanych filarów, które pozostają w spójności z treściami niniejszej ekspertyzy. Przykłady owej modelowej współpracy międzysektorowej zostały opracowane w ramach projektu „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy”, które MPiPS realizowało w latach 2009-2011 wraz z partnerami.

Formy współdziałania w ramach współpracy (partnerstw) publiczno-prywatnych

Sfera współdziałania organizacji obu typów w omawianej dziedzinie jest tyleż istotna, co utrudniona ze względu na takie czynniki jak wzajemna niechęć, sceptycyzm przedsiębiorstw wobec opłacalności przedsięwzięć w tym zakresie czy anachroniczne, skomplikowane procedury

25 *Współpraca administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi*, dostępny:

<https://www.mpips.gov.pl/prezentacja/wspolpraca-administracji-publicznej-z-organizacjami-pozarządowymi/dobre-praktyki.htm> [20.01.2018].

działania instytucji I sektora (por. Krocak 2018). Jedną z form współpracy międzysektorowej są partnerstwa publiczno-prywatne (PPP), zawiązywane między podmiotami administracji publicznej oraz przedsiębiorstwami w celu wspólnej realizacji tych rodzajów przedsięwzięć lub świadczenia tych typów usług, które tradycyjnie dostarczane są przez sektor publiczny. Partnerstwo publiczno-prywatne to w istocie zamówienie publiczne w złożonej formie, wymagające od partnerów dużego zaangażowania, a zarazem warte realizacji ze względu na wymierne korzyści biznesowe, jakie może przynieść. Współpraca PPP realizowana jest w systemie zamówień publicznych, zaś ramy prawne stanowią dla niej zapisy ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz zapisy ustawy z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dziekońska 2013: s. 127). Ustawa o PPP nie narzuca stronom konieczności wyboru żadnego konkretnego modelu organizacyjno-prawnego współpracy ani form, w jakich partnerstwo może być realizowane. Założeniem ustawodawcy jest, aby realizacja przedsięwzięcia PPP oparta była na optymalnym podziale związanych z nim zadań i ryzyk pomiędzy strony umowy. O wyborze najbardziej adekwatnego modelu wzajemnych relacji kontraktowych decyduje podmiot publiczny na etapie analizy projektu, wybierając jeden z wariantów współpracy wynikających z ustawy, w tym powołanie spółki celowej o kapitale mieszanym (spółkę PPP) lub skorzystanie z modelu koncesji na roboty budowlane lub koncesji na usługi (Cieślak, Korbus 2014: s. 17). Przedmiotem umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym ma być wspólna realizacja przez strony przedsięwzięcia – **budowy lub remontu obiektu budowlanego, świadczenia usług, wykonania dzieła** (w szczególności wyposażenie składnika majątkowego w urządzenia podwyższające jego wartość lub użyteczność) lub **innego świadczenia** – połączonego z utrzymaniem lub zarządzaniem składnikiem majątkowym wykorzystywanym do realizacji PPP (Korbus 2010: s. 37-38).

Partnerstwo publiczno-prywatne w wielu krajach uznawane jest za niezwykle korzystną formę realizacji inwestycji infrastrukturalnych (Korbus 2010: s. 22), jednak w Polsce stanowi

obecnie mało wykorzystywaną formułę realizacji usług publicznych (Kałuża 2014: s. 51). Zdaniem niektórych badaczy PPP dotychczas nie odegrały powszechnie oczekiwanej roli m.in. ze względu na ich przeregulowanie (Karwacki 2014: 342). Działania podejmowane w ramach PPP mają za zadanie nie tyle przeciwdziałanie konkretnym problemom społecznym, co raczej **tworzenie warunków (infrastruktury, polityki)** mających istotne społeczne implikacje (Woźniczka 2013). W literaturze przedmiotu ugruntowało się dotychczas kilka podstawowych form współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, definiowanych w zależności od tego, jakie elementy realizacji przedsięwzięcia powierzono stronie prywatnej (Cieślak, Korbus 2014: s. 17).

Tabela 5. Formy współpracy w ramach PPP

BOT	Buduj, eksploatuj, przekaz (Build–Operate–Transfer) – partner prywatny buduje infrastrukturę, eksploatuje ją, a następnie przekazuje podmiotowi publicznemu, który pełni funkcje regulacyjne i nadzorcze.
DBFO	Projektuj, buduj, finansuj i eksploatuj (Design–Build–Finance–Operate) – partner prywatny projektuje stosowną infrastrukturę, finansując samodzielnie prace konstrukcyjne i projektowe. Następnie na własne ryzyko gospodarcze partner prywatny eksploatuje infrastrukturę i świadczy określone usługi, z których dochody stanowią jego wynagrodzenie.
BOO	Buduj, posiadaj i eksploatuj (Build–Own–Operate) – model podobny do DBFO z tą różnicą, że w BOO mamy do czynienia z początkową własnością prywatną; po wygaśnięciu współpracy składniki majątkowe przechodzą na rzecz podmiotu publicznego. Ciężar bieżących nakładów, utrzymanie i konserwacja należą do obowiązków partnera prywatnego.
BTL	Buduj, przekaz, dzierżaw (Build–Transfer–Lease) – partner prywatny finansuje i realizuje inwestycję, biorąc na siebie ryzyko przekroczenia kosztów i opóźnień w jej realizacji. Partner prywatny jest właścicielem inwestycji, której własność po oddaniu inwestycji do użytkowania przenosi na podmiot publiczny. Operatorem, czyli podmiotem świadczącym usługi, jest w zależności od okoliczności podmiot publiczny lub partner prywatny. Po okresie eksploatacji prawo własności zostaje przekazane stronie publicznej. Konstrukcja umowy przypomina umowę leasingu finansowego.
Umowa o świadczenie usług	Podmioty publiczne bez większych przeszkód mogą zawierać z prywatnymi przedsiębiorcami umowy, na mocy których ci ostatni zobowiązują się do świadczenia określonych usług składających się na część większego przedsięwzięcia.
OMC	Kontrakty dotyczące zarządzania i obsługi infrastruktury (Operation and Management Contracts) . Są to bardziej kompleksowe umowy, których przedmiotem może być cały proces świadczenia usług (a nie tylko jego elementy, jak w poprzednim przypadku).

Źródło: *Partnerstwo publiczno-prywatne: od pomysłu do wyboru partnera prywatnego*, Warszawa 2014, s. 17-18, dostępny: <http://ipppl.pl/wp-content/uploads/2016/03/Partnerstwo-publiczno-prywatne-Instytut-PPP.pdf> [20.01.2018].

Szczególną postacią formuły PPP jest realizacja projektów mieszanych, określanych częściej jako projekty hybrydowe, w których w montażu finansowym wykorzystuje się dodatkowo fundusze z Unii Europejskiej, przeznaczone głównie na realizację polityki spójności. Polskie uregulowania w zakresie wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej w niewielkim stopniu odnosiły się do możliwości wykorzystania formuły PPP w projektach unijnych. W nowych uregulowaniach krajowych dotyczących perspektywy 2014–2020 wprowadzono pojęcie projektów hybrydowych do powszechnego obiegu (Kałuża 2014: s. 51-52).

Wymienione formy PPP wykazują potencjał do zagospodarowania na potrzeby działań z zakresu polityki społecznej, w tym również integracji społeczno-zawodowej. Jak pokazują dostępne dane, przypadki takie sporadycznie mają miejsce w Polsce. Na stronie internetowej Platformy współpracy w zakresie Partnerstwa Publiczno-Prywatnego utworzonej z inicjatywy Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwa Rozwoju) udostępniono bazę przedstawiającą wszystkie dotychczas zidentyfikowane przez Ministerstwo Rozwoju umowy PPP, jakie zawarto w Polsce²⁶. Wśród wymienionych przypadków PPP można znaleźć kilka inicjatyw, których realizacja może być związana z prowadzeniem działań z zakresu integracji społeczno-zawodowej:

- Przebudowa Domu Opieki Społecznej w Kobylnicy na potrzeby Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego oraz dodatkowo na potrzeby działalności o charakterze komplementarnym z zakresu opieki zdrowotnej lub pomocy społecznej (partnerzy: Urząd Gminy Kobylnica oraz Niepubliczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej SON Sp. z o.o.),
- Zaprojektowanie, wybudowanie i zarządzanie budynkiem wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu z przeznaczeniem na lokale socjalne w Oławie, przy Zwierzyniec Duży (partnerzy: Urząd Miejski w Oławie oraz MPM DEVELOPMENT Sp. z o.o.),

26 Bazy projektów PPP, dostępne: http://www.ppp.gov.pl/baza/Strony/baza_projektow_ppp.aspx/ [20.01.2018].

- Wybór Partnera Prywatnego w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego w celu uruchomienia linii przewozów regularnych dzieci do szkoły i innych osób w Gminie Ustka (partnerzy: Urząd Gminy Ustka oraz Konsorcjum: Usługi Przewozowe Ramzes Adrian Radomski, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Słupsku S.A., LAZUR Sp. z o.o.).

Warto mieć na uwadze, że w ramach innych partnerstw wymienionych w bazie, np. dotyczących rewitalizacji obiektów czy budowy dróg, również mogą być realizowane cele z zakresu integracji zawodowej, np. poprzez opracowanie przez JST programów angażujących OPS, w ramach których byłoby możliwe zatrudnianie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W kontekście potencjałów do zagospodarowania w ramach KSR warto zwrócić uwagę na fakt, że na stronie internetowej Platformy PPP znajduje się informacja o ciągłym naborze projektów PPP oraz szkoleniach i narzędziach wspierających przygotowanie projektów.

Oprócz marginalnej formy współpracy, jaką stanowi opisany wyżej typ partnerstwa, na poziomie lokalnym w Polsce z większym powodzeniem realizowane są inne wspólne inicjatywy pracodawców oraz instytucji publicznych. Współpraca publiczno-prywatna to w naszym kraju przede wszystkim pole dla realizacji zadań z zakresu aktywizacji zawodowej. Choć działania te wciąż najczęściej przyjmują bardzo proste, wręcz podstawowe formy, w analizowanych raportach z projektów POKL można zaobserwować pewną regularność i powszechność ich występowania, obecność w wielu powiatach w ramach różnych województw. Formy wyszczególnione w raportach dają się sklasyfikować w ramach kilku szerszych kategorii:

1. Inicjatywy na rzecz młodzięży zagrożonej wykluczeniem społecznym:

- współpraca PUP z placówkami oświatowymi oraz pracodawcami: **opiniowanie planów tworzenia nowych kierunków kształcenia** pod kątem adekwatności do zapotrzebowań lokalnego rynku pracy; tworzenie **zamawianych kierunków kształcenia** zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy; **wizyty doradców zawodowych w szkołach** w celu przekazania informacji o rynku

pracy; organizowanie **staży i praktyk zawodowych w sektorze prywatnym**; przygotowanie **listy zawodów**, w jakich istnieje lokalny deficyt siły roboczej i możliwości kształcenia młodych ludzi właśnie w tych zawodach; organizowanie **konkursów skierowanych do młodzieży, polegających na wykorzystaniu ich pomysłów w ramach działań lokalnych przedsiębiorców**; organizowanie **konkursów, w których nagrodami mogłyby być płatne staże**,

- bezpośrednia współpraca szkół z pracodawcami: **szkoły kształcą swoich uczniów pod potrzeby biznesu, w zamian uzyskując możliwość organizacji praktyk w konkretnych zakładach**. Daje to praktykantom możliwość zapoznania się z obsługą nowoczesnych maszyn oraz pewnymi detalami procesu produkcji, pod okiem wykwalifikowanych, doświadczonych pracowników; tzw. **klasy patronackie**,

- bezpośrednia współpraca pracodawców ze szkołami: niektóre firmy otwierają w powiatach **szkoły kształcące młodzież w konkretnych zawodach pożądanых przez tę firmę**. Szkoły funkcjonują na takich samych zasadach jak niegdyś **szkoły przyzakładowe**. Stosowany jest tzw. system dualny: 3 dni pracy/3 dni nauki, przy czym uczniowie za swoją pracę otrzymują wynagrodzenie.

2. Inicjatywy, których beneficjentami są ogólnie osoby bezrobotne:

- współpraca PUP z pracodawcami: **tworzenie miejsc pracy, zatrudnianie bezrobotnych zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami** (przykład: PUP w Kutnie współpracuje z ponad 2 tys. podmiotów gospodarczych, wśród których 90% to małe i średnie przedsiębiorstwa, poszukujące na ogół sprzedawców. Liczne są także firmy z branży budowlanej, które poszukują do pracy przede wszystkim dekarzy, blacharzy, murarzy i zbrojarzy); **dotacje dla bezrobotnych na uruchomienie własnej działalności gospodarczej**; organizowanie **staży**; organizowanie **kursów opartych na systemie dualnym**, czyli uczestnicy otrzymywali wynagrodzenie za wykonywaną pracę w wysokości określonego ustawowo wynagrodzenia minimalnego, **identyfikacja zawodów i kwalifikacji poszukiwanych przez pracodawców** w celu zaprojektowania trafnego

i użytecznego, zindywidualizowanego i specjalistycznego systemu szkoleń lub innych form doszkalania lub przekwalifikowania osób bezrobotnych,

- współpraca PUP z OPS i pracodawcami: dokonywanie **diagnoz dotyczących rokowań zawodowych** w taki sposób, by łączyły się z diagnozami sytuacji społecznej bezrobotnych (w przeciwnym wypadku PUP często stają się miejscem wydawania zaświadczeń uprawniających do uzyskania pomocy społecznej, lecz jej podopieczni nie zaistnieją na rynku pracy).

3. Inicjatywy na rzecz pracodawców:

- współpraca PUP z pracodawcami: **dofinansowanie na rozwój oraz/lub zatrudnienie** pracowników firm; **wizytowanie lokalnych firm przez pośredników zatrudnionych w PUP** w celu wymiany informacji (m.in. urząd informuje o podejmowanych przez siebie działaniach, świadczy pomoc z zakresu aktywizacji zawodowej i pośrednictwa pracy); pomoc nowotworzonym zakładom w **rozpoznaniu rynku** (nie tylko w zakresie analizy struktury zawodowej zarejestrowanych bezrobotnych, lecz także rozpoznania oferty edukacyjnej, pośredniczenia w nawiązywaniu kontaktów z placówkami edukacyjnymi); prowadzenie corocznych **badń ankietowych** dotyczących aktualnych potrzeb w zakresie planowania, m.in. zatrudnienia czy finansów; stała **wymiana informacji – wymiana wiedzy**.

4. Inicjatywy służące ogólnemu rozwojowi rynku pracy:

- współpraca JST i PUP z pracodawcami: organizacja **targów pracy** o różnej randze i zasięgu;

- współpraca JST i PUP z lokalnymi mediami (prasą, telewizją, rozgłośniami radiowymi oraz mediami elektronicznymi): **promocja w środowiskach**; obejmowanie **patronatem medialnym** wydarzeń, m.in. targów pracy, rzadkie przypadki nagrywania **programów telewizyjnych i radiowych** na temat działań lokalnych instytucji publicznych, m.in. wykorzystania funduszy unijnych (por. Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi 2012).

Podsumowując analizy dotyczące współdziałania podmiotów sektorów publicznego i prywatnego na rzecz integracji społeczno-zawodowej należy stwierdzić, że jest to obszar dotychczas nierozwinięty na tyle, na ile pozwalają potencjały ujawniające się w tego typu relacjach. Współpraca opiera się głównie na kontakcie firm z PUP, który jest najważniejszym partnerem w działaniach skoncentrowanych na aktywizacji zawodowej w wymiarze lokalnym, jednak pewna anachroniczność procedur i narzędzi wykorzystywanych w tego typu instytucjach może zniechęcać partnerów biznesowych.

Formy współdziałania w ramach współpracy (partnerstw) prywatno-społecznych

Kooperacja podmiotów sektora społecznego z przedsiębiorcami to obszar, w którym autorzy analizowanych opracowań dostrzegają szczególne potencjały do zagospodarowania w ramach inicjatyw na rzecz integracji społeczno-zawodowej. W ramach lokalnej współpracy partnerzy biznesowi pełnią ważne role, m.in. fundatorów działań czy podmiotów realizujących formułę zatrudnienia wspieranego. Raporty z badań prowadzonych w ostatnich latach zawierają jednak informacje o niewielkim zaangażowaniu biznesu w inicjatywy międzysektorowe oraz przyczynach takiego stanu rzeczy, m.in. różnego rodzaju ryzykach, na które narażają się firmy i niewspółmiernie niskich korzyściach płynących z podjęcia współpracy czy postrzeganiu klientów CIS i KIS jako potencjalnych pracowników "z defektem" (por. Karwacka 2013: s. 8; Krocak 2018).

Głównym utrudnieniem, a zarazem atutem w relacjach podmiotów sektorów pozarządowego i prywatnego jest fakt, że funkcjonują one na *zupełnie odrębnych biegunach, dlatego budowanie i funkcjonowanie partnerstw prywatno-społecznych jest trudnym, czasochłonnym wyzwaniem* (Woźniczka 2013). Sektor prywatny działa w oparciu o rynek i jest skoncentrowany na maksymalizacji zysku, sektor społeczny zaś ma na celu rozwiązywanie problemów, w przypadku których mechanizmy rynkowe okazują się nieefektywne. Co więcej, za powstawanie owych problemów w wielu przypadkach odpowiadają właśnie przedsiębiorstwa, przez co przez wiele lat omawiane sektory funkcjonowały w opozycji do siebie. *Współczesna rzeczywistość wymaga*

51

*od nich zmiany postawy, bycia razem a nie przeciwko sobie, zawierania **partnerstw pozwalających osiągać wspólne cele społeczne przy jednoczesnym zachowaniu indywidualności, wartości i tożsamości każdej ze stron** (Woźniczka 2013).*

W praktyce funkcjonowania współpraca pomiędzy sektorami prywatnym i społecznym przebiega w wymiarze trwałym lub okresowym – podmioty omawianych typów podejmują wspólnie **działania krótkoterminowe** oraz **działania długofalowe**, w ramach których realizuje się szczegółowe formy aktywności (Karwacka 2013: s. 19). Próby zawiązania trwałej współpracy, której celem jest skupienie się na faktycznym ograniczaniu czy niwelowaniu konkretnych problemów społecznych w dłuższej perspektywie, w tym problemu zagrożenia wykluczeniem społecznym, podejmowane są w ramach tzw. **partnerstw prywatno-społecznych** (Woźniczka 2013).

Współpraca organizacji sektora społecznego z przedsiębiorcami może mieć zarówno wymiar **formalny**, najczęściej ustanawiany poprzez zawarcie pisemnej umowy, jak i **nieformalny**, gdy wzajemne stosunki regulowane są w oparciu o umowę ustną. Jednak w ostatnich latach rzadko formalizowano kooperację podmiotów omawianych sektorów (GUS 2017d: s. 117).

Współpraca podmiotów II i III sektora przybiera różne postacie w zależności od celu, jaki ma być realizowany w jej ramach. Jednym z podstawowych rozróżnień w tym zakresie dokonywanych w opracowaniach jest podział celów na materialne – udzielanie/otrzymywanie **wsparcia materialnego** (w tym środków finansowych, rzeczowych lub nieodpłatne z nich korzystanie oraz korzystanie z lokalu nieodpłatnie lub na preferencyjnych zasadach) oraz niematerialne – **współpracę pozamaterialną** (obejmującą w ogólności integrację środowiska lokalnego, poszerzanie kontaktów, korzystanie z wiedzy i doświadczenia pracowników, członków lub innych osób pracujących w podmiotach) (GUS 2017d: s. 121). W tym zakresie można wyróżnić następujące formy współpracy organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami:

- NGO-s otrzymują od przedsiębiorstwa **wsparcie finansowe, rzeczowe lub usługi**, w zamian za co organizują dlań **promocję**,
- NGO-s otrzymują wsparcie finansowe od przedsiębiorstwa lub rzeczowe w formie **darowizny**,
- NGO-s korzystają z **nieodpłatnych usług** świadczonych przez przedsiębiorstwo,
- NGO-s korzystają nieodpłatnie z **użyczonego przez przedsiębiorstwo lokalu**,
- NGO-s otrzymują **wsparcie finansowe lub rzeczowe** w zamian za **świadczenie usług na rzecz przedsiębiorstwa**,
- niektóre NGO-s i przedsiębiorstwa **wspólnie prowadzą działalność gospodarczą**,
- niektóre NGO-s i przedsiębiorstwa prowadzą **współpracę na podstawie umowy barterowej** (por. GUS 2017d: s. 122).

W literaturze przedmiotu nierzadko przyjmuje się, że obszar zbliżający do siebie zakresy działań ekonomii społecznej oraz biznesu wyznaczają koncepcja i praktyka **społecznej odpowiedzialności biznesu** (CSR). Choć realizacja celów społecznych jest instrumentem mającym na celu przede wszystkim wspieranie procesu osiągania sukcesu biznesowego przez tzw. **przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialne**, to koncepcja i praktyka CSR mogą stanowić ważny punkt wyjścia dla kształtowania atmosfery akceptacji ze strony biznesu dla ekonomii społecznej (Handzlik, Głowacki 2012: s. 25), a co za tym idzie – zmiany szkodliwych stereotypów we wzajemnym postrzeganiu i częstszego zawiązywania partnerstw m.in. na rzecz integracji społeczno-zawodowej. Innowacyjne formy współpracy sektora biznesu z partnerami społecznymi, których celem jest wspólna realizacja inicjatyw z zakresu (re)integracji, umożliwiają m.in. *wypracowanie nowatorskich platform komunikacji i współdziałania między podmiotami społecznymi i podmiotami komercyjnymi w ramach wdrażania projektów partnerskich (...) na szczeblu regionalnym i ponadregionalnym*

(Handzlik, Głowacki 2012: s. 27). Poniższa tabela nr 6 przedstawia krótkie charakterystyki form, jakie w ujęciu proponowanym w publikacji pt. *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych* może przybierać współpraca w ramach partnerstw międzysektorowych pomiędzy biznesem a podmiotami społecznymi.

Tabela 6. Formy współpracy między biznesem a podmiotami społecznymi

FORMY WSPÓŁPRACY	
TERMIN	DEFINICJA
CRM - CAUSE RELATED MARKETING	Całokształt prowadzonych przez daną firmę działań komercyjnych z wykorzystaniem środków finansowych, technik oraz strategii marketingowych w celu wspierania istotnych społecznie spraw, przy jednoczesnym wzmocnieniu własnego wizerunku.
FILANTROPIA	Bezinteresowna aktywność podejmowana przez podmioty komercyjne ukierunkowana wyłącznie na dobro wspólne, polegająca na udzielaniu wsparcia materialnego lub finansowego podmiotowi społecznemu, z którym pozostaje w relacji partnerstwa.
SPONSORING	Wzajemne świadczenia, zobowiązania składane przez dwie strony zaangażowane w partnerstwo – podmiot komercyjny oraz społeczny. Sponsor przekazuje sponsorowanemu subsydia finansowe, wsparcie materialne bądź też świadczy usługi na jego rzecz.
WOŁONTARIAT PRACOWNICZY	Polega na dobrowolnym włączaniu się przedstawicieli sektora biznesowego w działalność wolontarystyczną na rzecz danego podmiotu społecznego.
KAMPANIA SPOŁECZNA	Zestaw aktywności rozplanowanych w konkretnym przedziale czasowym, zorientowanych na określoną grupę docelową. Celem kampanii społecznej jest upowszechnianie świadomości związanej z konkretnym problemem społecznym, zmiany myślenia bądź też zachowania wobec określonego problemu społecznego.
INWESTYCJE SPOŁECZNE	Nadają biznesowy charakter działaniom o charakterze społecznym i jawnie wpisują się w strategię firmy. Podejmowane inwestycje wynikają z analizy potrzeb społeczności lokalnej. W ramach realizowanych inwestycji podmioty komercyjne angażują swój <i>know-how</i> , produkty, usługi, a także kapitał ludzki.
SYSTEM GRANTOWY	Forma dotacji pieniężnej na realizację projektów o charakterze społecznym. System grantowy ma na celu promowanie projektów najbardziej potrzebnych gospodarce, nauce i kulturze.

Źródło: Handzlik, Alina, Jakub Głowacki. 2012. *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych*, Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, s. 28, dostępny: http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf [20.01.2018]

Inspiracją nie tylko w zakresie klasyfikacji dotychczas funkcjonujących w Polsce form współpracy podmiotów II i III sektora, ale i dla przyszłych strategii kreowania tego obszaru współdziałania, zwłaszcza przyjmując perspektywę przedsiębiorstwa jako inicjatora czy moderatora współpracy, może być przedstawiona w jednym z opracowań typologia **modeli współpracy biznesu z organizacjami pozarządowymi**, zaczerpnięta z książki Jamesa Austina. Autor uszeregował modele CSR w oparciu o siedem wymiarów (wymienione w pierwszej kolumnie w tabeli na rysunku 2 oraz wskazał na istnienie **trzech poziomów zaawansowania współpracy** między przedsiębiorstwem, a organizacją pozarządową, w kolejności od najprostszego do najbardziej zaawansowanego: **filantropijny, transakcyjny i integrujący**. Model filantropijny ogranicza się do przekazania pieniędzy pod wpływem konkretnych wydarzeń i emocji, bez związku z celami strategicznymi firmy, model transakcyjny to forma pośrednia, bardziej zaawansowana i wymagająca już większego (rosnącego) zaangażowania, zaś w modelu integrującym pojawiają się partnerstwa, wymaga on więc dużego zaangażowania partnerów, ale i daje najlepsze efekty (Woźniczka 2013).

Rysunek 2. Modele współpracy biznesu z sektorem społecznym

Model CSR	filantropijny	transakcyjny	integrujący
Zaangażowanie firmy	Niskie	— — — — →	Wysokie
Znaczenie dla misji firmy	Ograniczone	— — — — →	Strategiczne
Zainwestowane zasoby	Małe	— — — — →	Duże
Zakres działań	Wąski	— — — — →	Szeroki
Wzajemne oddziaływanie	Słabe	— — — — →	Intensywne
Zarządzanie	Rzadkie	— — — — →	Kompleksowe
Znaczenie strategiczne	Niewielkie	— — — — →	Istotne
Mechanizmy/ Działania/ Narzędzia	<ul style="list-style-type: none"> • Dotacje • Granty 	<ul style="list-style-type: none"> • Sponsoring • Marketing społecznie zaangażowany • Wolontariat pracowniczy 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspólne rzecznictwo • Wspólne działanie • Partnerstwa • Wspólne projekty • Zmiana zasad funkcjonowania firm

Źródło: Woźniczka, Joanna. 2013. *Partnerstwo jako narzędzie społecznej odpowiedzialności biznesu*, dostępny: <http://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/partnerstwo-jako-narzedzie-spoecznej-odpowiedzialnosc-biznesu/> [20.01.2018].

Ostatnią propozycję klasyfikacji form współpracy biznesu i sektora pozarządowego, jaką warto przytoczyć w tym miejscu, sporządzono na podstawie raportu badawczego z 2013 roku pt. *Postrzeganie współpracy z organizacjami pozarządowymi przez przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialne*. W ramach przeprowadzonego projektu badaniem objęto 150 przedsiębiorstw wyróżnionych w Raporcie „Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre Praktyki 2010” (por. Karwacka 2013: s. 4). Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez badane podmioty na pytanie o to, przy jakich przedsięwzięciach każde z przedsiębiorstw współpracuje /współpracowało z organizacjami pozarządowymi, można wyszczególnić następujące formy współpracy: (1) **konsultacje merytoryczne**, (2) **organizacja seminariów, konferencji**, (3) **realizacja badań**, (4) **wsparcie rzeczowe**, (5) **wsparcie finansowe**, (6) **konkursy na projekty grantowe** skierowane bezpośrednio do organizacji pozarządowych, (7) **konkursy na projekty pracowników** mające na celu wsparcie organizacji pozarządowych, (8) **wolontariat kompetencyjny**, np. bezpłatne świadczenie usług, bezpłatne fachowe doradztwo dla organizacji pozarządowych, (9) **wolontariat pracowniczy** polegający na fizycznej pracy na rzecz danej organizacji, np. remonty, spędzanie czasu z podopiecznymi danej organizacji, (10) **marketing społecznie zaangażowany** – projekt polegający na tym, że część wpływów ze sprzedaży jest przekazana na cele organizacji, (11) **zaangażowanie w kampanie społeczne** (por. Karwacka 2013: s.19).

Współpraca trójsektorowa

Analiza treści szeregu opracowań dostarczyła przesłanek, które pozwalają uznać współpracę podmiotów wszystkich trzech sektorów, szczególnie w formule **partnerstwa publiczno-prywatno-społecznego**, za najbardziej efektywną oraz najmocniej promowaną w ostatnich latach jako tryb realizacji lokalnych zadań z zakresu integracji społeczno-zawodowej. W literaturze przedmiotu z partnerstwem trójsektorowym utożsamiane jest opisywane wcześniej partnerstwo lokalne. Kooperacje tego typu łączą w sobie cechy partnerstwa publiczno-społecznego i prywatno-

społecznego, to w nich mają szansę ujawniać się potencjały przypisywane każdemu z sektorów oraz nierzadko następuje zjawisko synergii, a także, zdaniem wielu badaczy, możliwe jest tworzenie narzędzi faktycznie adekwatnych do rozwiązywania złożonych problemów lokalnych społeczności lub trudnych grup klientów usług, m.in. długotrwale bezrobotnych kobiet czy osób niepełnosprawnych. Partnerstwo trójsektorowe stanowi *dobrowolne, świadome i strategiczne przymierze partnerów reprezentujących różne sektory: publiczny, komercyjny i pozarządowy. Zostaje ono zawarte w celu realizacji założeń rozwoju zrównoważonego i wszyscy partnerzy wspólnie ponoszą ryzyko, a także dzielą się korzyściami wynikającymi z realizacji celów zarówno kolektywnych, jak i indywidualnych. Zasada partnerstwa opiera się na uwzględnieniu swoistego rodzaju pluralizmu. W odniesieniu do polityki społecznej, oznacza to zaangażowanie różnych sektorów w kreowanie nowego modelu polityki społecznej, co umożliwi przewyższenie sektorowych ograniczeń i wykorzystanie posiadanego potencjału, bez których realizacja idei i zasady zrównoważonego rozwoju nie byłaby możliwa* (Handzlik, Głowacki 2012: s. 21). Partnerstwa lokalne funkcjonują w ramach zróżnicowanego zasięgu, działają na rzecz danego regionu lub społeczności, realizują inicjatywy ogólnokrajowe lub międzynarodowe (Woźniczka 2013).

Współpraca trójsektorowa w praktyce charakteryzuje się głównie tym, że może przybierać najróżniejsze formy w zależności od lokalnych kontekstów i potrzeb, pod kątem których jest projektowana. Szerokie spektrum możliwych postaci tego typu działań z zakresu integracji społeczno-zawodowej przedstawiono w ostatniej części niniejszej ekspertyzy w ramach wykazu dobrych praktyk, zgromadzonych w toku analizy rozmaitych materiałów źródłowych. Dane te pozwalają stwierdzić, że w ostatnich latach w Polsce dostępne były różne rozwiązania umożliwiające lub ułatwiające zawieranie partnerstw trójsektorowych, począwszy od tych ujmowanych w zapisach ustawowych. Wśród najważniejszych inicjatyw realizowanych

w społecznościach lokalnych w naszym kraju, które sprawdzają się w formule trójsektorowej i zostały nazwane oraz opisane na kartach analizowanych opracowań, można wymienić:

- **programy aktywności lokalnej (PAL)** – zaplanowane sekwencje działań na rzecz rozwiązywania problemów oraz integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, realizowane na zasadach partnerskich z lokalnymi instytucjami i organizacjami (podstawą prawną programów jest art. 110 ust. 10 oraz art. 112 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którymi, rada gminy lub rada powiatu opracowuje i kieruje do wdrożenia programu pomocy społecznej zgodnie z lokalnymi potrzebami) (Krzyszowski 2011: s. 2-3),
- **lokalne grupy działania (LGD)** – partnerstwa zorientowane na rozwój lokalny terenów zaniedbanych (podstawą prawną funkcjonowania LGD są ustawy: o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz o stowarzyszeniach),
- **Partnerstwa na Rzecz Rozwoju realizowane w ramach programu EQUAL** – skoncentrowane na poszukiwaniu innowacyjnych rozwiązań w zakresie ekonomii społecznej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- **partnerstwa na rzecz lokalnego rynku pracy** – inicjatywy zorientowane na zwiększenie efektywności świadczenia usług prozatrudnieniowych (Karwacki 2014: s. 343-350),
- **pakty na rzecz zatrudnienia/rozwoju** – formy współpracy o większej strukturze i większej rozległości tematycznej niż partnerstwa lokalne, często wręcz skupiające w swoich ramach kilka takich partnerstw (zob. Karwacki 2014: s. 342, Durka 2016).

Szansą na rozwój obszaru współpracy trójsektorowej w zakresie integracji społeczno-zawodowej mogą być programy rządowe i unijne, w ramach których grupy podmiotów chcących zawrzeć partnerstwa mogą otrzymać dofinansowanie na działania.

Realizacja przedsięwzięć w formule partnerstwa podmiotów trzech sektorów stanowi kryterium premiujące w procesie przyznawania dofinansowań w ramach **Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)** – przykładowo, w przypadku RPO – Lubuskie 2020 kryterium takie przyjęto w ramach poddziałania 7.4.2., będącego elementem działania 7.4. Aktywne włączenie w ramach podmiotów integracji społecznej²⁷.

Jeden z najważniejszych rządowych programów obejmujących zakres integracji społecznej i zawodowej to realizowany przez MRPiPS w latach 2010-2018 program **Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu**. Z założenia program ten *ma być kolejną inspiracją do tworzenia partnerstw jako dobrowolnych porozumień podmiotów zainteresowanych rozwiązaniem problemów osób wykluczonych społecznie lub tym wykluczeniem zagrożonych, jako dających szansę na efekt synergiczny podejmowanych oddziaływań, co wydaje się znacznie bardziej korzystne niż równoległe, ale jednak niezależne działania zorientowane na rozwiązanie tego samego problemu* (INES S. 47-48). W ramach programu rokrocznie ogłaszane są konkursy, w których jednym z warunków, jakie muszą spełniać oferenci, jest zawiązanie lokalnego partnerstwa na potrzeby zgłoszonego w konkursie projektu²⁸.

27 Zob. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, s. 218, dostępny: <http://rpo.lubuskie.pl/documents/10184/123974/SZOOP%20RPO-Lubuskie%202020%20wersja%20nr%209/b2de9b23-8525-4efa-ad10-dfcc9bb96f56> [20.01.2018]; Sieć Pozarządowych Instytucji Rynku Pracy. Zapisy nt. współpracy trójsektorowej, dostępny: <http://site-828056-6615-7856.strikingly.com/wspolpraca-trojsektorowa> [20.01.2018].

28 Zob. np. OGŁOSZENIE O OTWARTYM KONKURSIE OFERT w ramach programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - nowy wymiar 2020” p.n. „Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu - profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego” - edycja 2018 r., dostępny: <https://www.mpips.gov.pl/download/gfx/mpips/pl/defaultopisy/10729/4/1/ogloszenie%20Partnerstwa.pdf%20edyt.pdf> [20.01.2018].

Kolejnym przykładem ważnej inicjatywy rządowej jest **Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO)**, w ramach którego MRPiPS każdego roku ogłasza najbardziej znany w naszym kraju otwarty konkurs ofert skierowany do organizacji pozarządowych. W regulaminie konkursu FIO 2017 określono, że o przyznanie dotacji mogą się ubiegać m.in. partnerstwa realizowane w formule publiczno-prywatno-społecznej²⁹.

Wykaz dobrych praktyk: przykłady form współpracy realnie funkcjonujących w Polsce

Na podstawie przeglądu dostępnych opracowań w ostatniej części ekspertyzy sporządzono **bazę dobrych praktyk kooperacji w zakresie integracji społeczno-zawodowej**, zawierającą wybrane przykłady współpracy organizacji ze wszystkich trzech sektorów oraz z różnych regionów Polski, które z różnych względów zostały docenione przez określone podmioty (instytucje, osoby etc.). Proponowane zestawienie ma charakter uzupełniający oraz egzemplifikujący wobec zaprezentowanej typologii form międzysektorowego współdziałania, a także może stanowić inspirację dla działań planowanych w przyszłości. Tabelę z dobrymi praktykami poprzedza **wykaz przydatnych źródeł informacji**, takich jak gotowe bazy, publikacje, dokumenty opisujące wyniki konkursów etc., w których odnaleziono zaprezentowane przykłady inicjatyw – dalsze wykorzystanie tych źródeł może pomóc m.in. w pogłębieniu wiedzy z omawianego zakresu o informacje dotyczące inicjatyw, które nie zostały przywołane w załączonej bazie. Podczas doboru dobrych praktyk kierowano się następującymi kryteriami:

- poszukiwano inicjatyw realizowanych w formule współpracy międzysektorowej, angażujących dowolną liczbę partnerów w ramach dwóch lub trzech sektorów (prywatnego, publicznego i/lub społecznego) w dowolnej konfiguracji,

29 Zob. Regulamin Konkursu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2017, s. 7-8, dostępny: http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/files/FIO_2017/Regulamin_FIO_2017.pdf [20.01.2018].

- w opisie wybieranych przypadków musiał się pojawić element wysokiej oceny danego przedsięwzięcia jako dobrego przykładu współpracy międzysektorowej, m.in. wysoka ocena w ramach rządowych konkursów lub bezpośrednie wskazanie przez autorów opracowań,
- pod uwagę były brane przypadki międzysektorowej współpracy o permanentnym charakterze lub posiadające dłuższy staż funkcjonowania w środowisku lokalnym (min. kilkuletni), albo przypadki krótszej współpracy, której efekty z założenia miały mieć długofalowy charakter (np. projekty mające na celu opracowanie i/lub wdrażanie długofalowych rozwiązań) – zarówno inicjatywy zakończone, jak i kontynuowane w momencie tworzenia niniejszej ekspertyzy,
- celem lub jednym z głównych celów (obszarów) współdziałania była aktywizacja oraz integracja społeczna i/lub zawodowa beneficjentów z różnych grup docelowych.

Zgromadzone przykłady współpracy zostały przedstawione w porządku alfabetycznym dotyczącym województw oraz poszczególnych miast, w których usytuowane były ich działania. Należy zaznaczyć, że znamienna część partnerstw miała charakter ponadmiastowy, a nawet ponadregionalny, w związku z czym przyporządkowana lokalizacja dotyczyła organizacji administrującej, założycielskiej/inicjatorskiej lub stanowiącej główne ogniwo w danym partnerstwie, a w przypadku współpracy międzynarodowej – miasto, w którym znajdowała się siedziba polskiego partnera.

Wybrane źródła informacji o dobrych praktykach współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej:

1. Gotowe **bazy dobrych praktyk** dostępne w Internecie, np.:

- Atlas Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej: www.atlas.ekonomiaspoleczna.pl,

61

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

- Baza Dobrych Praktyk Związku Gmin Wiejskich RP, Związku Miast Polskich i Związku Powiatów Polskich: www.dobrepraktyki.pl,
- bazy Krajowej Instytucji Wspomagającej dla Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: projekty i rezultaty wypracowane w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL oraz w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (wyszukiwarka dla POKL umożliwia dostęp do informacji na temat ok. 200 przykładów współpracy międzysektorowej, w tym ponadnarodowej, w wydzielonym obszarze „zatrudnienie i integracja społeczna”): www.kiw-pokl.org.pl,
- Baza Lokalnych Grup Działania (LGD) w ramach podejścia i programu LEADER 2014-2020: http://ksow.pl/baza-lgd-2014-2020.html?no_cache=1,
- Baza PPP zawartych w Polsce, dostępna na stronie internetowej Platformy Partnerstwa Publiczno-Prywatnego: http://www.ppp.gov.pl/baza/Strony/baza_projektow_ppp.aspx/.

2. Ogłoszenia wyników **otwartych konkursów ofert o dofinansowanie zadań podmiotów lub grup podmiotów (partnerstw)**, organizowanych w ramach programów realizowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, np.:

- w ramach Programu Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w latach 2011-2018 przeprowadzono konkursy: *Regionalne Targi Aktywnych Form Pomocy; Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego; Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym – animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego; Aktywne postawy młodzieży – podnoszenie kompetencji, przedsiębiorczości i odpowiedzialności w wymiarze środowiska*: <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/konkursy/>,
- w latach 2015-2017 rokrocznie organizowano konkurs ofert w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020: <http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/FIO,379.html>.

3. Raporty i inne opracowania dotyczące zrealizowanych **programów** oraz **projektów**, np.:

62

- projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytety I, V, VI i VII, baza projektów dostępna: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Strony/baza_projektow_badawczych_POKL_070910.aspx,

- Partnerstwa na rzecz Rozwoju w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL: <http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4>.

4. Inne **wybrane publikacje**, np.: *Dobre praktyki współpracy międzysektorowej Miasta Gdańska w kontekście ekonomii społecznej*; *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych*; *Klaster jako sposób organizacji podnoszący konkurencyjność podmiotów ekonomii społecznej. Analiza wraz z rekomendacjami*.

5. **Strony internetowe poszczególnych inicjatyw**, np. partnerstwa na rzecz lokalnego rynku pracy opisywane na stronach WUP-ów i PUP-ów, partnerskie inicjatywy zawiązane w ramach realizacji Programu Integracji Społecznej (część Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich) opisywane na stronach poszczególnych gmin, paktów na rzecz rozwoju/zatrudnienia zawierane przez grupy lokalnych podmiotów oraz opisywane na wybranych stronach.

Tabela 7. Wykaz przykładów dobrych praktyk współpracy międzysektorowej w obszarze integracji społeczno-zawodowej w Polsce z podziałem na województwa

WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
1	CHOJNÓW	Dolnośląski Ośrodek Pielęgnacyjno-Rehabilitacyjny	Dolnośląskie Stowarzyszenie „Niebieski Parasol” w Legnicy z siedzibą w Chojnowie, lokalne instytucje publiczne (urząd miasta, urząd marszałkowski, starostwo powiatowe, domy pomocy społecznej), Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu	Celem jest zwiększenie aktywności życiowej i zaradności osobistej osób niepełnosprawnych; zwiększenie wydolności opiekuńczej rodziny, poprawa jakości opieki zdrowotnej nad osobami przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi, zapobieganie chorobom, wadom i niepełnosprawności.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/779949#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
2	KROŚNICE	Spółdzielnia Socjalna „Szkłany Świat” Bombki	Spółdzielnia Socjalna "Szkłany Świat" Bombki, Powiat Milicki, Fundacja "Dolina Baryczy"	Celem jest stworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem, umożliwienie im pracy w dotychczasowym zawodzie, bez konieczności zmiany rzadkich kwalifikacji. Produkcja ozdób choinkowych i organizacja zwiedzania zakładu.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/779953#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
3	LEGNICA	PI Profilaktyka Problemowa	Centrum Terapii Uzależnień w Legnicy, Gmina Legnica, Wspólnota Samorządowa w Legnicy, Stowarzyszenie MONAR w Legnicy, Stowarzyszenie "Nie jesteś sam" w Legnicy, Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych w Legnicy, SMG/KRC Media Poland S.A. w Warszawie	Celem projektu jest zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych w powiecie legnickim poprzez opracowanie zintegrowanego modelu działań profilaktyczno-terapeutycznych dla instytucji wdrażających działania profilaktyczne wśród młodzieży w wieku 15-19 lat z powiatu legnickiego.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/560/Fiszka%20projektu%20innowacyjnego.pdf
4	STARA BYSTRZYCA	Sudety – szansa dla młodych	Stowarzyszenie „Wybrani w Górach” w Starej Bystrzycy, Agroturystyczne Stowarzyszenie Masywu Śnieżnika w Bielicach, Europejskie Centrum Pracy we Wrocławiu, Fundusz Lokalny	Partnerstwo powstało w celu zwiększenia szans zawodowych maturzystów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z miejscowości położonych w Kotlinie	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Masywu Śnieżnika w Wójtowicach, Kłodzka Szkoła Przedsiębiorczości, Park Narodowy Gór Stołowych w Kudowie Zdroju, Powiat Kłodzko, Regionalna Szkoła Turystyczna w Polanicy Zdroju, Zespół Szkół Agrotechnicznych im. Batalionów Chłopskich w Bożkowie, Zespoły Szkół Ponadgimnazjalnych: Stronie Śląskie, Kudowa Zdrój, Nowa Ruda	Kłodzkiej.	
5	WROCLAW	Partnerstwo dla Zawidawia. Program „Zakrzów – peryferie lokomotywą dla Wrocławia”	Point Sp. z o.o. we Wrocławiu, Gmina Wrocław, NSZZ Solidarność Region Dolny Śląsk, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu	Partnerstwo zostało utworzone w celu przeprowadzenia pilotażowego programu „Zakrzów – peryferie lokomotywą dla Wrocławia”, który pozwoli opracować narzędzia skutecznego zapobiegania nierównościom w dostępie do rynku pracy, występującym w specyficznych warunkach postindustrialnego osiedla w dużej aglomeracji.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
6	WROCLAW	Chcę się uczyć	Gmina Wrocław, Centrum Informacji Zawodowej i Doskonalenia Nauczycieli w Wałbrzychu, Dolnośląska Wyższa Szkoła Służb Publicznych „Asesor” we Wrocławiu, INCENTI SA we Wrocławiu, Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży „Kana” w Gliwicach, Konsorcjum VULCAN Sp. z o.o. we Wrocławiu, Stowarzyszenie „Pro Silesia et Europa” we Wrocławiu	Partnerstwo powstało w celu opracowania metod wyrównywania szans na otwartym rynku pracy młodzieży mającej szczególne trudności z konsekwentnym kontynuowaniem nauki.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
7	WROCLAW	Wyprowadzić na prostą	Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta we Wrocławiu, Arcybiskupi Komitet Wsparcia Bezrobotnych Diecezji Częstochowskiej, Caritas Diecezji Kieleckiej, Caritas Diecezji Sosnowieckiej, Dolnośląska Wyższa Szkoła Służb Publicznych „Asesor” we Wrocławiu, Gmina Wrocław, Konfederacja Pracodawców Polskich w Warszawie,	Celem Partnerstwa jest zmniejszenie wyizolowania społecznego osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością oraz – poprzez ułatwienie dostępu do rynku pracy – przeciwdziałanie ich społecznemu naznaczeniu.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 we Wrocławiu, Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu		
8	WROCLAW	Matka-pracownik – rozwój zawodowy kobiet podczas urlopu wychowawczego	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej we Wrocławiu, Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG SA Legnica, Federacja Pracodawców Polski Zachodniej Legnica, Główny Instytut Górnictwa Katowice, NSZZ Solidarność Region Dolny Śląsk, Ośrodek Szkoleń i Doradztwa Gospodarczego „Mediator” w Świdnicy, Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), Stowarzyszenie Pegaz w Karpaczu, Stowarzyszenie Psychoedukacji i Terapii Evolution we Wrocławiu, Stowarzyszenie Unia Przedsiębiorców Dolnego Śląska w Świdnicy	Partnerstwo zostało utworzone w celu opracowania kompleksowej strategii działań sprzyjających godzeniu życia zawodowego i rodzinnego. Działania podjęte w ramach projektu zmierzają do ułatwienia powrotu do pracy młodym rodzicom dzięki stworzeniu modelu elastycznych form zatrudnienia oraz zasad pracy na odległość.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
9	WROCLAW	Szkolenie osób starszych – pionierski mode TOP+ adresowany do trenerów osób starszych	Escola Profissional de Economia Social Academia Jose Moreira da Silva; Cyprus Adult Education Association, Cypr; Magellan Partners, Belgia; Tallinn University, Estonia; Arbeit und Leben Düsseldorf, Niemcy; CTV „SBJE” Centre Of Vocational Training, Grecja; GS Italia, Włochy; International Research Institute of Stavanger AS (IRIS), Norwegia; Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska; Byweb Formacao e Informatica Unipessoal, Lda, Portugalia; Philean Consult, Rumunia; Swedish TelePedagogic Knowledge Center (STPKC), Szwecja	Główne cele projektu to: zwiększenie udziału osób starszych w kształceniu ustawicznym, udoskonalenie umiejętności zawodowych osób starszych oraz ich trenerów i nauczycieli, zachęcenie osób starszych do pozostania aktywnymi na rynku pracy oraz identyfikacja nowych umiejętności i kompetencji trenera zawodowego osób starszych.	https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf
10	WROCLAW	Projekt „Współpraca instytucjonalna na rzecz sukcesu młodzieży - dobre praktyki partnera	Fundacja Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego „Faveo”, Dolnośląska Szkoła Wyższa, Qualifizierungsförderwerk Chemie GmbH	Założeniem projektu było zapoznanie polskich podmiotów runku pracy i edukacji z niemieckimi doświadczeniami i przekazanie kompetencji w zakresie wdrażania	http://www.wspolpraca.fundacja-faveo.pl/sites/default/files/pdf/publikacja_WiR.pdf

		niemieckiego”		międzynarodowych projektów społecznych oraz budowania sieci współpracy sprzyjających aktywizacji zawodowej młodych ludzi. Realnym efektem było powstanie działających partnerstw międzysektorowych w Polsce.	
11	ZŁOTORYJA	Kompleksowy system poprawy sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych w powiecie złotoryjskim	Starostwo Powiatowe w Złotoryji, PCPR w Złotoryji, organizacje pozarządowe, kościoł, inne samorządy, przedsiębiorcy, związki pracodawców	Celem programu było stworzenie kompleksowego systemu poprawy sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej. Projekt promuje w szczególności aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych poprzez tworzenie stanowisk pracy, rehabilitację oraz wprowadzenie zmian w sposobie obsługi niepełnosprawnego odbiorcy usług publicznych.	http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=2&art=23

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
12	BARCIN	Wstań, unieś głowę	Pomorsko-Kujawskie Zrzeszenie Samopomocy Obywatelskiej SAMPO w Barcinie, Akademia Techniczno-Rolnicza im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, Bydgoski Zakład Doskonalenia Zawodowego, Powiatowy Urząd Pracy w Żninie	Celem Partnerstwa jest integracja lub reintegracja zawodowa osób pozostających bez pracy ponad 3 lata oraz osób zagrożonych bezrobociem z powodu niewielkiego doświadczenia zawodowego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompendium&FID=4
13	BYDGOSZCZ	Samorząd liderem działań na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy i przeciwdziałaniu	Urząd Miasta Bydgoszczy, Centrum Pracy i Przedsiębiorczości (siedziba instytucji: Samorządowy Klub Pracy w Bydgoszczy, Punkt Wspierania Samozatrudnienia w Bydgoszczy,	W ramach Centrum w jednym miejscu działają instytucje sektora publicznego i prywatnego, współdziałając na rzecz rozwoju	http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=2&art=355

		wykluczeniu społecznemu wynikającemu z bezrobocia	Sekretariat Bydgoskiego Paktu na rzecz Zatrudnienia, Bydgoski Kłaster Przemysłowy, Kujawsko – Pomorski Związek Pracodawców i Przedsiębiorców w Bydgoszczy), podmioty sektora prywatnego	zatrudnienia i przedsiębiorczości.	
14	BYDGOSZCZ/ POZNAŃ	PI Model wielostronnej diagnozy kompetencji ON szansą na ich skuteczną aktywizację zawodową w Wielkopolsce	Biuro Doradztwa Inwestycyjnego "Europejczyk" Jacek Leski w Bydgoszczy, Oddział Wielkopolski Polskiego Związku Głuchych w Poznaniu	Celem jest opracowanie i upowszechnienie innowacyjnego modelu diagnozy kompetencji zawodowych niezatrudnionych mieszkańców Wielkopolski w wieku 18-34 lata zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na niepełnosprawność.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/654/Fiszka%20projektowa.pdf
15	GRUDZIĄDZ	Grudziądzkie Centrum Caritas	Grudziądzkie Centrum Caritas, PUP, MOPR	Wsparcie i aktywizacja zawodowa i społeczna osób potrzebujących (w tym bezrobotnych). Działalność cateringowa, szkoleniowa, usługi opieki domowej, działania aktywizujące osoby bezrobotne.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671708#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
16	TORUŃ	Partnerstwo – rodzina – równość – praca	Kujawsko-Pomorska Fundacja Gospodarcza „Pro Europa” w Toruniu, Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu	Celem projektu jest przetestowanie funkcjonowania nowych narzędzi umożliwiających godzenie życia zawodowego z życiem rodzinnym, przy jednoczesnym promowaniu idei partnerstwa w pracy i w domu oraz zwalczaniu stereotypów płciowych.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
17	WĄBRZEŻNO	Zakład Aktywności Zawodowej Kręgielnia „Mango” w Wąbrzeźnie	Zakład Aktywności Zawodowej Kręgielnia „Mango” w Wąbrzeźnie, Urząd Miasta Wąbrzeźno, Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski, PCPR i MOPR Wąbrzeźno	Celem jest umożliwienie pracy i rehabilitacji osobom niepełnosprawnym. Działalność w zakresie usług sportowo-rekreacyjnych (kręgielnia, bilard, dart, piłkarzyki, fitness, aerobik, boisko wielofunkcyjne, kawiarnia)	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671717#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Ip.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
18	LUBLIN (KREŻNICA JARA)	Fundacja "Między Nami"/ Stowarzyszenie Emaus/ Spółdzielnia Socjalna Emaus	Bieżący udział w inicjatywach środowiska lokalnego powiatu lubelskiego: założycielstwo Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych, projekty w partnerstwie z instytucjami publicznymi – urzędami pracy, ośrodkami pomocy społecznej, Lubelską Izbą Rzemieślniczą i innymi. Podejmowanie działań owocujących powstaniem nowych organizacji pozarządowych (Klub Abstynenta „Alternatywa”, Stowarzyszenie Twórców Kultury „Czerwone Susły”, przedszkole „Niezapominajka”). Współpraca z podmiotami zagranicznymi.	Celem jest integracja społeczna i zawodowa oraz pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez życie we wspólnocie i wspólną pracę.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671713#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
19	LUBLIN	Wyjść na prostą	Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego OIC Poland, Kurator Okręgowy Sądu Okręgowego w Lublinie, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie, Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat” z siedzibą w Warszawie, Oddział Lublin, Zakład Doskonalenia Zawodowego Lublin, Zakład Karny w Hrubieszowie, Zakład Karny w Zamościu	Celem Partnerstwa jest stworzenie systemowych rozwiązań służących reintegracji zawodowej osób odbywających karę pozbawienia wolności.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
20	LUBLIN	@lterEgo	Polski Komitet Pomocy Społecznej, Zarząd Okręgowy w Lublinie, Fundacja Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lubelskie Forum Pracodawców, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Międzywojewódzka Usługowa Spółdzielnia Inwalidów w Lublinie, Telewizja Polska SA oddział w Lublinie, UMCS w Lublinie,	Partnerstwo powstało w celu przeciwdziałania bezrobociu kobiet i mężczyzn samotnie wychowujących dzieci lub sprawujących opiekę nad osobami zależnymi (np. dziećmi niepełnosprawnymi).	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie		
21	LUBLIN	Świat dobrej przyszłości	Fundacja Inicjatyw Menedżerskich w Lublinie, Immaginazione e Lavoro – Włochy	Celem jest opracowanie nowatorskiej metody wychowawczej w domach dziecka, służącej wczesnemu przygotowaniu wychowanków do życia na płaszczyźnie zawodowej, społecznej i emocjonalnej.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=554:Swiat-dobrej-przyszlosci&Itemid=544&lang=pl
22	LUBLIN	Innowacyjne Programy Integralne Wczesnej Interwencji Socjalnej przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu młodzieży w województwie lubelskim	Fundacja Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie "Nauka i Rozwój Lubelszczyzny", Pracownia rozwoju osobistego SELF Viamed s.c. Joanna Mirowska-Wieczorek Jerzy Wieczorek / Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej	Celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=567:Innowacyjne-Programy-Integralne-Wczesnej-Interwencji-Socjalnej-przeciwdzialajace-wykluczeniu-spolecznemu-mlodziezy-w-wojewodztwie-lubelskim&Itemid=544&lang=pl
23	LUBLIN	Lublin Przyjazny Seniorom	Urząd Miasta Lublina, Społeczna Rada Seniorów Miasta Lublin, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Lublin ds. Seniorów, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, Lubelskie Centrum Aktywności Obywatelskiej, lokalne organizacje pozarządowe, grupy inicjatywne, publiczne i niepubliczne, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, placówki oświatowe i kulturalne	Po diagnozie potrzeb wybranej grupy wiekowej został opracowany „Program Wsparcia i Aktywizacji Seniorów w 2012 roku”, mający na celu poprawę jakości, efektywności i dostępności usług dla seniorów. Projekt zakładał także kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, tworzenie przyjaznej przestrzeni oraz wspieranie inicjatyw dedykowanych grupie seniorów.	http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=2&art=499

24	LUBLIN	Partnerstwo Lokalne na rzecz Promocji Zatrudnienia i Przedsiębiorczości	Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lublinie, Pracodawcy Lubelszczyzny „Lewiatan”, Lubelskie Forum Pracodawców, Pracodawcy Ziemi Lubelskiej, 21 Powiatowych Urzędów Pracy z regionu, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie	Głównym celem partnerstwa jest podejmowanie działań o charakterze regionalnym w zakresie promocji przedsiębiorczości i zatrudnienia, współdziałanie i upowszechnianie dobrych praktyk, a także wzajemna wymiana informacji o podejmowanych działaniach, w celu poprawy sytuacji na rynku pracy województwa lubelskiego.	http://prywatni.lublin.pl/?p=2895
25	MIENIANY	Centrum Integracji Społecznej w Mienianach	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie, Urząd Gminy Hrubieszów, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie, Stowarzyszenie "Nieobojętni" w Hrubieszowie, firma STAL-BUD w Hrubieszowie, firma Meblostyl Grzyb w Hrubieszowie, Restauracja "U Chłopa" w Hrubieszowie, Zespół Szkół Publicznych im. Papieża Jana Pawła II w Moniatyczach, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mienianach, Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Husynnem, Gminne Gimnazjum w Kozodawach, Szkoła Podstawowa w Czerniczynie, Szkoła Podstawowa w Ślipczu, CKE "Edukator" w Hrubieszowie, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Gospodarstwo Rolne Piotr Kwoka w Mienianach, Starostwo Powiatowe w Hrubieszowie	Działanie w ramach stałego partnerstwa podmiotów różnych sektorów w obszarze aktywizacji i integracji społeczno-zawodowej, m.in. realizacja projektu „Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego” – edycja 2017r.	www.cismieniany.pl
26	POTOK WIELKI	Partnerstwo przeciw wykluczeniu społecznemu –	Ośrodek Pomocy Społecznej w Potoku Wielkim, Urząd Gminy w Potoku Wielkim, Powiatowy Urząd Pracy w Janowie Lubelskim, Janowskie	Celem jest integracja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Potok Wielki.	http://www.potokwielki.pl/attachments/article/376/Og%C5%82oszenie%20o%20pr

		profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego – dofinansowanie w edycji 2017 r.	Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” oraz Klub Integracji Społecznej w Janowie Lubelskim		ojekcie.pdf
27	WIERZBICA	Pakt Partnerski na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Gminie Wierzbica	Urząd Gminy Wierzbica, Rada Gminy Wierzbica, Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy, Gminne Przedszkole w Wierzbicy, Szkoła Podstawowa w Wierzbicy, Gminna Biblioteka Publiczna w Wierzbicy, Wiejski Dom Kultury w Pniównie, Wiejski Dom Kultury w Wierzbicy, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Wierzbica, Ochotnicza Straż Pożarna w Wierzbicy, Spółdzielnia Socjalna „MIRANNA”, Gminne Koło Emerytów i Rencistów, Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie, Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Społecznej „Stella”	Celem jest prowadzenie wspólnych działań na rzecz integracji i aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie Wierzbica. M.in. realizacja projektu „Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego” – edycja 2017 r.	www.swasstella.pl

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
28	BRÓJCE	Aktywizacja zawodowa i społeczna młodzieży bezrobotnej, zagrożonej wykluczeniem społecznym w oparciu o model szwedzki i niemiecki	Stowarzyszenie Nasza Wieś Jutro, Centrum Integracji Społecznej w Zielonej Górze, GSM Training&Intergation GmbH w Niemczech, wspólnoty samorządowe w Szwecji: Region Gotland, Gotebotg Stad, Arbetsformedlingen, Komback	Celem jest zwiększenie zdolności społeczno-zawodowych 24 osób bezrobotnych z województwa lubuskiego, zagrożonych wykluczeniem społecznym, w wieku od 18 do 25 lat, poprzez adaptację metod aktywizacyjnych partnerów zagranicznych.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1388:Aktywizacja-zawodowa-i-spoeczna-mlodziezy-bezrobotnej-zagrozonej-wykluczeniem-spoeczny-m-w-oparciu-o-model-szwedzki-i-niemiecki&Itemid=544&lan

					g=pl
29	LUTOL MOKRY	Fundacja "Nasz Dom"	Fundacja "Nasz Dom", Lutolska Spółdzielnia Socjalna WINDA, PUP i PCPR w ramach ośmiu powiatów województwa lubuskiego	Celem jest wsparcie wychowanków rodzin zastępczych w procesie usamodzielniania poprzez pracę. Sklep z używaną odzieżą, meblami i innymi art.; spółdzielnia - usługi budowlane, stolarskie i pielęgnacji zieleni.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671712#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
30	SŁUBICE	PI-PWP Mentoring – innowacyjna metoda aktywizacji	Fundacja na rzecz Collegium Polonicum w Słubicach, PUP w Krośnie Odrzańskim, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej, Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe IRMEK Zakład Pracy Chronionej, DAA Deutsche Angestellten Akademie oddział Frankfurt nad Odrą w Niemczech	Celem jest zaadaptowanie i wdrożenie innowacyjnego modelu mentoringu, opartego na doświadczeniach partnerów niemieckich, który będzie służyć aktywizacji osób do 25 roku życia.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/1167/Fiszka%20projektu.pdf
31	ZIELONA GÓRA	Od bezdomności do normalności	Centrum Integracji Społecznej w Zielonej Górze, Barka UK	Celem jest zmniejszenie wykluczenia społecznego w Zielonej Górze poprzez objęcie 54 osób bezdomnych z terenu miasta Zielona Góra nowatorską formą pracy ulicznej zaadaptowaną od Partnera Zagranicznego w okresie realizacji projektu.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1389:Od-bezdomnosci-do-normalnosci&Itemid=544&lang=pl
32	ŻARY	Powiatowa ścieżka reintegracji społecznej i zawodowej ON	Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Jana Benedykta Solfy z siedzibą w Żarach, Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu, MM Global Consulting sp. z o.o. w Żaganiu, Stowarzyszenie Pegaz z Jeleniej Góry, PCPR w Żaganiu, OPS w Żaganiu	Celem jest dopasowanie ścieżki reintegracji społecznej i zawodowej ON w powiecie żagańskim do ich potrzeb poprzez stworzenie nowych i udoskonalonych narzędzi.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/1330/Fiszka%20projektu.pdf
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło

33	ŁÓDŹ	„Empatia” – lokalna solidarność na rzecz równych szans	Lokalne Pracownie Aktywności „Widzew” i „Śródmieście”, Urząd Miasta Łodzi, Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Powiatowy Urząd Pracy nr 1 w Łodzi, Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „Efektor” SC, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Kapitału Społecznego „Rezonans”	Partnerstwo powstało z myślą o stworzeniu skutecznej metody wyrównywania szans na rynku pracy oraz aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych w dużej aglomeracji miejskiej.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
34	ŁÓDŹ	Wychowankowie domów dziecka – nowe szanse, lepsze jutro	Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Dom Dziecka nr 9, Dom Międzypokoleniowy Bednarska w Łodzi, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, Signa Sp. z o.o. w Łodzi	Celem Partnerstwa jest aktywizacja zawodowa wychowanków domów dziecka oraz wspieranie ich integracji społecznej.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
35	ŁÓDŹ	„Social Cooperative – wymiana najlepszych praktyk”	Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „JA-TY-MY” w Łodzi, European Social Franchising Network (ESFN) w Anglii, Consorzio Nazionale CGM we Włoszech, Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych w Łodzi, Urząd Miasta Brzeziny	Celem jest wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną, zapewniających w ramach projektu w sposób komplementarny i łączny.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1231:Social-Cooperative-wymiana-najlepszych-praktyk&Itemid=544&lang=pl
36	ŁÓDŹ	WSPÓLNIE AKTYWNI – MODEL PRACOWNI AKTYWIZACJI OSÓB 45+	Miasto Łódź, Jobcenter Aarhus – Dania, Region Ziemia Łódzka Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność"	Celem jest rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, animacji lokalnej, streetworkingu, coachingu, treningu pracy).	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=579:WSPOLNIE-AKTYWNI-MODEL-PRACOWNI-AKTYWIZACJI-OSOB-45&Itemid=544&lang=pl
37	ŁÓDŹ	Obudź jutro – galeria	Stowarzyszenie Profilaktyki i Resocjalizacji AD REM w Łodzi, Richter the Cultural European	Projekt ma się przyczynić do rozwoju nowych form i metod wsparcia	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=579:WSPOLNIE-AKTYWNI-MODEL-PRACOWNI-AKTYWIZACJI-OSOB-45&Itemid=544&lang=pl

		alternatywna	Innovators – Holandia	indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, animacji lokalnej, streetworkingu, coachingu, treningu pracy).	n=com_sobipro&pid=286&sid=580:Obudz-jutro-galeria-alternatywna&Itemid=544&lang=pl
--	--	--------------	-----------------------	---	--

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
38	CHELMIEC	LGD „Korona Sądecka”	LGD „Korona Sądecka”, lokalne podmioty publiczne i społeczne	Lokalna Grupa Działania powstała z inicjatywy władz samorządowych oraz grupy lokalnych aktywistów na rzecz rozwoju lokalnych gmin.	http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf
39	GORLICE	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Gorliczanin”	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Gorliczanin”, organy lokalnej administracji, lokalne firmy	Celem jest głównie integracja społeczna i zawodowa.	http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf
40	KĘTY	Partnerstwo przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego – dofinansowanie w edycji 2017 r.	Gmina Kęty, Powiatowy Urząd Pracy w Oświęcimiu (szczególnie filia w Kętach), Spółdzielnie Socjalne „Koniczynka” i „Kętsky”, Centrum Integracji Społecznej w Kętach, Ogólnopolskie Centrum Nowoczesnej Rehabilitacji i Opieki TriVita w Porąbce	Projekt ma na celu przygotowanie osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy oraz zmianę sytuacji rodzinnej i społecznej uczestników.	http://www.kety.pl/Gmina-Kety-z-dotacja-na-realizacje-zadania-Partnerstwo-przeciw-wykluczeniu-spoecznemu-7139.html
41	KRAKÓW	Kompromis na rynku pracy – innowacyjny model aktywizacji zawodowej kobiet	Stowarzyszenie Doradców Europejskich PLinEU w Krakowie, Akademia Rodzinna Kraków, DomZdrowia.pl w Zielonkach, Fundacja Centrum Praw Kobiet – Oddział Kraków, Krakowska Szkoła Wyższa im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego,	Partnerstwo zostało utworzone w celu opracowania nowatorskich, modelowych rozwiązań, pomocnych w procesie reintegracji na rynku pracy osób	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompendium&FID=4

			Małopolski Instytut Kultury, Małopolski Związek Pracodawców, Stowarzyszenie Akademia Pełni Życia w Krakowie, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Rynku Pracy (S-TO-S) w Warszawie, Sylvia Styl Kraków	wychowujących dzieci.	
42	KRAKÓW	Partnerstwo na rzecz zwiększenia dostępności rynku pracy dla osób niewidomych	Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego w Krakowie, Agencja Handisoft w Krakowie, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Fundacja na rzecz Dzieci Niewidomych i Niedowidzących w Krakowie, Instytut Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia w Krakowie, Polski Związek Niewidomych w Warszawie	U podstaw powstania Partnerstwa leżała chęć zmiany trudnej sytuacji osób niewidomych na rynku pracy, które – ze względu na brak odpowiedniego wykształcenia oraz nieumiejętność korzystania z nowych technik informacyjnych i komunikacyjnych – mają znikome szanse na zatrudnienie.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
43	KRAKÓW	Edukacja dla integracji – Partnerstwo na rzecz uchodźców	Uniwersytet Jagielloński, Ośrodek Praw Człowieka, Centrum Edukacji Kulturowej i Ekologicznej – Fundacja Miasta Krakowa, Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie, Uniwersytet Jagielloński, Fundacja Studencki Ośrodek Pomocy Prawnej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego – Klinika Prawa, Kancelaria Adwokacka Nikiel i Zacharzewski SC w Krakowie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Przedstawicielstwo Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców w Polsce, Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w Lublinie, Uniwersytecka Poradnia Prawna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytecka Poradnia Prawna Uniwersytetu Jagiellońskiego	Partnerstwo zamierza stworzyć i przetestować model informacji przekazywanych osobom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy w celu wsparcia ich integracji społecznej i zawodowej.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
44	KRAKÓW	Małopolski Fundusz Ekonomii Społecznej	Małopolski Fundusz Ekonomii Społecznej, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego	Niepubliczna instytucja o charakterze finansowym, głównym obszarem	http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partne

			(MaRR), Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Grodzki Urząd Pracy w Krakowie i inne urzędy pracy	działalności jest udzielanie poręczeń finansowych podmiotom ekonomii społecznej. Fundusz realizuje współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego na różnych szczeblach.	rstwo.pdf
45	KRAKÓW	Pensjonat i restauracja "U Pana Cogito"	Współpraca wielu lokalnych podmiotów: przedsiębiorstwo społeczne Laboratorium Cogito, Urząd Miasta Krakowa, Gmina Kraków, MOPS w Krakowie, Urząd Wojewódzki Województwa Małopolskiego, Ośrodek Szkoleniowo-Hotelowy „Zielony Dół”	Celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób chorujących psychicznie poprzez pracę. Prowadzenie hotelu i restauracji – działalność aktywizująca osoby ze schorzeniami psychicznymi, umożliwiającą im pracę i rehabilitację.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671711#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
46	KRAKÓW	Centrum Integracji - By móc kochać i pracować	Fundacja im. Boguchwała Winida Na Rzecz Rozwoju Psychoterapii Psychoanalitycznej w Krakowie, Dom Szkoleń i Doradztwa Aleksandra Mykowska w Krakowie, Ad Bus Advisering w Holandii	Celem jest podniesienie skuteczności wsparcia bezrobotnych osób z zaburzeniami osobowości (ZO) zagrożonych wykluczeniem społecznym przez utworzenie, testowanie i wdrożenie na terenie województwa małopolskiego nowej instytucji integracji społecznej (działającej w formie zespołów interdyscyplinarnych) umożliwiającej wchodzenie na rynek pracy os. z zaburzeniami osobowości wg innowacyjnych rozwiązań holenderskich.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/1336/Fiszka.pdf
47	KRYNICA ZDRÓJ	Spółdzielnia Pracy „Muszynianka”	Spółdzielnia Pracy „Muszynianka”, Stowarzyszenie „Klucz Muszyński”, Gmina Muszyna, szpital w Krynicy Zdroju, lokalne stowarzyszenia zajmujące się opieką nad osobami niepełnosprawnymi	Celem jest utrzymanie spółdzielni pracy jako jednostki efektywnej ekonomicznie, gwarantującej zatrudnienie dla mieszkańców regionu.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/779948#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
48	NOWY SĄCZ	Partnerstwo Lokalne na Rzecz Rynku Pracy w Mieście Nowym Sączu	Urząd Miasta w Nowym Sączu, Sądecki Urząd Pracy, Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Nowym Sączu, Kongregacja Kupiecka Zrzeszenie Handlu i Usług w Nowym Sączu, Miejski Ośrodek	Celem jest ograniczenie bezrobocia i ożywienie lokalnego rynku pracy poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej polityki społecznej i aktywizacji rynku pracy	http://supnowysacz.praca.gov.pl/czlonkowie-porozumienia

			<p>Pomocy Społecznej w Nowym Sączu, Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości, „Newag” S.A. w Nowym Sączu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Sądecka Agencja Rozwoju Regionalnego Spółka Akcyjna, Urząd Skarbowy w Nowym Sączu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Nowym Sączu, Ochotnicze Hufce Pracy - Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Nowym Sączu, Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. św. Józefa Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości, TEB Edukacja, oddz. w Nowym Sączu, Oddział Zarządu Regionu Małopolska NSZZ Solidarność, „ERBET” sp. z o.o. w Nowym Sączu, „Fakro” Sp. z o.o. w Nowym Sączu, Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Nowym Sączu, Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży „KANA”, Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o. o., Powiatowe Forum Związków Zawodowych, Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIL, Stowarzyszenie Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Wyższa Szkoła Biznesu National-Louis University w Nowym Sączu, Rada Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych w Nowym Sączu i Powiatu Nowosądeckiego, Stowarzyszenie HUMANEO w Nowym Sączu, Fundacja Klub Biznesowy w Nowym Sączu</p>	<p>mających na celu utrzymanie poziomu zatrudnienia, wzrost zatrudnienia i samozatrudnienia, wspieranie przedsiębiorczości oraz łagodzenie problemów społecznych.</p>	
49	OŚWIĘCIM	Romowie na rynku pracy	<p>Stowarzyszenie Romów w Polsce w Oświęcimiu, Centrum Kształcenia Kadr „Aktin” w Sosnowcu, Gmina w Nysie, Gmina w Prudniku, Powiat Tatrzański, Powiatowy Urząd Pracy w Oświęcimiu, Stowarzyszenie Romów i Innych Narodowości w Nysie, Stowarzyszenie Romów Podhalańskich w</p>	<p>Celem Partnerstwa jest poprawa sytuacji zawodowej i społecznej Romów, stanowiących grupę społeczną szczególnie narażoną na pozostawanie bez pracy.</p>	<p>http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4</p>

			Czarnej Górze		
50	RODAKI	Stowarzyszenie „Jurajska Wioska Rodaki”	Stowarzyszenie „Jurajska Wioska Rodaki”, Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Rodakach, Ochotnicza Straż Pożarna w Rodakach, Urząd Gminy Klucze, Gminny Ośrodek Kultury w Kluczach, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne w Kluczach, Centrum Pracy a4e Polska w Olkusz, Fundacja „Biuro Inicjatyw Społecznych" w Krakowie	Sieć instytucji, które realizują konkretne zadania i wzajemnie się uzupełniają, aktywizacja społeczności lokalnej.	http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf
51	TARNÓW	Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne Centrum Kultury Romów w Polsce/ Inicjatywa na rzecz rozwoju przedsiębiorczości Romów „Kxetanes – Razem”	Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Tarnowie, Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Międzynarodowe Centrum Partnerstwa Partners Network w Krakowie, Powiat Nowosądecki, Starostwo Powiatowe w Tarnowie, Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne Romów Centrum Kultury Romów w Polsce w Tarnowie, Uniwersytet Łódzki – PAM Center, Urząd Miasta Nowego Sącza	Celem Partnerstwa jest integracja społeczna i wyrównanie szans społeczności romskiej na rynku pracy.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompendium&FID=4 http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf
52	TUCHÓW	Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju	Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, lokalni partnerzy publiczni, społeczni i gospodarczy	Celem jest realizacja działań służących umacnianiu i rozwijaniu partnerstwa dla rozwoju obszaru uczestniczących gmin.	http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf
53	WIEPRZ	Centrum Integracji Społecznej w Wieprzu	CIS w Wieprzu, Gmina Wieprz, PUP w Wadowicach, gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieprzu, WUP w Krakowie, MPiPS	Celem jest pomoc osobom już wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym.	http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło

54	RADOM	Przedsiębiorstwo Społeczne Gospoda "Jaskółeczka"	Przedsiębiorstwo Społeczne Gospoda "Jaskółeczka", Gmina Radom, MOPS Radom, lokalne media	Działalność gospodarcza dla realizacji celów społecznych, którymi są zatrudnienie i rehabilitacja społeczno-zawodowa osób chorujących psychicznie oraz kształtowanie postaw społecznych wobec osób chorujących psychicznie.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/799386#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
55	WARSZAWA	Koalicja „Powrót do wolności”	Polskie Stowarzyszenie Edukacji Prawnej, Fundacja Sławek, Okręgowy Inspektor Służby Więziennej w Warszawie, Stowarzyszenie Resocjalizacji, Rehabilitacji i Pomocy Społecznej im. Hansa Christiana Kofoeda w Siedlcach, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego	Partnerstwo powołano z inicjatywy Polskiego Stowarzyszenia Edukacji Prawnej w celu stworzenia modelu aktywizacji zawodowej byłych więźniów.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
56	WARSZAWA	Rozwój umiejętności życiowych Młodych Intelakualnie Sprawnych, ale Ruchowo Niepełnosprawnych (MISARN)	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, Fundacja Centrum Edukacji Liderkiej, Instytut Rozwoju Służb Społecznych, Polskie Towarzystwo Chorób Nerwowo-Mięśniowych, Stowarzyszenie Centrum Informacji Społecznej, Uniwersytet Warszawski	Partnerstwo zostało utworzone z myślą o wyrównywaniu szans startu w samodzielne życie prywatne, społeczne i zawodowe osób w wieku 18–24 lat, sprawnych intelektualnie, ale niepełnosprawnych ruchowo.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
57	WARSZAWA	Nowa droga dla byłych więźniów	Centralny Zarząd Służby Więziennej, Komenda Główna Ochotniczych Hufców Pracy, Krajowa Rada Kuratorów, Rada Naczelna Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie „Monar”, Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża	Partnerstwo zostało powołane w celu stworzenia modelu aktywizacji zawodowej osób opuszczających więzienia.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
58	WARSZAWA	Sportowcy na rynku pracy	Polski Związek Koszykówki, Euro Projekt Sp. z o.o. w Katowicach, Fundacja Koszykówka Polska, Polski Związek Alpinizmu, Polski Związek Piłki Siatkowej, Związek Piłki Ręcznej w Polsce	Partnerstwo zostało utworzone w celu stworzenia systemu wchodzenia na rynek pracy sportowców po zakończeniu kariery zawodniczej.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

59	WARSZAWA	Druga szansa	Powiślańska Fundacja Społeczna, Powiślańskie Towarzystwo Społeczne, Towarzystwo Psychoprofilaktyczne, Oddział w Warszawie	Celem Partnerstwa jest stworzenie w trudnym rejonie Warszawy efektywnego systemu wspierającego reintegrację zawodową oraz sprzyjającego wychodzeniu z izolacji osób zepchniętych na margines życia społecznego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
60	WARSZAWA	Razem	Fundacja Wspomagania Wsi w Warszawie, Fundacja Odnowa Wsi w Malechowie Koszalińskim, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Koszalinie, Stowarzyszenie Edukacja Inaczej w Mołtajnach, Stowarzyszenie Hobbiton w Sianowie, Stowarzyszenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego i Wsi Podgórki w Ostrowcu	Partnerstwo zostało powołane w celu opracowania systemu ułatwiania wchodzenia i powrotu na rynek pracy mieszkańcom obszarów dotkniętych degradacją cywilizacyjną w związku ze zmianami struktury ekonomicznej wsi, a zwłaszcza upadkiem tzw. rolnictwa uspołecznionego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
61	WARSZAWA	Związkowa promocja i ochrona równouprawnienia osób niepełnosprawnych w zatrudnieniu	Związek Zawodowy Przemysłu Elektromaszynowego w Warszawie, Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie, Krajowa Izba Gospodarczo-Rehabilitacyjna w Warszawie, Nikom System K. Kuncelman, M. Czerniak, Sp. Jawna w Przemysłu, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych w Warszawie, Stowarzyszenie Organizatorów Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych OZON w Warszawie, Towarzystwo Walki z Kalectwem, w Warszawie, Urząd Pracy m. st. Warszawy, Związek Pracodawców Przedsiębiorstw Przemysłu Obronnego i Lotniczego w Warszawie	Celem Partnerstwa jest przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych poprzez tworzenie mechanizmów ułatwiających tej grupie społecznej wejście lub powrót na otwarty rynek pracy.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
62	WARSZAWA	Dajmy sobie pracę – ekoszansa	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) w Warszawie, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych „Doren” im. Berty Trusiewicz, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Partnerstwo powstało w celu stworzenia systemu umożliwiającego wejście lub powrót na rynek pracy osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i osób żyjących	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Różewiec, Polska Fundacja Pomocy Humanitarnej „Res Humanae” w Warszawie, Samodzielny Wojewódzki Zespół Publicznych Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Warszawie, Stowarzyszenie bez Granic w Katowicach, Stowarzyszenie Regionalny Ośrodek Socjalno-Edukacyjny dla Ludzi i Środowiska w Chudobczycach, Stowarzyszenie Wolontariuszy wobec AIDS „Bądź z Nami” w Warszawie, Zarząd Główny Stowarzyszenia „Monar” w Warszawie, Zarząd Główny Stowarzyszenia Solidarni „Plus” w Wandzinie	z HIV.	
63	WARSZAWA	Niepełnosprawni – samodzielność, rodzina, rehabilitacja, edukacja, praca – system zintegrowany	Fundacja Pomocy Ludziom Niepełnosprawnym w Warszawie, Fundacja na rzecz Transportowych Usług Specjalistycznych dla Niepełnosprawnych TUS w Warszawie, Fundacja Pomocy Młodzieży i Dzieciom Niepełnosprawnym „Hej, koniku!” w Warszawie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie, Polska Fundacja Pomocy Dzieciom Niedosłyszącym „Echo” w Warszawie, Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Niskiego Wzrostu w Warszawie, Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Problemami Emocjonalnymi „Spoza” w Warszawie	Nadrzędnym celem Partnerstwa, powołanego przez Fundację Pomocy Ludziom Niepełnosprawnym z udziałem kilku organizacji pozarządowych oraz instytucji mogących mieć wpływ na kształtowanie rynku pracy, jest stworzenie systemu ułatwiającego wchodzenie na otwarty rynek pracy osobom niepełnosprawnym.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
64	WARSZAWA	„Iris” – reintegracja społeczna i zawodowa kobiet – ofiar handlu ludźmi	„La Strada” Fundacja Przeciwko Handlowi Kobietami w Warszawie, Fundacja Centrum Promocji Kobiet w Warszawie, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Śródmieście m. st. Warszawy, Urząd Pracy m. st. Warszawy	Głównym celem projektu jest stworzenie mechanizmów skutecznej reintegracji społecznej i zawodowej kobiet – ofiar handlu ludźmi, a także szans ich zatrudnienia. Nie mniej istotnym celem jest zapobieganie handlowi ludźmi poprzez akcję profilaktyczno-informacyjną, prowadzoną w środowisku potencjalnych ofiar wchodzących	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

				na rynek pracy.	
65	WARSZAWA	Przez języki świata do pracy	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Polski Związek Niewidomych – Biuro Zarządu Głównego w Warszawie, Uniwersytet Warszawski	Celem Partnerstwa jest wyrównanie szans osób z dysfunkcją wzroku na znalezienie zatrudnienia na otwartym rynku pracy oraz na skuteczną integrację ze społeczeństwem informacyjnym, m.in. poprzez stworzenie i zweryfikowanie modelu uzyskiwania certyfikowanych umiejętności językowych.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
66	WARSZAWA	„Czarna owca” – skazani na ochronę przyrody	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) w Warszawie, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej we Wrocławiu, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „Pro Natura” we Wrocławiu, Stowarzyszenie Inicjatywa Samorządowa „Razem” w Wołowie, Zakład Karny w Wołowie	Celem Partnerstwa jest opracowanie modelu zwiększenia szans byłych więźniów na zatrudnienie po zakończeniu odbywania kary oraz zmiana nastawienia społecznego wobec ich reintegracji i zatrudniania.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
67	WARSZAWA	Progres – skoordynowane partnerstwo: pierwsze zatrudnienie celem rehabilitacji socjopsychiatrycznej	Fundacja Domus Europaea w Warszawie, Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii i Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży w Wiązownej, Zespół Szkół Specjalnych w Wiązownej	Celem Partnerstwa jest stworzenie modelowych rozwiązań zwiększających szanse młodych ludzi chorych na schizofrenię na aktywne uczestnictwo w otwartym rynku pracy.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
68	WARSZAWA	Partnerstwo na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców terenów powojсковych „Aktywizacja”	Grupa Antares Sp. z o.o. w Warszawie, A&E Consult Grupa Konsultingowa Sp. z o.o. w Warszawie, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w Warszawie, IMC Kariera Sp. z o.o. w Warszawie, Miasto i Gmina Krosno Odrzańskie, Miasto Żary, Minister Obrony Narodowej, Powiat Krośnieński, Powiat Zagański, Powiat Żarski, Powiatowe Urzędy Pracy w: Krośnie Odrzańskim, Żaganiu, Żarach, Wojskowe Centrum Aktywizacji Zawodowej w Warszawie, Zakład Doskonalenia	Celem Partnerstwa – które powstało z inicjatywy Fundacji na rzecz Aktywizacji Zawodowej Żołnierzy Zawodowych Rezerwy „FAR” – jest tworzenie warunków do poprawy sytuacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem w wyniku likwidacji jednostek wojskowych.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Zawodowego w Zielonej Górze		
69	WARSZAWA	Międzykulturowe Centrum Adaptacji Zawodowej	Uniwersytet Warszawski, Fundacja Przeciwno Handlowi Kobietami „La Strada” w Warszawie, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Warszawie, Ośrodek Kształcenia Kursowego w Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Sp. z o.o. (Konstancin-Jeziorna), Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie, Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie	Celem Partnerstwa jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu przybywających do Polski osób o odmiennej kulturze – emigrantów, uchodźców lub repatriantów – poprzez zwalczanie dyskryminacji na rynku pracy i ułatwianie im wchodzenia na ten rynek.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
70	WARSZAWA	Twarzą w twarz z rynkiem pracy – model zatrudnienia przejściowego	Zespół Regionalny Koalicji na rzecz Zdrowia Psychicznego w Warszawie, Agencja Turystyki Językowej „Lingwista” w Warszawie, Biuro Turystyczne „Abex” w Kielcach, Burmistrz Dzielnicy Wola m. st. Warszawy, Miasto Kielce, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Śródmieście m. st. Warszawy, Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa w Kielcach, Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Chorych Psychicznie „Szansa” Pruszków Świętokrzyski, Zespół Regionalny Koalicji na rzecz Zdrowia Psychicznego w Kielcach, Świętokrzyskie Biuro Brokerskie, Urząd Pracy m. st. Warszawy	Partnerstwo powstało w celu wspierania osób chorych psychicznie w powrocie na rynek pracy oraz do samodzielnego życia i aktywności społecznej.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
71	WARSZAWA	„Pełnia życia” – wsparcie rodziców dzieci niepełnosprawnych	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Warszawie, Mazowieckie Centrum Szkoleń Sp. z o.o. w Warszawie, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Procesy Inwestycyjne SA Warszawa	Projekt ma na celu aktywizację zawodową i społeczną rodziców dzieci niepełnosprawnych, które ze względu na stopień i rodzaj niepełnosprawności wymagają stałej opieki.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
72	WARSZAWA	Gender Index	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), Derm-Service Pologne w Warszawie,	Działania Partnerstwa stanowią odpowiedź na zjawisko dyskryminacji kobiet w sferze	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Fundacja Feminoteka w Warszawie, Międzynarodowe Forum Kobiet w Warszawie, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA Warszawa, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Szkoła Główna Handlowa	zatrudnienia na rynku pracy. Celem projektu jest stworzenie trwałych mechanizmów prowadzących do efektywnego zarządzania firmą, które uwzględnią politykę równouprawnienia płci.	ID=4
73	WARSZAWA	Praca i godne życie dla kobiet – ofiar przemocy	Centrum Praw Kobiet w Warszawie, Congress and Training Center Sp. z o.o. w Warszawie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Filia Łódź, Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Śródmieście m. st. Warszawy, Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Żoliborz m. st. Warszawy, Powiatowy Urząd Pracy Łódź Wschód, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Zakład Karny w Lublińcu, Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza	Partnerstwo powstało w celu stworzenia modelowych rozwiązań ułatwiających kobietom – ofiarom przemocy (bezrobotnym, zagrożonym utratą zatrudnienia oraz skazanym za przestępstwa popełnione z użyciem przemocy wobec swoich oprawców) podnoszenie kwalifikacji zawodowych, znalezienie zatrudnienia, powrót i utrzymanie się na rynku pracy oraz godzenie życia rodzinnego i zawodowego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
74	WARSZAWA	@lterCamp	Polski Czerwony Krzyż w Warszawie, Fundacja Ocalenie w Warszawie, Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Stowarzyszenie na rzecz Integracji i Ochrony Cudzoziemców „Proxenia” w Warszawie, Urząd do spraw Repatriacji i Cudzoziemców w Warszawie, Związek Harcerstwa Polskiego w Warszawie	Celem projektu jest stworzenie modelu działań integracyjno-szkoleniowych służących adaptacji społeczno-kulturowej cudzoziemców oczekujących w ośrodkach dla uchodźców na decyzję o nadaniu statusu uchodźcy, ułatwienie przygotowania do wejścia na rynek pracy po zakończeniu niezbędnych procedur prawnych.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
75	WARSZAWA	Integracja społeczna i zawodowa cudzoziemców. Możesz Uczyć się Rozumieć – MUR	Fundacja Polska Akcja Humanitarna w Warszawie, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej w Warszawie, Międzynarodowa Organizacja Migracji w Warszawie, Polskie Stowarzyszenie Edukacji Prawnej w Warszawie, Stowarzyszenie Praw Człowieka im. Haliny Nieć w Krakowie, Urząd do	Celem Partnerstwa jest opracowanie optymalnego modelu działań na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy poprzez stworzenie systemu aktywizacji tej grupy cudzoziemców, a następnie włączenie	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			<p>spraw Repatriacji i Cudzoziemców w Warszawie, Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego</p>	<p>najlepszych praktyk do polityki krajowej.</p>	
76	WARSZAWA	<p>Kariera osób starszych – Aktywne starzenie się oraz doradztwo zawodowe przed emeryturą</p>	<p>Beskæftigelsesforvaltningen, Arbejdsmarkedscen-ter Midt, Aarhus, Dania; Associazione Nestore, Włochy; August Horch Academy, Niemcy; Technological Educational Institute of Crete, Department of Nursing, Department of SocialWork, Grecja; Fundacja Centrum Promocji Kobiet, Polska</p>	<p>Głównym celem projektu była wymiana pomiędzy partnerami wiedzy na temat ścieżek starzenia się w ich krajach oraz wymiana dobrych praktyk w zakresie doradztwa dla osób przechodzących na emeryturę.</p>	<p>https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf</p>
77	WARSZAWA	<p>WorkAge – wydłużanie okresu aktywności zawodowej</p>	<p>York College; Older Workers Employment Network (OWEN) UK; Prince’s Initiative for Mature Enterprise (PRIME) UK; Age UK; Bavidge Consulting Ltd. UK; Future Years UK; The Back To Work Company UK; E-Quality Foundation, Węgry; Investor – Training Services, Polska</p>	<p>Projekt opierał się na innowacyjnym podejściu ukierunkowanym na zwiększenie i podtrzymanie aktywności zawodowej osób po 50. roku życia (szczególnie osób bezrobotnych lub zagrożonych zwolnieniem) w regionach Humberside oraz North i West Yorkshire.</p>	<p>https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf</p>
78	WARSZAWA	<p>TraVeL AGEnts Project – Generowanie zatrudnienia dla osób 55+ poprzez podróżowanie, wolontariat i uczenie się</p>	<p>H ANCE – Δίκτυο Επιχειρησιών Αθήνα; Omilos Gynaikon Eleftheris Kythreas, Cypr; GSI, Włochy; ORBIS Institute, Słowacja; Adult Education Center of Kuusankoski, Finlandia; Fundacja na Rzecz Kobiet „JA KOBIEȚA”, Polska; Raama Noorte Uhing Noorus Parnu Rahvaulikool, Estonia; VIDA Intergenerational Valorization and Active Development association, Portugalia; 50+Hellas, Grecja; BAGSO, Niemcy; Zivot 90, Czechy</p>	<p>Głównym celem projektu było promowanie aktywnego starzenia się i ułatwanie mobilności osób starszych w całej Unii Europejskiej, przy jednoczesnym zwiększaniu możliwości zatrudnienia osób starszych w dziedzinie turystyki.</p>	<p>https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf</p>
79	WARSZAWA	<p>SISC – Międzypokoleniowy Kapitał Społeczny</p>	<p>E.Ri.Fo, Włochy; iCENTRES, Bułgaria; RKW Hessen GmbH, Niemcy; Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym,</p>	<p>Głównym celem projektu było wykorzystanie potencjału starszych pracowników (50+), szczególnie tych w wieku przedemerytalnym,</p>	<p>https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf</p>

		Seniorów	Polska	poprzez wspieranie przekazywania ich kompetencji, know how i indywidualnej wiedzy młodszemu pracownikom.	tow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf
80	WARSZAWA	Story cheering – innowacyjna metoda aktywizacji zawodowej młodzieży zagrożonej wykluczeniem	Fundacja Drabina Rozwoju w Warszawie, Miasto Ostrołęka, firma „RADEK” Radosław Ścibek	Celem była poprawa jakości działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji zawodowej osób opuszczających placówki opiekuńcze – wychowawcze i rodziny zastępcze poprzez wypracowanie nowego rozwiązania story – cheeringu i włączenie go do polityki.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=474:Story-cheering-innowacyjna-metoda-aktywizacji-zawodowej-mlodziezy-zagrozonej-wykluczeniem&Itemid=544&lang=pl
81	WARSZAWA	Z opieki w dorosłość – model usamodzielnienia	Towarzystwo Psychoprofilaktyczne Oddział w Warszawie, Powiat Otwocki - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, Instytut Organizacji Przedsiębiorstw i Technik Informatycznych InBIT sp.z.o.o., Systemic Solutions Ltd z Wielkiej Brytanii	Wypracowanie skutecznego modelu usamodzielniania wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, prowadzącego do integracji społecznej i zawodowej młodych ludzi oraz zaadoptowanie i przetestowanie modelu szkolenia w zakresie asysty rodzinnej do szkolenia asystentów usamodzielnienia.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=538:Z-opieki-w-doroslosc-model-usamodzielnienia&Itemid=544&lang=pl
82	WARSZAWA	Innowacje – przedsiębiorczość - rozwój	Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w Warszawie, Biuro Obsługi Ruchu Inicjatyw Społecznych BORIS, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Kultury w Słupnie, ARKA TECH D. FOTEK Sp. jawna – posiada doświadczenie we współpracy z CIS	Produkty kooperacji mają wspierać lokalne podmioty działające m.in. w obszarze integracji społecznej i zawodowej.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=588:Innowacje-przedsiębiorczosc-rozwoj&Itemid=544&lang=pl
83	WILCZA GÓRA	Pracownia Rzeczy Różnych SYNAPSIS	Fundacja SYNAPSIS, Urząd Gminy Lesznówola, Fundacja "Dzieci z Bullerbyn" Wilcza Góra, Gminny Ośrodek Kultury i Uniwersytet Trzeciego	Celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa dorosłych osób z autyzmem. Wytwarzanie produktów rękodzieła	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671718#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalny

			Wieku	artystycznego w ramach zakładu aktywności zawodowej dla osób z autyzmem.	m
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE					
Ip.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
84	OPOLE	Tranzytowe miejsca pracy – import modelu wsparcia dla szczególnie wrażliwych grup na rynku pracy	CTC Polska Sp. z o.o. w Opolu, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim, ISOP Innovative Social Projekte GmbH w Niemczech	Celem jest powrót na rynek pracy osób w wieku 50+ z województwa opolskiego przy wykorzystaniu zaimportowanego modelu aktywizacji zawodowej w formie tranzytowych miejsc pracy.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/1608/Fiszka.pdf
85	OPOLE	Wsparcie kompetencji na starcie	Samorząd Województwa Opolskiego/ Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Izba Rzemieślnicza w Mannheim (Niemcy) – Handwerkskammer Mannheim Rhein – Neckar – Odenwald	Celem jest poprawienie dostępu do zatrudnienia min. 246 osób w wieku 15 – 30 lat zamieszkujących woj. opolskie przez podwyższenie ich kompetencji i kwalifikacji.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/1609/Fiszka_projekt_ponadnarodowe.pdf
86	OPOLE	Centra Startowe – Sieciowy system wsparcia przedsiębiorczości w województwie opolskim	Izba Rzemieślnicza w Opolu, Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki, Centrum Europy Środkowo-Wschodniej Nadrenii-Palatynatu (Central and Eastern European Trade and Economic Development Centre Ltd.)	Celem jest adaptacja i upowszechnienie w województwie opolskim kompleksowego, opartego na doświadczeniach niemieckich, rozwiązania w zakresie stymulowania przedsiębiorczości i samozatrudnienia, wśród osób pozostających bez zatrudnienia, zapewniającego wysoki wskaźnik przeżywalności firmy z uwzględnieniem transferu zasobów i kompetencji firm w fazie schyłkowej.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1199:Centra-Startowe-Sieciowy-system-wsparcia-przedsiębiorczosci-w-województwie-opolskim&Itemid=544&lang=pl
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE					

Ip.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
87	LEŻAJSK	Spółdzielnia Socjalna "Bajkolandia"	Spółdzielnia Socjalna "Bajkolandia", instytucje lokalnej administracji (PUP, starostwo powiatowe), lokalni przedsiębiorcy, Zespół Szkół Technicznych, szpital,	Celem jest zapewnienie dzieciom niekorzystającym z przedszkola codziennej opieki oraz możliwości rozwoju i nabywania podstawowych umiejętności społecznych. Umożliwienie rodzicom z terenu Leżajska i okolic bardziej efektywnego godzenia życia zawodowego z rodzinnym.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/779950#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
88	RZESZÓW	Czas na pracę – praca na czas	Stowarzyszenie Promocji Przedsiębiorczości w Rzeszowie, Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA (Mielec Bieszczadzka), Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w Ustrzykach Dolnych, Biuro Karier Uniwersytetu Rzeszowskiego, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju, Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie, Polski Związek Pracodawców Prywatnych Edukacji w Warszawie, Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku, Stowarzyszenie na rzecz Kobiet Poszukujących Pracy Victoria w Rzeszowie, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	Celem Partnerstwa jest wyeliminowanie barier utrudniających przedsiębiorcom sektora małych i średnich przedsiębiorstw korzystanie z alternatywnych form zatrudnienia, jaką jest m.in. praca tymczasowa, oraz ułatwienie powrotu lub wejścia na rynek pracy osobom dyskryminowanym ze względu na płeć, wiek czy niewielkie doświadczenie.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
89	RZESZÓW	Partnerstwo na rzecz aktywizacji zawodowej „Animator”	Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Rzeszowie, BD Center – Centrum Biznesu i Rozwoju w Rzeszowie, Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w Ustrzykach Dolnych, Danmar Computers Małgorzata Mikłosz w Rzeszowie, Kapitał Plus Katarzyna Michno w Rzeszowie, Podkarpacka Wspólnota Organizacji Socjalnych POWOS, Podkarpacki Klub Biznesu,	Partnerstwo powstało w celu opracowania oraz zweryfikowania nowoczesnych i skutecznych metod aktywizacji zawodowej, które pozwolą osobom zagrożonym marginalizacją i wykluczeniem społecznym zaistnieć na rynku pracy w specyficznych warunkach regionu podkarpackiego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu, Stowarzyszenie B-4 w Rzeszowie, Stowarzyszenie na rzecz Kobiet Poszukujących Pracy Victoria w Rzeszowie, Stowarzyszenie Wsparcie w Nowej Debie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Ustrzykach Dolnych, Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie, Zespół Szkół Kształcenia Ustawicznego w Krośnie		
90	RZESZÓW	Podkarpacki Klaster Ekonomii Społecznej „Lokomotywa”	Instytut Ekonomii Społecznej z Rzeszowa, Fundacją na rzecz rozwiązywania problemów społecznych SOCIETAS, Uniwersytet Rzeszowski, Spółdzielnia Socjalna BERGAMOTKA z Dębicy, Spółdzielnia Socjalna CHATKA MAŁOLATKA z Krównik, Spółdzielnia Socjalna FENIKS z Łąki, Spółdzielnia Socjalna ORTO-SPORT z Rzeszowa, Spółdzielnia Socjalna Polifonia Project z Rzeszowa, Spółdzielnia Socjalna Rezydencja Pod Platanem z Zarzecza, Spółdzielnia Socjalna Siedlisko z Sokołowa Małopolskiego, Spółdzielnia Socjalna Stawiamy Ślady z Łańcuta, Spółdzielnia Socjalna SYNERGIA z Rzeszowa, Gmina Strzyżów, 4HC Sp. z o. o. z Rzeszowa	Inicjatywa mająca na celu zwiększenie możliwości podmiotów ekonomii społecznej dzięki wzajemnej kooperacji oraz współpracy z biznesem, sektorem nauki oraz administracją publiczną.	http://www.wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2014/07/RAPORT_ANALIZA_Klaster-jako-spos%C3%B3b-organizacji-podnosz%C4%85cy-konkurencyjnosc-PES-1.pdf
91	RZESZÓW/ WARSZAWA	PWP Ważne sprawy mamy	ECORYS Polska sp. z o.o. w Warszawie, Stowarzyszenie TERAZ KOBIETY, Cooperativa sociale San Saturnino onlus we Włoszech	Celem jest zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej BO zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zastosowanie kompleksowego wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/1651/Fiszka%20projektu%20wsp%C3%B3b%20pracowy%20ponadnarodowej.pdf
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło

92	BIALYSTOK	Elastyczny pracownik – partnerska rodzina	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr, Izba Przemysłowo-Handlowa w Białymstoku, Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku	Partnerstwo zostało utworzone w celu opracowania kompleksowej strategii działań sprzyjających godzeniu życia zawodowego i rodzinnego oraz doprowadzenia do poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
93	BIALYSTOK	PIWP: INNOWACJE RYNKU PRACY – testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia w zawodach niszowych, ginących i mało popularnych	Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr, Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości w Białymstoku, HANSE-PARLAMENT E.V. – Parlament Hanzeatycki, APPLIED VOCATIONAL PSYCHOLOGY AND POLICY RESEARCH UNIT – AVOPP	Celem projektu jest opracowanie lub adaptowanie/utworzenie, testowanie, a następnie upowszechnienie/wdrożenie na terenie woj. podlaskiego modelowych rozwiązań doradczych, szkoleniowych i współpracy w zakresie promocji zatrudnienia w zawodach ginących, niszowych i mało popularnych.	http://www.kiw-pokl.org.pl/media/upload/632/Fiszka%20projektowa.pdf
94	BIALYSTOK	PWP „Partnerstwo na rzecz rozwoju i promocji zielonych miejsc pracy”	Województwo Podlaskie/ WUP w Białymstoku, Impact Housing Association z Cumbrii w Wielkiej Brytanii, Fundación Parque Científico y Tecnológico de Extremadura w Hiszpanii	Stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w obrębie ZMP poprzez rozwój partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju ZMP w regionie.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=633:Partnerstwo-na-rzecz-rozwoju-i-promocji-zielonych-miejsc-pracy&Itemid=544&lang=pl
95	BIALYSTOK	NOWY MODEL REKRUTACJI – partnerstwo na rynku pracy	Podlaski Oddział Narodowego Forum Doradztwa Kariery w Białymstoku, PUP w Bielsku Podlaskim, POLE EMPLOI – Direction Generale we Francji, Cobbeo Consulting w Belgii	Innowacje projektu dotyczą wypracowania nowatorskich metod działania zapewniających wspólną realizację polityki rynku pracy, adaptujących rozwiązania sprawdzone we Francji i Belgii.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1168:NOWY-MODEL-REKRUTACJI-partnerstwo-na-ryнку-pracy&Itemid=544&lang=pl

96	BIAŁYSTOK	Partnerstwo lokalne na rzecz promocji zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w województwie podlaskim	Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Powiatowe Urzędy Pracy w: Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Grajewie, Hajnówce, Kolnie, Łomży, Mońkach, Sejnach, Siemiatyczach, Sokółce, Suwałkach, Wysokiem Mazowieckiem, Zambrowie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego, Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych, Podlaski Związek Pracodawców, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Politechnika Białostocka, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Białymstoku, Zakład Doskonalenia Zawodowego, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi w Białymstoku, Podlaska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy, Podlaska Izba Rolnicza, Narodowe Forum Doradztwa Kariery - Podlaskie Forum Doradztwa Kariery, Zespół Szkół Zawodowych nr 5 w Białymstoku, Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku, Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok, Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”, Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Białymstoku, Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości w Białymstoku, Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Oddział Podlaski, T-Matic Grupa Computer Plus Sp. z o.o., Kuratorium Oświaty w Białymstoku	Celem partnerstwa jest promocja zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w województwie podlaskim poprzez wymianę informacji, inicjowanie i realizację przedsięwzięć, promowanie i rozwijanie kształcenia ustawicznego i zawodowego w regionie oraz wspieranie działań na rzecz rozwoju usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej oraz upowszechnianie dobrych praktyk służących rozwojowi rynku pracy.	http://wupbialystok.praca.gov.pl/rynek-pracy/partnerstwo-lokalne-na-rzecz-promocji-zatrudnienia
----	-----------	--	--	--	---

97	ŁOMŻA	Łomżyński Klaster Ekoomii Społecznej	Spółdzielnia Socjalna ALEXIS, Spółdzielnia Socjalna ARLEKIN, Spółdzielnia Socjalna AURORA, Spółdzielnia Socjalna DELTA, Spółdzielnia Socjalna NETLAJT, Spółdzielnia Socjalna POEZJA SMAKU, Łomżyńska Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT Łomża, Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży, Fundacja INKUBATOR LUDZI BIZNESU, Stowarzyszenie ED&ECO, Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie HORYZONTY, Fundacja OBYWATELE GRAJEWA, Fundacja Narwiańska, Łomżyński przedsiębiorca Tomasz Wiśniewski	Celem jest działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.	http://www.wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2014/07/RAPORT_ANALIZA_Klastery-jako-spos%C3%B3b-organizacji-podnosz%C4%85cy-konkurencyjnosc-PES-1.pdf
98	SUWAŁKI	Wchodzenie, utrzymanie, powrót na rynek pracy osób po chorobie psychicznej	Starostwo Powiatowe w Suwałkach, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach, Miasto Suwałki, Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Lipniaku, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie, Powiat Sejneński, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach, Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach, Specjalistyczny Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Suwałkach, Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Augustowie, Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna, Suwalskie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Chorych Psychicznie „Nadzieja”, Środowiskowy Dom Samopomocy w Olecku	Partnerstwo ma na celu stworzenie procedur umożliwiających powrót do aktywności zawodowej osób po przebytej chorobie psychicznej.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło

99	BYTÓW	Kompleksowy system pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym na terenie gminy	Urząd Miejski w Bytowie we współpracy z wieloma podmiotami sfery publicznej oraz sektora pozarządowego – program stopniowo rozszerzany na inne gminy	Bytowskie rozwiązanie to szeroki, spójny i nowatorski program działania, konsekwentnie realizowany w gminie od 2002 roku, który w sposób strategiczny przewiduje różnego rodzaju interwencje na każdym etapie uzależnienia od alkoholu dla dotkniętych tym problemem mieszkańców gminy.	http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=2&art=14
100	GDAŃSK	program „Blżej Pracy”	PUP przy współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku	Pomoc osobom bezrobotnym w poszukiwaniu pracy i zwiększenie dostępu do usług poradnictwa zawodowego (utworzenie stanowisk komputerowych oraz uruchomienie infokiosków).	https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Centra_Aktywizacji_Zawodowej/Pierwsze_doswiadczenia_MPIPS.pdf
101	GDAŃSK	Klub Super Pracodawcy	PUP i przedsiębiorcy	PUP powołał Klub, do którego zaprasza firmy zatrudniające dużą liczbę bezrobotnych we współpracy z urzędem. Forma uhonorowania pracodawców z lokalnego rynku pracy, dająca firmom przywileje.	https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Centra_Aktywizacji_Zawodowej/Pierwsze_doswiadczenia_MPIPS.pdf
102	GDAŃSK	Agenda bezdomności – standard aktywnego powrotu na rynek pracy	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta w Gdańsku, Fundacja Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych w Gdańsku, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie, Pomorska Izba Rzemieślnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Gdańsku, Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności w	Partnerstwo powstało w celu opracowania i przetestowania racjonalnego systemu wsparcia powrotu na rynek pracy osób bezdomnych oraz wychodzących z bezdomności.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompendium&FID=4

			Gdańsku, Uniwersytet Gdański		
10 3	GDAŃSK	So Stay Hotel	Gdańska Fundacja Innowacji Społecznej, Miasto Gdańsk, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Dobra Robota w Gdańsku, The Velux Foundations z Danii, biznes: LPP, GIWK, Saur Neptun, ZTM, LOTOS	Celem partnerstwa jest wsparcie młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą przez realizację programów zintegrowanych – aktywizacja zawodowa.	http://www.lgdswiecie.pl/news/attachments/article/303/Dobre%20praktyki%20wspierania%20pracy%20w%20dziale%20konsekwentnej%20ekonomii%20społecznej.pdf
10 4	GDAŃSK	PSONI	Miasto Gdańsk, Stowarzyszenie Otwórzmy Przed Nimi Życie w Krzeszowicach, PFRON, MRPiPS, Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp z o.o., Norway Grants, Ośrodek Wczesnej Interwencji i Wspomagania Rozwoju, Niepubliczna Poradnia Wspomagania Rozwoju „Podroże”, Ośrodek Rehabilitacyjno-EdukacyjnoWychowawczy, Niepubliczna Szkoła Przystosowująca do Pracy, Środowiskowy Dom Samopomocy, Centrum wolontariatu krajowego i zagranicznego, Biuro Integracji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „BIZON”	Celem partnerstwa jest kompleksowe wsparcie osób z niepełnosprawnością intelektualną.	
10 5	GDAŃSK	Centrum Integracji Społecznej	Miasto Gdańsk, Towarzystwo Pomocy im św. Brata Alberta, biznes: IKEA, TESCO, Zakład Utylizacyjny sp. z o.o. w Gdańsku	Celem partnerstwa jest prowadzenie integracji społeczno-zawodowej.	
10 6	GDAŃSK	Gdańska Spółdzielnia Socjalna	Miasto Gdańsk, biznes	Celem partnerstwa jest prowadzenie integracji społeczno-zawodowej.	
10 7	GDAŃSK	Centrum Pomocy Psychotraumatologicznej woj. pomorskim – Innowacyjny model wspierania młodzieży strauumatyzowanej z	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Fundacja Pomorskie Centrum Psychotraumatologii, Firma Doradcza SPECTRUM	Celem partnerstwa jest podniesienie skuteczności wsparcia osób strauumatyzowanych w wieku 15-30 lat na rynku pracy poprzez utworzenie, testowanie i wdrożenie na terenie woj. Pomorskiego nowej instytucji integracji społecznej	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=481:Centrum-Pomocy-Psychotraumatologicznej-w-woj-pomorskim-

		wykorzystaniem doświadczeń niemieckich		działającej metodą Psychotraumatologii wg 6 innowacyjnych rozwiązań, na bazie rozwiązań niemieckich.	innowacyjny-model-wspierania-mlodziezy-traumatyzowanej-z-wykorzystaniem-doswiadczen-niemieckich&Itemid=544&lang=pl
108	GDAŃSK	Klaster Podmiotów Ekonomii Społecznej Województwa Pomorskiego	Spółdzielnia Socjalna „Świetlica edukacyjna Stonoga”, Fundacja PRO CARITATE GEDANENSIS, Spółdzielnia Socjalna ISKRA, Fundacja Pomorze Dzieciom, Fundacja Sprawni Inaczej, Stowarzyszenie Podaj Rękę, Fundacja Regionalne Centrum Informacji Wspomagania Organizacji Pozarządowych, Good At Service Aleksandra Harasiuk	Klaster ma umacniać i rozwijać wspólne działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, jego celem jest budowanie tożsamości lokalnej poprzez integrację i budowanie świadomości wspólnych celów i integrację przedsięwzięć rynkowych, ważnym aspektem działalności jest też aktywny udział przedstawicieli klastra w dialogu obywatelskim na rzecz rozwoju działań w obszarze zatrudnienia socjalnego, rehabilitacji zawodowej.	http://www.wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2014/07/RAPORT_ANALIZA_Klastery-jako-spos%C3%B3b-organizacji-podnosz%C4%85cy-konkurencyjnosc-PES-1.pdf

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

Ip.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
109	BIELSKO-BIAŁA	Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”	Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”, Samorząd Bielska-Białej, WTZ „Jesteś Potrzebny”, ZAZ Zakład Introligatorsko-Drukarski, MOPS w Bielsku-Białej, Samorząd Milówki	Celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością. Działalność drukarska i introligatorska, stolarska, krawiecka, działalność w dziedzinie sztuki użytkowej, umożliwiająca niepełnosprawnym rehabilitację i pracę.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671707#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
11	CIESZYN	Stowarzyszenie Pomocy	Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” ,	Domy Wspólnoty powstają i działają w	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671707#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym

0		Wzajemnej oraz domy wspólnoty „Być Razem”	PUP w Cieszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, policja, sąd rejonowy oraz inne instytucje z terenu gminy i powiatu	ramach Centrum Edukacji Socjalnej (CES) utworzonego przy stowarzyszeniu „Być Razem”. Celem jest integracja społeczna i zawodowa osób bezdomnych.	na.pl/x/671706#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym
11 1	CIESZYN	Cieszyński Klaster Ekonomii Społecznej	Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości w Cieszynie, Studio Edukacji „Creator”, Firma AMR – Stal, Firma RAST, Pracownia Krawiecka Stylizacja i Projektowanie Renata Weber, Open2be Michał Paluch, Unitem Sp. z o.o., Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „Być Razem” (lider projektu), Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”, Fundacja Kultury Audiowizualnej „Strefa Szarej”, Stowarzyszenie „Serfenta”, Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia „Więź”, Spółdzielnia Socjalna „Nowy Horyzont”	Można wyróżnić trzy zasadnicze obszary działalności klastra: działania rynkowe służące stworzeniu oferty wysokiej jakości produktów, które z powodzeniem będą konkurować na wymagającym rynku regionalnym, działania promocyjne skupione zarówno na upowszechnianiu idei ekonomii społecznej i międzysektorowej współpracy, jak również promocji produktów i usług świadczonych przez członków klastra. Trzeci, jednak nie mniej ważny obszar działań, to wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	http://www.wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2014/07/RAPORT_ANALIZA_Klaster-jako-spos%C3%B3b-organizacji-podnosz%C4%85cy-konkurencyjnosc-PES-1.pdf
11 2	GLIWICE	Praca dla dwojga	Śląska Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości w Gliwicach, Centrum Partnerstwa Społecznego Dialog im. Andrzeja Bączkowskiego w Warszawie, Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości Katowice, NSZZ Solidarność Katowice, Rada OPZZ Województwa Śląskiego w Katowicach, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Rynku Pracy (S-TO-S) w Warszawie, Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach	Celem Partnerstwa jest upowszechnienie możliwości zatrudnienia w systemie pracy czasowej (job sharing – „dzielenie pracy”) jako modelowego rozwiązania sprzyjającego godzeniu życia zawodowego i rodzinnego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
11 3	KATOWICE	„Pierwsza szychta” – regionalne partnerstwo na rzecz aktywizacji osób dyskryminowanych na rynku pracy	Izba Rzemieślnicza oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Katowicach, Ośrodek Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. Waleriana Pańki Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w Katowicach, Region Śląsko-Dąbrowski	Celem Partnerstwa jest stworzenie praktycznego modelu przeciwdziałania nierównościami na rynku pracy, wynikającym ze społecznej i gospodarczej specyfiki regionu.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			NSZZ „Solidarność” w Katowicach, Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach		
11 4	RYBNIK	Odziedzicz pracę	Rybnickie Centrum Edukacji Zawodowej – Centrum Kształcenia Ustawicznego oraz Praktycznego, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamickiego w Katowicach, Cech Rzemiosł oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Rybniku, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS, Fundacja Ekologiczna Ekoterm-Silesia, Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży „Kana”, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Warszawie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwionce-Leszczynach, Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku, Parafialny Oddział Akcji Katolickiej – KPK Praca w parafii p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa (Czerwionka-Leszczyny), Politechnika Śląska – Centrum Kształcenia Inżynierów w Rybniku, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rybniku, Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku, Urząd Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny, Urząd Miasta Rybnika	Partnerstwo dąży do opracowania metod przeciwdziałania procesowi dziedziczenia bezrobocia w rodzinach dotkniętych tym problemem. Działania projektu są adresowane do trzech grup odbiorców: beneficjentów – rodzin, w których są osoby długotrwale bezrobotne, instytucji zajmujących się integracją społeczno-zawodową oraz do społeczności lokalnych.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
11 5	BAŁTÓW	"Park Jurajski" w Bałtowie	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów "Bałt", Stowarzyszenie "Delta", Gmina Bałtów, Starostwo Powiatowe w Ostrowcu Świętokrzyskim, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Lokalna Grupa	Celami są: rozwój turystyczno-gospodarczy gminy Bałtów, zwiększenie liczby miejsc pracy, rozwój lokalnej przedsiębiorczości i infrastruktury turystyczno-gastronomicznej, integracja i aktywizacja mieszkańców.	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671704#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym

			Działania Krzemieny Krąg		
11 6	KIELCE	Telepraca scala rodzinę	Politechnika Świętokrzyska – Centrum Kształcenia Ustawicznego, Caritas Diecezji Kieleckiej, Infomax Sp. Jawna Działowski, Szczepański, Lewicki w Kielcach, Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Przeworskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych	Celem Partnerstwa jest stworzenie nowych perspektyw zawodowych dla osób, których efektywny powrót na rynek pracy jest utrudniony przez niemożność regularnego przebywania w miejscu stałego zatrudnienia.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
11 7	KIELCE	Życie zaczyna się po czterdziestce	Polski Komitet Pomocy Społecznej, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, Gimnastyka Zdrowotna Urszula Boy (Skarżysko-KościełnE), Nowa Gazeta Praska w Warszawie, Powiatowy Urząd Pracy Skarżysko-Kamienna, Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu SA, Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna, Warszawskie Centrum Demokracji Lokalnej	Celem projektu jest przywrócenie na rynek pracy kobiet po 45. roku życia, które przed laty zrezygnowały z zatrudnienia na rzecz pełnienia obowiązków rodzinnych.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
11 8	KIELCE	EKO-logiczny sposób na życie	Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Folkuniversitetet Uppsala w Szwecji	Celem ogólnym projektu jest zwiększenie skuteczności oferty instytucji zajmujących się pomocą społeczną poprzez wypracowanie (na przykładzie gmin: Dwikozy, Samborzec, Fałków, Słupia Konecka) Metody Aktywizacji rolników korzystających z pomocy społecznej, gotowej do wdrażania przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej i Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=555:EKO-logiczny-sposob-na-zycie&Itemid=544&lang=pl
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
11	ELBLĄG	„PRACA=SAMODZIEL	Elbląska Rada Konsultacyjna Osób	Celem jest zwiększenie poziomu zatrudnialności 30 Osób Niepełnosprawnych	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option

9		NOŚĆ”	Niepełnosprawnych, Warsztaty Diakonii Miasta Stetten w Niemczech, Ośrodek Opiekuńczy Paulinenpflege Winnenden w Niem,czech	intelektualnie we wszystkich stopniach, chorych psychicznie oraz niesłyszących w stopniu umiarkowanym i znacznym w oparciu o współpracę ponadnarodową i niemieckie rozwiązania systemowe w okresie 19 miesięcy na terenie powiatu grodzkiego i ziemskiego elbląskiego i olsztyńskiego.	n=com_sobipro&pid=286&sid=1311:PracaSamodzielosc&Itemid=544&lang=pl
120	ŁAWA	PI Przedsiębiorcze pokolenie – innowacyjne formy aktywizowania	Fundacja Rozwoju Warmii i Mazur w Hawie, Sumski Narodowy Uniwersytet Rolnictwa (Wydział Prawa) na Ukrainie	Celem jest wykreowanie, przetestowanie, upowszechnienie oraz włączenie do głównego nurtu polityki społecznej zestawu nowych, bardziej skutecznych niż dotychczasowe form i metod aktywizacji studentów w ostatnim roku nauki studiujących na uczelniach wyższych WWM.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1482:Przedsiębiorcze-pokolenie-innowacyjne-formy-aktywizowania&Itemid=544&lang=pl
121	KAMIONKA	Garncarska Wioska w Kamionce	Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy, Starostwo Powiatowe w Nidzicy, Bank Spółdzielczy w Nidzicy, Stowarzyszenie Nidzicki Fundusz Lokalny, Biuro Obsługi Firm Katarzyna i Piotr Wiejak, DREHABUD sp. jawna w Nidzicy, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Nidzicy, Gmina Kozłowo, Gmina Janowiec Kościelny. Partnerami i sponsorami spoza nidzickiego rejonu są: Fundacja Wspomagania Wsi, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Polsko – Amerykańska Fundacja Wolności, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Nadleśnictwo Nidzica, Stowarzyszenie Centrum Doradcze Programów Pomocowych w Nidzicy,	„Garncarska Wioska” to wioska tematyczna działająca we wsi Kamionka k/Nidzicy. Tutaj odtwarzane są stare ginące zawody, kultywowane są dawne tradycje i obyczaje.	http://garncarskawioska.pl/programy-i-projekty/

			Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy”		
12 2	OLSZTYN	Bezpieczni Elastyczni – powrót osób niepełnosprawnych na rynek pracy	Techpal Sp. z o.o. w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskie Forum Społecznie Odpowiedzialnego Biznesu, Centrum Rehabilitacyjne PETREA – Finlandia	Celem jest zwiększenie zdolności do poszukiwania, podjęcia i utrzymania aktywności zawodowej przez 54 z 60 osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo zamieszkujących powiat olsztyński ziemski i grodzki, przy wykorzystaniu fińskich doświadczeń.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1314:Bezpieczni-elastyczni-powrot-osob-niepelnosprawnych-na-rynek-pracy&Itemid=544&lang=pl
12 3	OLSZTYN	PI Pomosty. Budowanie kapitału społecznego młodzieży ze środowisk wiejskich Warmii i Mazur	„Instytut Badawczo-Szkoleniowy” Sp. z o.o. w Olsztynie, Stowarzyszenie TRATWA w Olsztynie	Celem jest zwiększenie szans na rewitalizację społeczną młodzieży z terenów wiejskich woj. warm.-maz. w wieku 15-24 pozostającą powyżej 2 lata poza systemem edukacji i/lub rynkiem pracy.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=717:Pomosty-Budowanie-kapitalu-spoecznego-mlodziezy-ze-srodowisk-wiejskich-Warmii-i-Mazur&Itemid=544&lang=pl
12 4	OLSZTYN	Warmińsko-mazurski Pakt na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Zawodowego	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Halina Chorążewicz, Centrum Kształcenia Ustawicznego Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli, Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie, Centrum Szkoleniowe w Olsztynie, Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych, Instytut Badawczo-Szkoleniowy Sp. z o.o., Miejski Urząd Pracy, Federacja Organizacji Socjalnych woj. Warmińsko-Mazurskiego FOSa, Związek	Głównym celem powołania, a następnie funkcjonowania partnerstwa było zintegrowanie środowisk zaangażowanych w rozwiązywanie problemów związanych z doradztwem zawodowym w województwie poprzez współpracę instytucji rynku pracy i edukacji, a także połączenie sił, pomysłów i przedsięwzięć prowadzących do podniesienia jakości i efektywności poradnictwa zawodowego na Warmii i Mazurach. Pakt ma pełnić rolę ogniwa spajającego działania	http://www.doradca.up.gov.pl/index.php?pageid=4

Stowarzyszeń Bank Żywności w Olsztynie, Grupa Olsztyńska Szkoła Biznesu, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego, Ośrodek Aktywizacji Zawodowej w Olsztynie, Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Kursów Zawodowych, Agencja Zatrudnienia w Bartoszycach, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszycach, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Braniewie, Elblągu, Elku, Morażu, Nidzicy, Olsztynie, Ostródzie, Pasłęku, Szczytnie, Olecku, PISZU, Węgorzewie, 18 PUP-ów regionu, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Elblągu, Centrum Nauki Biznesu "ŻAK" w Łodzi filia w Olsztynie, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy, Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego, Olsztyńska Szkoła Wyższa im. Józefa Rusieckiego, Zespół Szkół Ogólnokształcących w Ornece, Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie, Wydział Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie, Polska Izba Firm, Zespół Szkół Budowlanych im. Żołnierzy Armii Krajowej w Olsztynie, Areszt Śledczy w Olsztynie, Zespół Szkół Kształtowania Środowiska i Agrobiznesu w Giżycku, Fundacja Dalekiego Zasięgu w Dywitach, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, ProEco One Sp. z o.o. w Olsztynie, Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Elku, Wyższa Szkoła Finansów i

praktyków doradztwa zawodowego reprezentujących różne instytucje i organizacje.

			Zarządzania w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna, Zespół Placówek Edukacyjnych w Olsztynie, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, Zespół Szkół Zawodowych w Gołdapi, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Elblągu, Zespół Szkół Ekonomicznych i Technicznych w Pasłęku, Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji w Giżycku, Zespół Szkół im. Króla Władysława Jagiełły w Lidzbarku, Powiatowe Centrum Rozwoju w Iławie, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Nowym Mieście Lubawskim, Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Ełku, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. K. Makuszyńskiego w Olsztynie		
WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
12 5	GNIEZNO	Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych AKORD – budowanie lokalnej sieci oparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Starostwo Powiatowe w Gnieźnie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie Concordia, Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych DZIEKANKA w Gnieźnie	Celem ogólnym realizowanego przedsięwzięcia była pomoc grupie osób z zaburzeniami psychicznymi, wypracowanie modelu ich funkcjonowania w środowisku społecznym, ale także w instytucjach zapewniających im wsparcie oraz wsparcie rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi.	http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=1&p2=2&art=48
12 6	POZNAŃ	CIS Piątkowo w Poznaniu/ Spółdzielnia Socjalna "Tajemniczy Ogród"	CIS Piątkowo w Poznaniu, Stowarzyszenie ETAP, Poznańska Spółdzielnia Mieszkaniowa, piątkowski oddział MOPR w Poznaniu, Caritas przy parafii Miłosierdzia Bożego na Piątkowie w Poznaniu,	Współpraca partnerów polega na rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemów lokalnych, co sprzyja przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu niektórych	http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671714#wspolpraca_ze_srodowiskiem_lokalnym

			Samorząd Pomocniczy Miasta Poznania os. Jana III Sobieskiego	mieszkańców Piątkowa. Istotną rolą tego partnerstwa jest również budowanie pozytywnego otoczenia społecznego dla spółdzielni socjalnych.	
12 7	POZNAŃ	Stowarzyszenie "Pogotowie Społeczne"	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu, Policealna Szkoła Pracowników Służb Społecznych w Poznaniu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Schronisko Miejskie dla Mężczyzn w Szczepankowie, Stowarzyszenie Dostępnego Budownictwa, Stowarzyszenie „Regionalny Ośrodek Socjalno-Edukacyjny”, Stowarzyszenie Szkoła „Barki” im. H.Ch.Kofoeda – Centrum Integracji Społecznej, Wielkopolskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu Monar- Markot, Dom Pomocna Dłoń w Blońsku, Stowarzyszenie Etap, Rada Osiedla Antoninek Zieliniec Kobylepole, Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka”, Wielkopolski Bank Żywności, Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Ministerstwo Polityki Społecznej, Urząd Miasta Poznania, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Fundacja "Bank Dziecięcych Uśmiechów" BZWBK, Aquanet SA, Ministerstwo Sprawiedliwości, Fundacja TESCO Dzieciom, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, VOLKSWAGEN GROUP SERVICES SA, Kompania Piwowarska SA	Współpraca obejmuje tworzenie i realizację wspólnych programów, bezpośrednie wsparcie osób wykluczonych społecznie, wymianę doświadczeń, wizyty studyjne, szkolenia i konferencje. M.in. realizacja projektu „Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego” – edycja 2017r.	www.pogotowiespoleczne.org.pl
12 8	ROGOŹNO	Kampania przeciw ubóstwu – „Najwyższy szczebel dobroczynności”	Stowarzyszenie „Monar” w Rogoźnie, Fundacja Równych Szans w Warszawie, Gmina Rogoźno, Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Urząd Miasta Poznania, Wyższa	Celem Partnerstwa jest opracowanie nowatorskiego systemu terapii połączonej z edukacją, który osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością da szansę	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

			Szkoła Zawodowa Kadry dla Europy w Poznaniu	powrotu lub wejścia na rynek pracy.	
12 9	SZAMOTUŁY	Szwajcarski zegarek	Fundacja Niemiecko-Polska „Nadzieja” w Szamotułach, Powiatowy Urząd Pracy w Szamotułach, Urząd Miasta i Gminy w Szamotułach, Wielkopolskie Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Pracy Socjalnej w Poznaniu	Partnerstwo postawiło sobie za cel stworzenie skutecznej metody zapobiegania wykluczeniu społecznemu bezrobotnej młodzieży (do 25 lat) z wykształceniem średnim.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE					
lp.	Miejscowość	Nazwa	Partnerzy	Opis	Źródło
13 0	KOSZALIN	Biofeedback szansą na aktywizację osób 50+	Koszalińska Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych, Doradztwo Społeczne i Gospodarcze Krzysztof Bondyra, AG Doradztwo, firma badawczo-konsultingowa Olga Mausch-Debowska z Wielkiej Brytanii	Produkt finalny – innowacyjny model aktywizacji zawodowej osób 50+ z wykorzystaniem metody EEG Biofeedbacku.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=396:Biofeedback-szansa-na-aktywizacje-osob-50&Itemid=544&lang=pl
13 1	KOSZALIN	Partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju społecznego oraz aktywizacji mieszkańców Gminy Miasta Koszalin	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie, Pracownia Pozarządowa, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalińska Izba Przemysłowo – Handlowa, Centrum Kultury 105, Zarząd Budynków Mieszkalnych, Miejska Komenda Policji, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	Celem powołanego partnerstwa jest wzmacnianie działań na rzecz rozwoju społecznego oraz aktywizacji mieszkańców Gminy Miasta Koszalin.	http://www.koszalin.pl/pl/page/partnerstwo-lokalne
13 2	SZCZECIN	„Praca w posagu” – model wychodzenia z bezrobocia rodzinnego na wsi	Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Instytut Organizacji Przedsiębiorstw i Technik Informacyjnych InBIT Sp. z o.o., Pomorska Akademia Kształcenia Zawodowego Sp. z o.o. w Szczecinie, Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego „Pomerania”, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Szczecinie	Partnerstwo zostało powołane w celu stworzenia modelowych rozwiązań mogących być skutecznym narzędziem aktywizacji zawodowej grup dotkniętych bezrobociem rodzinnym i pokoleniowym, występującym coraz powszechniej na obszarach wiejskich Pomorza Zachodniego.	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4
13	SZCZECIN	Winda do pracy	Fundacja Pomocy Chorym na Zanik Mięśni w Szczecinie, Nordis SC, w Szczecinie, Powiat Police,	Głównym celem Partnerstwa jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych ruchowo	http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4

3			Segel Polska Sp. z o.o. w Szczecinie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 dla Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo im. Marii Grzegorzewskiej w Policach, Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji w Warszawie, Wyższa Szkoła Humanistyczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie	w stopniu znacznym poprzez zniesienie barier utrudniających im wejście na rynek pracy.	ID=4
13 4	SZCZECIN	PROGRESSUS – Innowacyjny model klastrów NGO działających z pracodawcami na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	Związek Pracodawców Pomorza Zachodniego LEWIATAN, Instytut Spraw Społeczno-Gospodarczych w Szczecinie	Celem jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych w całej Polsce poprzez opracowanie, przetestowanie, upowszechnianie i włączenie do polityki jednego Innowacyjnego Modelu rozszerzającego ofertę i efektywność istniejących <i>NGO (działających na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych i innymi instytucjami rynku pracy)</i> o działania ukierunkowane na podnoszenie poziomu zatrudnienia realizowane w strukturach KLASTRA i przy ścisłej współpracy z pracodawcami.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=963:PROGRESSUS-Innowacyjny-model-klastrow-NGO-dzialajacych-z-pracodawcami-na-rzecz-aktywizacji-zawodowej-osob-niepelnosprawnych&Itemid=544&lang=pl
13 5	ŚWINOUJŚCIE	PWP Rzemiosło szansą na aktywizację	Cech rzemiosł Różnych w Świnoujściu, Doradztwo Społeczne i Gospodarcze Krzysztof Bondyra w Poznaniu, Handwerker-und Gewerbeverein Koserow 1909 e.l. w Niemczech	Celem jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia 32 os. pozostających bez zatrudnienia z woj. zachodniopomorskiego w okresie.	http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&pid=286&sid=1530:RZEMIOSLO-SZANSA-NA-AKTYWIZACJE&Itemid=544&lang=pl

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wielu różnych źródeł informacji.

Podsumowanie i wnioski

Liczba organizacji pozarządowych działająca na terenie kraju w wybranych obszarach i polach działania nie jest równoznaczna z liczbą organizacji, które gotowe są do podjęcia współpracy w działaniach w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej. Analiza liczebności organizacji prowadzących działalność i angażujących się w działania, które stanowią potencjał do współpracy w ramach KSR nie stanowi precyzyjnej diagnozy faktycznego potencjału, ale może być potraktowana jako wstępne oszacowanie takiego potencjału w ramach całego sektora non-profit.

Główne wnioski płynące z analizy przestrzennej dyspersji wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) i przestrzennej dyspersji aktywności sektora non-profit oraz możliwości kooperacji z innymi podmiotami sektora publicznego, pozarządowego i rynkowego działającymi w ich otoczeniu na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej są następujące:

- ✓ Potencjał poszczególnych regionów kraju do podjęcia działań i/lub współpracy na rzecz reintegracji społecznej jest zróżnicowany. Z uwagi na charakter przeprowadzonej analizy uwzględniającej przestrzenną dyspersję podmiotów zatrudnienia socjalnego oraz organizacji pozarządowych, potencjał ten został oceniony na podstawie liczby wybranych instytucji. Analiza rozmieszczenia ww. podmiotów nie została także skonfrontowana ze zdiagnozowanym zapotrzebowaniem na usługi reintegracyjne i z danymi obrazującymi skalę różnorodnych problemów społecznych występujących w środowisku lokalnym i wpływających na sytuację społeczno-ekonomiczną w regionie.
- ✓ Potencjał regionów do podjęcia działań na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej mierzony liczbą wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) jest bardzo zróżnicowany. Największa liczba CIS występowała w województwach: wielkopolskim, lubuskim i śląskim. Najślabiej wypadły województwa: łódzkie, kujawsko-pomorskie i mazowieckim. W rozmieszczeniu KIS obserwujemy jeszcze większą rozbieżności w liczbie podmiotów w ramach poszczególnych województw (W województwie śląskim na koniec 2016 roku działało 38 KIS a w województwie podlaskim 2). W województwach: śląskim, warmińsko-mazurskim zlokalizowanych było najwięcej KIS, najmniej natomiast w województwach: podlaskim, dolnośląskim.
- ✓ Przestrzenna dyspersja wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego charakteryzowała się nierównomiernym rozproszeniem w kraju, i dużą ich koncentracją w zaledwie kilku regionach.

- ✓ Przestrzenna dyspersja ogółu organizacji pozarządowych w Polsce na koniec 2016 r. charakteryzowała się dużym rozproszeniem (dużymi różnicami jeśli chodzi o bezwzględną liczbę organizacji w województwie).
- ✓ Mniejsze zróżnicowanie między województwami zaobserwowano, gdy liczbę organizacji zestawiono z liczbą mieszkańców.
- ✓ Województwo mazowieckie w obu przypadkach, tj. liczby bezwzględnej i w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców dominowało nad resztą kraju. W obu zestawieniach najsłabiej natomiast wypadało województwo opolskie.
- ✓ Przestrzenna dyspersja aktywności organizacji pozarządowych na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej dostarczyła podobnych konkluzji co analiza rozproszenia ogólnej liczby organizacji pozarządowych, tzn. w województwie mazowieckim znajdowała się największa liczba organizacji działających w wybranych dziedzinach najmniej było ich w województwie opolskim. Łącznie na koniec 2016 r. w Polsce było 20,8 tys. organizacji pozarządowych w wybranych dziedzinach, tj. „pomoc społeczna i humanitarna”, „ochrony zdrowia”, „edukacja i wychowanie” oraz „rynek pracy, aktywizacji zawodowej”, stanowiły one 22,7% organizacji w kraju na koniec 2016 r.
- ✓ Potencjał organizacji pozarządowych w zakresie działania i/lub współpracy na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej jest większy jeśli uwzględnimy wszystkie pola działania organizacji. Na podstawie danych z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor określono, że przy uwzględnieniu wszystkich pól działania organizacji (a nie głównego pola działania) potencjał taki posiadało na koniec 2015 r. nieco ponad 38% organizacji pozarządowych (przypomnijmy, że w badaniu zastosowano wąską definicję organizacji pozarządowej). Jeśli chodzi o ocenę tego potencjału, w najmniej korzystnej sytuacji znalazło się województwo opolskie. W najlepszej sytuacji było województwo warmińsko-mazurskie, które wyprzedziło województwo mazowieckie.
- ✓ W województwach mazowieckim i opolskim, potencjał do działań na rzecz reintegracji oszacowany na podstawie liczby analizowanych w opracowaniu instytucji osiągnął wartości skrajne, i był odpowiednio najwyższy w województwie mazowieckim i najniższy w opolskim.
- ✓ W województwie:
 - **Dolnośląskim** ocena potencjału na poziomie regionalnym do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej wypadła dość dobrze, co prawda w województwie występowała niska liczba wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego, na koniec 2016 r., były to 3 KIS i 6 CIS, jednak liczba organizacji

pozarządowych³⁰ – 6,1 tys. ulokowało region na piątej pozycji w kraju, jeśli chodzi o liczbę organizacji, jednak zdecydowanie lepiej wypadło dolnośląskie po przeliczeniu liczby organizacji na 10 tys. mieszkańców³¹ (województwo znalazło się na drugim miejscu w kraju, tuż za mazowieckim). Dość dobrze w porównaniu z innymi województwami wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o potencjał organizacji do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (23,2% organizacji na podstawie szacunków z danych GUS i 37,8% organizacji z badania zrealizowanego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor można uznać, za potencjalnych liderów lub partnerów działań na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej).

- **Kujawsko-pomorskim** zlokalizowanych było, na koniec 2016 r., 4 CIS i 14 KIS, oraz 3,4 tys. organizacji pozarządowych w tym 0,8 tys. organizacji w wybranych dziedzinach, które potencjalnie mogą realizować działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (stanowiły one 18,2% organizacji pozarządowych – dane GUS). Nienajlepsza sytuacja regionu wyglądała w przypadku oceny potencjał, na podstawie danych z badania zrealizowanego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor - 34,3% organizacji z badania można uznać, za potencjalnych liderów lub partnerów działań na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej). W województwie na koniec 2014 r. było 27 organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców, co umiejscowiło kujawsko-pomorskie na przedostatnim miejscu w kraju.

- **Lubelskiem** na koniec 2016 r było 9 CIS i 19 KIS, oraz 3,7 tys. organizacji pozarządowych z czego 1,3 tys. (23,6%) działało w obszarze stanowiącym potencjał dla działań na rzecz reintegracji (dane z badania GUS), liczba organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2014 r. wynosiła 32, ocena potencjału do działania na rzecz reintegracji na podstawie danych z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor była wysoka, ponad 41% organizacji w regionie działało na polach, które stanowią taki potencjał.

- **Lubuskim** na koniec 2016 r. było 20 CIS i 13 KIS. To nieduże województwo z ogólną liczbą organizacji pozarządowych równą 2,2 tys. z czego 23,1% (0,6 tys.) posiadało potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej. Region

W podsumowaniu odwołano się do liczby wskazanej na podstawie danych GUS, stan na koniec 2016 r. zgodnie z wąską definicją obejmującą stowarzyszenia i fundacje bez (OSP).

³¹ Przywołane w podsumowaniu dane dotyczą stanu na koniec 2015 r. pochodzą z raportu z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor „Kondycja sektora organizacji...”, op. cit.

dysponował potencjałem, tkwiącym w liczbie wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego oraz potencjałem tkwiącym w organizacjach pozarządowych, które działają w wybranych obszarach związanych z reintegracją społeczną i/lub zawodową.

- **Łódzkim** na koniec 2016 r. swoją siedzibę miały 3 CIS i 9 KIS. Województwo znalazło się na trzeciej od końca pozycji w kraju (wraz z województwami świętokrzyskim i podlaskim), jeśli chodzi o liczbę organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Potencjał organizacji pozarządowych w regionie do podejmowania działań na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej był średni w porównaniu z innymi województwami (21,1% organizacji w regionie na podstawie danych GUS, stan na koniec 2016 r. i 39,5% na podstawie danych z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, stan na koniec 2015 r.), co w zestawieniu z niską w porównaniu z innymi województwami liczbą wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego dawało obraz pewnych ograniczeń regionu w zakresie analizowanych zasobów (na obraz ten składała się także niska na tle kraju liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców).

- **Małopolskim** na koniec 2016 r. siedzibę miało 11 CIS i 22 KIS a także 7,0 tys. organizacji pozarządowych, w tym 2,0 tys. (22,7%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor miało na koniec 2015 r. 35,1% organizacji pozarządowych w województwie. Województwo małopolskie można uznać za średnie jeśli chodzi o ocenę potencjału w.w. instytucji. Na koniec 2014 r. polskim było 31 organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2014 r.

- **Podkarpackim** na koniec 2016 r. były siedziby 12 CIS i 8 KIS a także 4,1 tys. organizacji pozarządowych w tym 1,0 tys. (17,9%, był to najniższy udział w kraju) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, na koniec 2015 r. posiadało 35,0% organizacji pozarządowych w województwie i także był niski w porównaniu z innymi województwami. W województwie podkarpackim na koniec 2014 r. było 31 organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

- **Podlaskim** było siedzibą dla 7 CIS i 2 KIS (pod względem liczby KIS, najmniej w kraju) a także 1,9 tys. organizacji pozarządowych (28 organizacji w przeliczeniu na 10

tys. mieszkańców na koniec 2014 r.) w tym 0,6 tys. (22,2%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor miało 41,6% organizacji pozarządowych w województwie). Województwo Podlaskie miało zatem niski potencjał wyznaczany za pomocą liczby wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego i organizacji pozarządowych.

- o **Pomorskim** na koniec 2016 r. było 16 CIS i 7 KIS a także 4,6 tys. organizacji pozarządowych w tym 1,4 tys. (25,5% - był to drugi wynik w kraju, za województwem mazowieckim) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor wynosił 38,0% organizacji na koniec 2015 r. Biorąc pod uwagę analizowane dane potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej województwa pomorskiego był dobry, na koniec 2014 r. na terenie województwa działało 31 organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

- o **Śląskim** na koniec 2016 r. były zlokalizowane siedziby 18 CIS i 38 KIS. Pod względem liczby KIS region był pierwszy w kraju a liczby CIS trzeci. Potencjał wybranych instytucji zatrudnienia socjalnego na tle pozostałych województw był bardzo wysoki. W województwie znajdował się siedziba 6,8 tys. organizacji pozarządowych w tym 2,0 tys. (24,4%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor miało (na koniec 2015 r.) 37,0% organizacji pozarządowych w województwie. Biorąc pod uwagę wyłącznie liczbę wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego oraz udział organizacji pozarządowych w wybranych dziedzinach, należy wysoko ocenić potencjał instytucji do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej, jednak biorąc pod uwagę liczbę organizacji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców – najniższą w kraju (23 organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2014 r.), widać, że bez zestawienia tego instytucjonalnego potencjału ze skalą potrzeb w regionie ocena ta jest niepełna i hipotetyczna.

- o **Świętokrzyskim** na koniec 2016 r. według danych GUS, były siedziby 6 CIS i 10 KIS a także 1,9 tys. organizacji pozarządowych w tym 0,6 tys. (20,7%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić niski w porównaniu z innymi regionami potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej

(28 organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2014 r.) Potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor na koniec 2015r. posiadało 43,6% organizacji pozarządowych w województwie.

- **Warmińsko-mazurskim** były na koniec 2016 r. siedziby 9 CIS i 36 KIS (drugie województwo w Polsce pod względem liczby KIS) a także 2,7 tys. organizacji pozarządowych w tym 0,7 tys. (21,2%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor na koniec 2015 r. miało 49,7% organizacji pozarządowych w województwie – najwyższy udział w kraju. Warmińsko-mazurskie cechuje duża liczba wybranych podmiotów zatrudnienia socjalnego wysoką liczbą organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (33 organizacje w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2014 r.) oraz wysoki odsetkiem organizacji pozarządowych w wybranych dziedzinach.
 - **Wielkopolskim** na koniec 2016 r. były 23 CIS (najwięcej w kraju) i 17 KIS a także 6,8 tys. organizacji pozarządowych w tym 2,0 tys. (21,7%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor na koniec 2015 r. miało 32,8% organizacji pozarządowych w województwie. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, na koniec 2014 r. w województwie było 31 organizacji pozarządowych.
 - **Zachodniopomorskim** na koniec 2016 r. było 6 CIS i 6 KIS a także 3,4 tys. organizacji pozarządowych w tym 0,9 tys. (23,1%) organizacji w wybranych obszarach działania, które mogą stanowić potencjał do działania na rzecz reintegracji społecznej i/lub zawodowej (dane GUS). Potencjał ten oszacowany na podstawie badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, na koniec 2015 r. miało 34,6% organizacji pozarządowych w województwie. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, na koniec 2014 r. w województwie było 32 organizacji pozarządowych.
- ✓ Współpraca międzysektorowa w zakresie integracji społeczno-zawodowej stanowi obszar wymagający rozbudowy oraz reformy i usprawnienia w wielu aspektach, ale zarazem wykazuje wiele potencjałów do zagospodarowania w ramach projektowanej sieci KSR. Do najważniejszych szans w tym zakresie można zaliczyć dość rozbudowaną i powszechną

współpracę podmiotów publicznych i prywatnych, wysoką motywację do działania przedstawicieli III sektora, zróżnicowanie zasobów między potencjalnymi uczestnikami współpracy z różnych sektorów, których połączenie umożliwiłoby uzyskiwanie efektu synergii, obecność w społecznościach lokalnych różnorodności form współpracy, które podejmowane są z różnym skutkiem i częstotliwością, ale mogą stanowić inspirację dla inicjatyw planowanych w przyszłości, ogólnie wysoką i zwiększającą się świadomość wagi współpracy międzysektorowej dla powodzenia inicjatyw z zakresu integracji społeczno-zawodowej, upowszechnianie się idei społecznie odpowiedzialnego biznesu itd.

- ✓ W opracowaniach formy współpracy międzysektorowej najczęściej są dzielone na dwusektorowe (publiczno-społeczne, prywatno-społeczne i publiczno-prywatne) oraz trójsektorowe (publiczno-społeczno-prywatne). W dyskursie wokół lokalnej współpracy międzysektorowej występuje ponadto wiele sposobów klasyfikacji form współpracy międzysektorowej, m.in. ze względu na zasięg działania, sposób realizacji działań, cele, stopień sformalizowania etc.
- ✓ Najbardziej efektywną formułą realizacji współdziałania w ostatnich latach okazywały się partnerstwa, w szczególności trójsektorowe partnerstwa lokalne. Do najczęstszych form partnerstw lokalnych można zaliczyć kilkuletnie projekty, w które angażują się przede wszystkim przedstawiciele sektorów pozarządowego i publicznego.
- ✓ Istnieją formy współpracy międzysektorowej, które mimo dużego potencjału nie były dotychczas eksploatowane na większą skalę w Polsce, takie jak partnerstwo publiczno-prywatne. W opracowaniach padają stwierdzenia, że jest to wynik przeregulowania tej formy.
- ✓ W ostatnich latach w Polsce występowały różne okoliczności ułatwiające zawieranie oraz realizację współpracy międzysektorowej, takie jak projekty i programy rządowe oraz unijne, w ramach których przyznawano dofinansowania współdziałającym partnerom.

SPIS LITERATURY:

Baza projektów POKL, dostępna: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Strony/baza_projektow_badawczych_POKL_070910.aspx [20.01.2018].

Begiej, Dariusz, Ludmiła Laskowska-Pańków, Tomasz Mrozek, Agnieszka Bogdańska. 2007. *EQUAL Projekty i ich realizacja*, Warszawa, dostępny: <http://equal.org.pl/download.php?Mod=kompedium&FID=4> [20.01.2018].

Borowiak, Barbara, Anna Urbańczyk. *Budowanie i rozwój partnerstw lokalnych opartych o zasoby i wspólną wizję zmiany*, dostępny: http://inicjatywa.um.warszawa.pl/sites/inicjatywa.um.warszawa.pl/files/Partnerstwa%20lokalne_Teoria.pdf [20.01.2018].

Cieślak, Rafał, Bartosz Korbus. 2014. *Partnerstwo publiczno-prywatne: od pomysłu do wyboru partnera prywatnego*, Warszawa, dostępny: <http://ipppl.pl/wp-content/uploads/2016/03/Partnerstwo-publiczno-prywatne-Institut-PPP.pdf> [20.01.2018].

Departament Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. 2016. *Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2014 i 2015*, dostępny: <http://bip.kprm.gov.pl/download/75/27754/Sprawozdanie2014i2015.pdf> [20.01.2018].

Durka, Włodzimierz. 2016. *Ekspertyza przygotowana w ramach projektu „Pakty zatrudnieniowe w Polsce”. Ramy prawne funkcjonowania paktu zatrudnieniowego*, Szczecin, dostępny: <http://www.fundacjatpp.pl/wp-content/uploads/2017/09/Ramy-prawne-funkcjonowania-paktu-zatrudnieniowego-W%C5%82odzimierz-Durka.pdf> [20.01.2018].

Dziekońska, Małgorzata. 2013. *Kapitał społeczny województwa podlaskiego w kontekście funkcjonowania sektora non-profit*, Białystok, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/kap_spol_woj_podl_w_kont_funk_sekt_non-profit.pdf [20.01.2018].

Główny Urząd Statystyczny. 2017a. *Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zawodowej w 2016 r.*, dostępny: https://stat.gov.pl/download/gfx/.../pl/.../6/.../centra_integracji_spoecznej_2016.pdf, [20.01.2018].

Główny Urząd Statystyczny. 2017b. *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. – wyniki wstępne*, dostępny: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2016-r-wyniki-wstepne,3,7.html>, [dostęp: styczeń 2018].

Główny Urząd Statystyczny. 2017c. *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. - wyniki wstępne*”. Tablice w formacie XLS, dostępny: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2016-r-wyniki-wstepne,3,7.html>, [20.01.2018].

Główny Urząd Statystyczny. 2017d. *Działalność organizacji non-profit w 2015 r.: zarządzanie i współpraca*, dostępny: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-organizacji-non-profit-w-2015-r-zarzadzanie-i-wspolpraca,12,3.html> [20.01.2018].

Handzlik, Alina, Jakub Głowacki. 2012. *Partnerstwo – współpraca międzysektorowa w realizacji celów społecznych*, Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, dostępny: http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/INES_Partnerstwo.pdf [20.01.2018].

Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. 2017. *Informacja dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej o funkcjonowaniu Centrów i Klubów Integracji Spoecznej w 2016 r.*

IPC Instytut Badawczy. 2012. *Raport z badania pt. „Sytuacja młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu województwa warmińsko-mazurskiego”*, Wrocław, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Sytuacja_mlodziemy_zagrozoney_wykluczeniem_woj_wm.pdf [20.01.2018].

Jawor-Joniewicz Anna, Janusz Kornecki, Justyna Wiktorowicz. 2013. *Katalog dobrych praktyk w zakresie aktywnego starzenia się w wybranych krajach Unii Europejskiej. Studia przypadku*, Łódź, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywne_starzenie_sie_dobre_praktyki_MPIPS.pdf [20.01.2018].

Kałuża, Robert. 2014. *Projekty hybrydowe szansą na rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego*, dostępny: https://www.ppp.gov.pl/Publikacje/E_przewodnik/Documents/Studia_BAS_projekty_hybrydowe.pdf [20.01.2018].

Karwacki, Arkadiusz, Tomasz Kaźmierczak, Marek Rymsza. 2014. *Reintegracja. Aktywna polityka społeczna w praktyce*, Warszawa: ISP.

Klon/Jawor. 2016. *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań*, dostępny: http://www.nck.pl/upload/attachments/318004/Raport_Klon_Kondycja_2015.pdf, [20.01.2018].

Korbus, Bartosz. 2010. *Partnerstwo publiczno-prywatne. Poradnik*, Warszawa: Urząd Zamówień Publicznych, dostępny: https://www.uzp.gov.pl/data/assets/pdf_file/0017/24713/Partnerstwo_publiczno_prywatne.pdf [20.01.2018].

Krocak, Hanna. 2018. *Przegląd rezultatów badania "Diagnoza obecnego stanu lokalnej współpracy" zrealizowanego w ramach projektu "Kompleksowe formy reintegracji społeczno-zawodowej w środowisku lokalnym"*.

Krocak, Hanna, Joanna Lajstet. 2018. *Przegląd rezultatów projektów dotyczących reintegracji zawodowej i społecznej zrealizowanych w ramach PO KL*.

Krzyszowski, Jerzy. 2011. *Ekspertyza dotycząca programów aktywności lokalnej (PAL) w gminach wiejskich*, Łódź, dostępny: http://www.osl.org.pl/wp-content/uploads/2013/04/Krzyszowski_Jerzy_Ekspertyza_dotyczaca_PAL.pdf [20.01.2018].

Kutyło, Łukasz. 2011. *Aktywność zawodowa osób powyżej 50 roku życia w województwie podlaskim*, Białystok: WUP, dostępny: <https://www.efs.2007->

2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Aktywnosc_zawodowa_osob_powyzej_50_raport.pdf [20.01.2018].

Necel, Ryszard, Przemysław Nosal. 2015. *Klaster jako sposób organizacji podnoszący konkurencyjność podmiotów ekonomii społecznej. Analiza wraz z rekomendacjami*, Poznań: ROPS, dostępny: http://www.wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2014/07/RAPORT_ANALIZA_Klaster-jako-spos%C3%B3b-organizacji-podnosz%C4%85cy-konkurencyjnosc-PES-1.pdf [20.01.2018].

Platforma Partnerstwa Publiczno-Prywatnego. Bazy projektów PPP, dostępny: http://www.ppp.gov.pl/baza/Strony/baza_projektow_ppp.aspx/ [20.01.2018].

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi. 2012. *Warunki rozwoju lokalnych rynków pracy w województwie łódzkim na podstawie analizy opinii przedstawicieli samorządów*, Łódź, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/warunki_rozwoju_lokalnych_rynkow_pracy_lodzkie.pdf [20.01.2018].

Regulamin Konkursu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2017, dostępny: http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/files/FIO_2017/Regulamin_FIO_2017.pdf [20.01.2018].

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, dostępny: <http://rpo.lubuskie.pl/documents/10184/123974/SZOOP%20RPO-Lubuskie%202020%20wersja%20nr%209/b2de9b23-8525-4efa-ad10-dfcc9bb96f56> [20.01.2018].

Sieć Pozarządowych Instytucji Rynku Pracy. Zapisy nt. współpracy trójsektorowej, dostępny: <http://site-828056-6615-7856.strikingly.com/wspolpraca-trojsektorowa> [20.01.2018].

Szmidt, Czesław. 2012. *Raport końcowy "Kompleksowy program aktywizacji osób starszych 50+*, Warszawa, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Raport_50plus_mazowieckie.pdf [20.01.2018].

Śledź, Dariusz. 2011. *Osoby niepełnosprawne w województwie podlaskim – edukacja, rynek pracy*, Białystok: WUP, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/osoby_niepelnosprawne_podlaskie.pdf [20.01.2018].

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno- prywatnym.

Woźniczka, Joanna. 2013. *Partnerstwo jako narzędzie społecznej odpowiedzialności biznesu*, dostępny: <http://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/partnerstwo-jako-narzedzie-spoecznej-odpowiedzialnosci-biznesu/> [20.01.2018].

Współpraca administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, dostępny: <https://www.mpips.gov.pl/prezentacja/wspolpraca-administracji-publicznej-z-organizacjami-pozarządowymi/dobre-praktyki.htm> [20.01.2018].

2010. *Sytuacja na śląskim rynku pracy. Analiza dotychczasowych tendencji oraz prognoza*, Katowice: Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Sytuacja_na_slaskim_ryнку_pracy_Analiza_dotychczasowych_tendencji_oraz_prognoza.pdf [20.01.2018].

2012. *Centra aktywizacji zawodowej. Pierwsze doświadczenia*, Warszawa: CRZL, dostępny: https://www.efs.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Documents/Centra_Aktywizacji_Zawodowej_Pierwsze_doswiadczenia_MPIPS.pdf [20.01.2018].

2017. *Dobre praktyki współpracy międzysektorowej Miasta Gdańska w kontekście ekonomii społecznej*, Świecie, dostępny: http://www.lgdswiecie.pl/new/attachments/article/303/Dobre%20praktyki%20wsp%C3%B3l%20pracy%20mi%C4%99dzysektorowej%20w%20kontek%C5%9Bcie%20ekonomii%20spo%C5%82ecznej_%C5%9Awiecie.pdf [20.01.2018].

<https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1458,pojecie.html>, [20.01.2018].